پرسش و پاسخ های قرآنی ویژه جوانان

مهر مهدوی (۱)

جلد ۱۱

بسم الله الرحمن الرحیم

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان

نویسنده:

محمدعلی رضایی اصفهانی

ناشر چاپی:

انتشارات پژوهش‌های تفسیر و علوم قرآن

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، جلد ۱۱(مهر مهدوی ۱)

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور : ترنم مهر/ جمعی از پژوهشگران؛ زیر نظر محمدعلی رضایی‌اصفهانی.

مشخصات نشر : قم: انتشارات پژوهش‌های تفسیر و علوم قرآن ۱۳۸۴.

مشخصات ظاهری : ۲۵۰ ص.

فروست : پرسش و پاسخ های قرآنی ویژه ی جوانان ج۱۱

شابک : ریال

یادداشت : پشت جلد به انگلیسی:

یادداشت : کتابنامه: ص. [۲۴۸] - ۲۵۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع : مهر مهدوی(۱)

موضوع : پرسش‌های مذهبی-- اسلام

شناسه افزوده : رضایی اصفهانی محمدعلی ۱۳۴۱ -

رده بندی کنگره : BP۶۵/۲/ش۸ ۱۳۸۴

رده بندی دیویی ۲۹۷/۱۷۶

شماره کتابشناسی ملی : ۱۰۷۸۳۲۹

درآمد

قرآن کریم نوری همواره تابان است که بر اندیشه‌ی بشر تابید و راه انسان‌ها را روشن ساخت، این کتاب منبع عظیم معرفتی و سفره‌ای الهی است «۱» که می‌تواند نسل‌های بشر را از زلال معرفت خویش سیراب سازد؛ و مقام دانش و دانشمندان را ارج می‌نهد و عالمان و جاهلان را مساوی نمی‌داند، «۲» بلکه با اشارات متعدد به مباحث علوم تربیتی، کیهان‌شناسی، زیست‌شناسی، رویان‌شناسی و روح و روان انسان بلکه با اشاره به مسائل فرا روانشناسی، حسّ کنجکاوی و پرسشگری انسان را تحریک می کند و زمینه رشد علوم را فراهم می‌سازد. «۳»

پرسش کلید دانش است. «۴» و ذهن پرسشگر ارجمند است، و وظیفه‌ی دانشمندان، دریافت پاسخ از منابعِ قرآن، حدیث، عقل و علوم تجربی و ارائه‌ی آن به تشنگان حقیقت است.

از این رو جمعی از پژوهشگران حوزه و دانشگاه گردهم آمده و با تأسیس «واحد پاسخ به پرسش‌های تخصصی قرآن و علم»، و ارسال

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۴

پرسشنامه به دانشگاه‌های مختلف، به گردآوری پرسش‌ها و ارائه‌ی پاسخ پرداخته‌اند، که حاصل تلاش این عزیزان در این مجموعه گردآوری شده است.

بنده که از آغاز با این عزیزان همراهی داشته‌ام، شاهد تلاش علمیِ همراه با تعهد آنها بوده‌ام، که در حد توان کوشیده‌اند پاسخ‌های مناسب و متین ارائه نمایند. البته برخی پرسش‌ها نیز از طریق شنوندگان محترم رادیو قرآن دریافت شده و در برنامه‌ی پرسش و پاسخ قرآنی آنجا پاسخ داده‌ایم که به این مجموعه اضافه شده است.

امیدوارم خدای متعال این خدمت علمی و قرآنی را از همه‌ی ما بپذیرد و این اثر مورد عنایت خاص حجه بن الحسن العسگری (ع) قرار گیرد.

در ضمن از خوانندگان محترم درخواست داریم که ما را از راهنمایی و پیشنهادات و انتقادات خویش محروم نفرمایند و از جوانان عزیز می‌خواهیم که اگر پرسش‌هایی در زمینه‌ی «قرآن و علم» دارند، به نشانی ما ارسال فرمایند. «۱»

با سپاس

دکتر محمدعلی رضایی‌اصفهانی

قم- ۱۹/ ۳/ ۱۳۸۷

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۵

فصل اول: مهدی شناسی

اشاره

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۷

طول عمر حضرت مهدی (عج) و ارتباط آن با زنده بودن حضرت الیاس «۱» و خضر و عیسی (ع) چیست؟

پرسش:

طول عمر حضرت مهدی (عج) و ارتباط آن با زنده بودن حضرت الیاس «۱» و خضر و عیسی (ع) چیست؟ پاسخ:

یکی از مباحث مهم پیرامون شخصیت حضرت مهدی (عج)، طول عمر آن بزرگوار است، که برای هر کسی ممکن است این سوال مطرح شود که چگونه حضرت مهدی (عج) فرزند امام حسن عسکری (ع) هستند و با بیش از هزار سال سن زنده می‌باشند.

قرآن و روایات معصومین (ع) به پاسخ این پرسش اشاره کرده‌اند که به بیان برخی از آنها می‌پردازیم:

۱. عمر نوح (ع): قرآن کریم وقتی سخن از حضرت نوح (ع) به میان

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۸

می‌آورد، می‌فرماید:

«وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحاً إِلَى قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَاماً فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ؛ «۱»

و بیقین نوح را به سوی قومش فرستادیم؛ و در [میان آنان هزار سال جز پنجاه سال، درنگ کرد؛ و (سرانجام) سیلاب آنان را فراگرفت در حالی که آنان ستمکار بودند.»

بنابراین خداوند در قرآن کریم که سراسر نور و هدایت و راستی است می‌فرماید: «حضرت نوح ۹۵۰ سال بین قوم خود درنگ داشته و مردم را هدایت می‌کرد.» و جای هیچ شکی نیست که چون قرآن عمر ۹۵۰ ساله را برای یک نفر تائید کرده طولانی بودن عمر حضرت مهدی (ع) نیز قابل قبول خواهد بود.

۲. زنده بودن حضرت الیاس (ع): حضرت الیاس (ع) از رسولان الهی است که ۲ مرتبه هم در قرآن از ایشان یاد شده است. «۲» ایشان از پیامبران بنی اسرائیل و از اولاد هارون بن عمران بوده و عموزاده حضرت الیسع (ع) می‌باشد. الیسع (ع) همان یسع بن

اخطوب بن عجوز است که الف و لام آن زائده و برای زینت است مانند الحسین، وی نیز از پیامبران بنی اسرائیل می‌باشد و حضرت الیاس (ع) هنگامی که به آسمان رفت حضرت الیسع (ع) را جانشین خود بین مردم قرارداد. از حضرت امام رضا (ع)

حکایت شده که می‌فرمایند: الیسع همان کارهایی را که حضرت عیسی انجام می‌داد انجام داد، روی آب راه می‌رفت، مرده زنده می کرد، کر و لال شفا می‌داد ولی مردم او را خدا نخواندند. «۱»

علامه مجلسی زنده بودن حضرت الیاس (ع) را از طریق ۲ روایت اعلام می کند:

۱. امام محمدتقی (ع) از امام صادق (ع) نقل می‌کنند که روزی پدرم امام محمدباقر در حال طواف بود که ناگاه با مردی برخورد کرد که چیزی به خود بسته بود و طواف پدرم را قطع نمود و آن حضرت را به خانه‌ای در جوار کوه صفا برد و مرا نیز طلب کرد و غیر از ما ۳ نفر کسی در آنجا نبود. [سؤالاتی پرسید و سخنانی میان آنها گذشت که می‌توانید به اصل حدیث مراجعه کنید] تا اینکه شمشیر خود را بیرون آورد و گفت: این هم یکی از آن شمشیرهایی است که در زمان حضرت مهدی (عج) کشیده خواهد شد؛ سپس گفت: منم الیاس و آنچه از تو پرسیدم همه را می‌دانستم و شما را می‌شناختم ولی می‌خواستم باعث قوت ایمان اصحاب تو شود و بعد ناپدید شد. «۲»

۲. از حضرت امام حسن عسکری (ع) حکایت شده که پیامبر اکرم (ص) به زید بن ارقم سخنانی گفتند از جمله آنها این بود که فرمودند: حضرت خضر و حضرت الیاس در موسم حج همدیگر را ملاقات می کنند و زمانی

که می‌خواهند از همدیگر جدا شوند فلان دعا را می‌خوانند و بعد از

همدیگر جدا می‌شوند. «۱»

۳. حضرت خضر (ع): ایشان از پیامبران مرسل می‌باشد که بر قومش مبعوث شد و معجزه اولش این بود که هر گاه بر چوبی خشک یا زمین بی‌سبزه‌ای می‌نشست فوراً چوب دارای برگ می‌شد و زمین سرسبز می‌شد و به همین خاطر او را «خضر» می گویند. خضر به معنای سبز و سبزه می‌باشد. «۲» نام اصلی و نسب او چنین است: «تالیا بن ملکان بن عابر بن ارفخشد بن سام بن نوح» و مدت عمر او، حدود ۶ هزار سال تخمین زده شده است. «۳»

طبق روایاتی که علامه مجلسی (ره) در بحارالانوار «۴» و حیوه القلوب «۵» آورده حضرت خضر (ع) به همراه حضرت ذوالقرنین (ع) که قرآن در اواخر سوره‌ی کهف از او سخن به میان آورده به سوی ظلمات رفت و آب حیات خورد و تا دمیده شدن صور از دنیا نمی‌رود.

از امام رضا (ع) حکایت شده: حضرت خضر از آب حیات خورد و تا نفخ صور زنده است، نزد ما می‌آید و بر ما سلام می‌کند ما صدایش را می‌شنویم و خودش را نمی‌بینیم او در مراسم حج شرکت می کند و

همه‌ی مناسک حج را انجام می‌دهد. در روز عرفه در سرزمین عرفات

می‌ایستد و بر دعای مؤمنان آمین می گوید، خداوند به وسیله‌ی او در زمان غیبت، از قائم ما رفع غربت می کند و به وسیله‌ی او تنهایی و خلوتش را به انس تبدیل می کند. «۱»

از امام صادق (ع) حکایت شده: ... اما آن بنده صالح خدا خضر، خداوند عمر او را نه به خاطر رسالتش طولانی کرده و نه به خاطر کتابی که بر او نازل کرده و ... بلکه خدای جهان آفرین برای آن که اراده فرموده بود عمر گرامی قائم (ع) را در دوران غیبت او بسیار طولانی سازد و می‌دانست که بندگانش بر طول عمر او ایراد و اشکال خواهند نمود، به همین دلیل عمر این بنده‌ی صالح

خویش «خضر» را طولانی ساخت که بـدان اسـتدلال شود و عمر قائم بـدان تشبیه گردد و بدین وسـیله اشکال و ایراد دشـمنان و بد اندیشان باطل گردد. «۲»

البته همانطور که از جزئیات زنـدگی حضـرت مهدی (عج) اطلاعاتی در دست نداریم از زندگی حضـرت خضـر (ع) و الیاس (ع) و اینکه چگونه و کجا زنـدگی می‌کننـد و به چه اعمالی مشـغول هسـتند اطلاعاتی نداریم و ظاهراً این گونه مسائل جزء اسـرار است و علم آن بما واگذار نشده است.

۴. زنده بودن حضرت عیسی (ع): آنچه در مورد حضرت عیسی (ع) قطعی است و قرآن هم بدان تصریح دارد آن است که حضرت عیسی (ع)

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۲

به دار آویخته نشده است و به تعبیر قرآن امر بر دشـمنان آن حضرت مشـتبه شد «وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِـيحَ عِيسَـى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللّٰهِ وَمَا قَتَلُوهُ

وَمَـا صَـلَبُوهُ وَلكِن شُـبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَکٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِيناً» و (بخاطر) گفتارشان: «که ما، مسیح، عیسی پسر مریم، فرسـتاده خـدا را کشتیم.» (از رحمت خدا دور شدند.) و حال آنکه وی را نکشـتند، و او را بر دار نیاویختنـد، و لیکن (امر) بر آنان مشتبه شـد. و قطعاً کسانی که در (باره قتل) او اختلاف کردنـد، از آن در شکّند، و برای شان هیچ علمی به آن جز پیروی از گمان نیست. و یقیناً او را نکشتند؛

و آن که خداونـد حضـرت عیسـی را به آسـمان بالا برد «بَل رَفَعَهُ اللّٰهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيزاً حَكِيماً؛ بلکه خـدا او را به سوی خود، بالا برد؛ و خدا، شکست ناپذیری فرزانه است.»

که بسیاری از مفسرین این بالا رفتن حضرت عیسی (ع) را به صورت زنده می‌دانند نه این که حضرت عیسی (ع) از دنیا رفته باشد.

بلکه طبق احـادیث، حضـرت عیسـی (ع) زمـان ظهور حضـرت مهـدی (عـج) هنگامی که مردم در بیت المقـدس برای نماز صـبح به امامت حضـرت مهـدی (ع) صف کشـیده‌اند از آسـمان فرود می‌آید و با حضـرت بیعت می‌کند و امام زمان (ع) به حضـرت عیسـی می‌فرمایند: شـما امام جماعت باشـید که حضرت عیسی (ع) می‌فرماید نه هرگز! شما باید نماز را برای مردم بخوانید و همگی به شما اقتدا نمایند چرا که شما بنده‌ی شایسته‌ی

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۳

خدا و حجت او هستید و خدا از شـما خشنود است و من به عنوان وزیر شما مبعوث شده‌ام نه امیر. «۱» و پس از فتح غرب توسط آن حضـرت و اسـلام آوردن بیشتر مردم آن سامان، حضـرت عیسی (ع) رحلت نموده و حضرت مهدی (ع) و مسلمانان آشکارا بر پیکر مطهر ایشان نماز می‌گذارند تا مثل بار اول کسـی سـخن ناروا نگوید و او را خدا نداند. و در پارچه‌ای که دسـتباف مادرش حضرت مریم (س) است او را کفن نموده و کنار مزار مادرش او را دفن می‌کنند. «۲»

در نتیجه حضـرت عیسـی (ع) نمرده بلکه زنده است و در آسـمان بسـر می‌برد، که از چگونگی حیات حضـرت در آسمان چهارم یا آسمانی دیگر و نحوه‌ی زندگی ایشان اطلاعاتی در دست نیست.

نکته:

در روایاتی بین زنـده بودن حضـرت الیاس (ع) و خضـر (ع) با زنده بودن حضـرت مهدی (ع) شـباهت ذکر شده است اما روایتی که دلالت کنـد بر اینکه حضـرت مهـدی (ع) شبیه حضـرت عیسـی (ع) زنده است نداریم و اساساً چنین تشابهی غلط است چرا که زنده بودن حضـرت عیسـی (ع) با زنـده بودن حضـرت مهـدی (ع) تفاوت دارد و نوع زنـده بودن حضـرت مهـدی (ع) از نوع زنـده بودن حضرت عیسی (ع) نیست. حضرت مهدی (ع)

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۴

بین مردم زندگی می کنند نه اینکه به آسمان بالا رفته باشند. طبق روایت شخص امام از ما غائب است. «۱»

در حدیث امام رضا (ع) آمده: «جسم او دیده نمی‌شود» «۲» یا در حدیث دیگر می‌فرماید:

«مردم امامشان را گم می کنند. پس او در مراسم حج حاضر می‌شود و مردم را می‌بینند ولی آنان او را مشاهده نمی کنند»، «۳» اما حضرت عیسی (ع) در آسمان‌ها هستند نه در روی زمین و بین مردم.

۵. وجود افرادی با عمر طولانی: مانند:

۱. لقمان حکیم: ۴۰۰۰ سال

۲. لقمان بن عاد (ع): ۳۵۰۰ سال عمر داشته است.

۳. نوح پیامبر (ع): ۲۵۰۰ سال عمر داشته است.

۴. شیث فرزند آدم (ع): ۹۱۲ سال عمر داشته است.

۵. حضرت آدم (ع): ۹۳۰ سال عمر داشته است.

۶. حضرت ادریس (ع): ۸۶۲ سال عمر داشته است.

۷. سلیمان نبی (ع): ۷۱۲ سال عمر داشته است.

۸. سام پسر نوح (ع): ۶۰۰ سال عمر داشته است.

۹. فرعون معاصر موسی: ۶۰۰ سال

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۵

۱۰. مریم مادر حضرت عیسی: ۵۰۰ سال

۱۱. سلمان فارسی: ۴۰۰ سال

و افراد دیگر ... «۱»

تذکر: امکان طول عمر از نظر علم و عقل

از نظر علمی هیچ گونه قاعده و قانونی که مانع وقوع و تحقق عمر طولانی باشد، وجود ندارد.

«برنارد شو» می گوید: از اصول علمی ثابت نزد تمام دانشمندان «بیولوژی» آن است که عمر انسان ممکن نیست که برای او حد ثابتی باشد طول عمر مسئله‌ای است که حد نمی‌پذیرد. «۲»

«فلوکر» فیزیکدان معروف می گوید: حدّ طبیعی عمر انسان ۶۰۰ سال است. و «روجرپیکن» آن را ۱۰۰۰ سال می‌داند «دیمندوبرل» از اساتید دانشگاه «جونس هبکنس» می گوید: تمام اجزای اصلی انسان بدون استثناء با امتحان به اثبات رسیده که قابل خلود است و یا حداقل قابل عمری طولانی‌تر از این مقدار.

نتیجه آنکه:

به استناد قرآن و روایات و شهادت تاریخ و علم و عقل هیچ منعی برای عمر طولانی نیست و امام زمان (ع) هم اکنون که سال ۱۴۲۸ قمری

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۶

است، ۱۱۷۸ سال دارند و با اولیاء خاصی مانند حضرت خضر (ع) و الیاس (ع) ارتباط و انس دارند. و هر یک از این اولیاء الهی به وظیفه‌ی

تعیین شده از طرف خداوند عمل می کنند. چنانچه حضرت عیسی (ع) در آسمان زنده است.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۷

حضرت مهدی چند سال دارند و هنگام ظهور با چه قیافه‌ای ظاهر می‌شوند؟

پرسش:

حضرت مهدی چند سال دارند و هنگام ظهور با چه قیافه‌ای ظاهر می‌شوند؟ پاسخ:

اول: حضرت مهدی (عج) اکنون چند ساله دارند؟

حضرت مهدی (عج) در سال ۲۵۵ ه-. ق به دنیا آمدند و با توجه به اینکه الآن در سال ۱۴۲۸ ه-. ق هستیم عمر حضرت در نیمه شعبان امسال ۱۱۷۳ سال می‌باشد.

دوم: شکل و شمایل حضرت مهدی (عج)، موقع ظهور مثل انسان چند ساله است؟

در مورد قیافه و شکل و شمایل حضرت موقع ظهور به طور کلی دو دسته روایت وجود دارد:

الف. روایاتی که مطلق است و سنی را بیان نمی‌کند و فقط جوان

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۸

بودن حضرت را متذکر می‌شود.

۱. «شابٌ بعد کبر السن» «۱» جوان است با اینکه سن‌اش زیاد است.

۲. «رجوعه من غیبته بشرخ الشباب» «۲» در بهترین مرحله‌ی جوانی ظهور می‌کند.

۳. «فی سن الشیوخ و منظر الشباب» «۳» در سن کهن سالان و سیمای جوانان.

ب. روایاتی که علاوه بر تأکید بر جوانی، سن و سال را هم مشخص می‌کند.

۱. «فی صوره فتیَ موفق این ثلاثین سنه» «۴» با چهره‌ی جوانی کامل به سن سی سالگی.

۲. «فی صوره شاب دون اربعین سنه» «۵» با چهره‌ی جوانی کمتر از چهل سالگی.

۳. سن‌اش زیاد و چهره‌اش جوان است به گونه‌ای که در نظر بیننده چهل ساله یا کمتر می‌نماید و از نشانه‌های ایشان آن است که تا زمان وفات پیر نمی‌شود. «۶»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۹

نکات:

۱. می‌دانیم که سن حضرت بیش از هزار سال است و روایاتی که سن ایشان را بین ۳۰ تا ۴۰ سال بیان کرده منظور این است که در زمان ظهور چهره و سیمای نورانی حضرت در این سن است و اختلاف سن در این موضوع موجب تضاد نمی‌باشد. زیرا این اعداد نشانگر سن انسان کامل و جوان است.

۲. البته عمر طولانی مثل نوح (۹۵۰ سال) در قرآن آمده و یا حضرت خضر و عیسی (ع) سابقه دارد و در عالم حیوانات نیز عمر طولانی مشابه دارد و پیری و مرگ در اثر عوامل فرسایشی است که اگر آن عوامل نباشد شخص جوان می‌ماند. «۱»

۳. آنچه مهم است شناخت و معرفت امام است و این اهمیت به قدری است که در روایات نشناختن امام برابر با بی‌دینی و جهالت شمرده شده.

«من مات و لم یعرف امام زمانه مات میتةً جاهلیةً» «۲» «کسی که بمیرد و امام زمان خود را نشناسد به مرگ جاهلیت مرده است.»

و این معرفت، مخصوص شناخت ظاهری نیست بلکه فراتر از آن است.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۳۱

آثار و برکات وجودی حضرت حجت (عج) چیست؟

پرسش:

آثار و برکات وجودی حضرت حجت (عج) چیست؟ پاسخ:

حضرت مهدی (ع) در تاریخ پانزدهم شعبان سال ۲۵۵ هجری قمری در شهر سامرا به دنیا آمدند. و تنها امامی هستند که در عراق متولد شدند چرا که یازده امام دیگر همگی در مکه یا مدینه متولد شدند. پدر بزرگوار ایشان امام حسن عسگری (ع) و مادر گرامیشان حضرت نرگس خاتون می‌باشد. از آنجا که، دشمنان زیادی داشتند و حتی در صدد قتل ایشان بودند حتی تولد ایشان همچون تولد حضرت موسی به صورت مخفی بود و به جز معدودی از شیعیان، دیگران نمی‌توانستند ایشان را زیارت کنند. تا اینکه در سال ۲۶۰ هجری پدر بزرگوارشان به شهادت رسیدند و در پنج سالگی قامت ایشان به ردای امامت و ولایت آراسته شد. اما به خواست خداوند متعال به کناره گیری از اجتماع مأمور شدند و تا

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۳۲

سال ۳۲۹ در غیبت صغری به سر می‌بردند. در این مدت شیعیان و دوستان ایشان از طریق ۴ نائب خاصی که خود حضرت معرفی کرده بودند با حضرت در ارتباط بودند و مشکلات و سؤالات خود را مطرح می‌کردند. تا اینکه نوبت به غیبت کبری رسید. و از طریق آخرین نائب خود اعلان کردند که پس از ایشان نائب خاصی در بین مردم ندارند و مردم در مشکلات و حوادثی که برایشان پیش می‌آید به نایبان عام یعنی فقیهان جامع الشرایط مراجعه کنند. و غیبت کبری برای مدت طولانی، همچون ابر بر خورشید جمال حضرتش افتاد و از این پس ناچاریم از پس ابر، از خورشید وجودش استفاده کنیم.

آثار و برکات وجودی امام زمان چیست؟

احادیث فراوانی از پیامبر اکرم و ائمه (ع) در پاسخ این گونه پرسش‌ها حکایت شده که در اینجا به عنوان نمونه حدیثی را از امام سجّاد (ع) که بیانگر پاره‌ای از برکات وجودی امام (ع) است، ذکر می‌کنیم:

سلیمان از امام صادق (ع) و آن حضرت از پدر بزرگوارش امام باقر (ع) و آن حضرت از امام زین العابدین (ع) حکایت می‌کند:

«ما (اهل‌بیت پیامبر (ص) پیشوایان امت اسلام، حجت‌های خدا بر جهانیان، آقای اهل ایمان، پیشتوای روسفیدان و سرپرست مؤمنانیم. ما امان برای اهل زمین هستیم، همچنان که ستارگان برای اهل آسمان امان هستند. خدا به واسطه‌ی ما آسمان را بر فراز زمین نگاه داشته و اهل زمین را از هلاکت نجات بخشیده

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۳۳

است. به واسطه‌ی ما باران می‌بارد و رحمت خدا منتشر می‌شود و زمین برکاتش را بیرون می‌آورد و اگر در هر عصر و زمانی، امامی از ما اهل‌بیت، در زمین نبود زمین اهلش را فرو می‌برد و هلاک می‌کرد.» «۱»

سپس فرمودند: از هنگام خلقت آدم تا قیامت، زمین از حجت خدا خالی نبوده و نخواهد بود؛ خواه حجتش در میان مردم آشکار و معروف باشد یا غایب و ناپیدا. و اگر آن حجت نبود خدا در زمین عبادت نمی‌گردید.»

سلیمان می‌گوید: از امام صادق (ع) پرسیدم! مردم در زمان غیبت چگونه از امام غایب بهره‌مند می‌شوند؟!

آن حضرت فرمود: «همچنان که از خورشید هنگامی که در پشت ابرها است، بهره‌مند می‌گردند».

توضیح: بیان امام (ع) در این حدیث، به سه بخش عمده تقسیم می‌شود:

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۳۴

بخش اول: در مورد موقعیّت ائمه (ع) از جهت مقام و منصب الهی

است که پیشوایان راستین اسلام پس از پیامبر گرامی حجت‌های خدا بر تمام عالمیان و سیّد و آقای اهل ایمان هستند که به فرمان خدای سبحان به وسیله‌ی پیامبر اکرم (ص) به جامعه اسلامی معرّفی شدند و برای هدایت و رهبری همه انسان‌ها در همه‌ی زمان‌ها تعیین گردیدند.

بخش دوم: پاره‌ای از برکات وجودی ائمه اطهار (ع) بیان شده است که اختصاص به زمان حضور امام (ع) ندارد. زیرا آثار و برکات آن حضرت چنان گسترده است که شامل زمان حضور و غیبت می‌شود.

بخش سوم: در این بخش به چند نکته‌ی اساسی اشاره شده است:

الف) خالی نبودن زمین از حجت خدا، یک سنّت الهی است که از زمان حضرت آدم (ع) تا قیامت جریان دارد.

ب) اگر امامی از اهل‌بیت پیامبر (ص) در زمین نباشد، زمین اهلش را نابود می‌کند.

ج) عبادت خدا در زمین، به وجود حجّت خدا بستگی دارد.

د) در کلام حضرت به بهره‌مند شدن مردم از وجود امام (ع) در ایام غیبت تصریح شده است.

ما هنگامی می‌توانیم منظور کلام جامع و بلند امام سجاد (ع) را خوب درک کنیم که نسبت به خداوند متعال و اهداف وی از آفرینش انسان‌ها و سایر موجودات، شناخت صحیح داشته باشیم. زیرا شناخت صحیح خداوند متعال است که به انسان امکان شناخت پیامبر و امامان را می‌دهد.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۳۵

از این رو سفارش شده: به هنگام دعا و کمک خواستن از خداوند چنین بگوییم:

«اللّهُمَّ عرِّفنی نفسک فإنّک إن لم تُعرِّفنی نفسک لم أعرف نبیّک، اللّهُمَّ عرّفنی رسولک فإنّک إن لم تعرّفنی رسولک لم أعرف حجّتک، اللّهمَّ عرّفنی حجّتک فإنّک إن لم تعرّفنی حجّتک ضللت عن دینی». «۱»

در توضیح این دعا باید گفت: معرفت خداوند متعال دارای مراتب و درجاتی است که انسان می‌تواند تا حدّی در پرتو نور «فطرت» و «عقل» به آن دست یابد؛ لکن معرفت صحیح و برتر و کامل را، باید به کمک پیامبران الهی و جانشینان راستین آنان،- بیانگران معارف دینی- به دست آورد.

وجود امام (ع) موجب آرامش اهل زمین

اگر شناخت صحیح نسبت به خداوند متعال از راه نزول وحی به وسیله‌ی امام بعد از پیامبر انجام گیرد، به خوبی روشن می‌شود که وجود امام معصوم در میان جامعه بشری از جهات گوناگون «موجب آرامش و امنیت» برای ساکنان زمین است.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۳۶

اینک به برخی از آن جهات اشاره می‌کنیم:

۱. امنیت فکری وروحی

امام (ع) بر اساس این که مسئولیت هدایت و ارشاد جامعه را بر عهده دارد، از مرزهای اعتقادی و فکری جامعه‌ی اسلامی نگهبانی می‌کند تا مورد هجوم افکار غلط و اعتقادات منحرف دشمنان خدا واقع نشود. در پرتو هدایت و ارشاد حجت خداست که انحرافات فکری و عقیدتی که موجب تزلزل فکری و روحی جامعه است، از بین رفته و «امنیت فکری و روحی» به وجود می‌آید.

۲. به دست گرفتن زمام امور جامعه

مسئولیت دیگر امام سرپرستی امور جامعه است که در صورت فراهم شدن شرایط و امکانات کافی، امام، زمام امور را به دست گرفته و قسط و عدالت همگانی را جایگزین بی‌عدالتی‌ها می‌نماید زیرا بی‌عدالتی‌هاست که نظم و آرامش فردی و اجتماعی را بر هم می‌زند؛ در نتیجه اهل زمین از آرامش و ثبات برخوردار می‌گردند.

اگر می‌بینیم که امام از تصرف ظاهری در اداره‌ی امور جهان خودداری می کند، به خاطر عدم وجود شرایط و مقدمات لازم است و خودداری از تصرف ظاهری در امور، چیزی نیست که منحصر به حضرت حجت (ع) باشد، بلکه امامان پیشین نیز چنین بودند، چنانکه حضرت امیرالمؤمنین (ع) بیش از بیست و پنج سال در امور اجرایی دخالت و تصرف نکردند؛ در حالی که از اولین لحظه‌ی ارتحال پیامبر گرامی اسلام

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۳۷

از طرف خدا و پیامبر نیز به مقام ولایت و امامت بر مردم انتخاب شده بودند، و واجد تمام شرایط زعامت و سرپرستی مردم بودند، ولی به خاطر کوتاهی و سهل انگاری عده‌ای و کارشکنی عده‌ای دیگر جامعه‌ی اسلامی‌از برکات وجود امام و رهبری معصوم، محروم ماند.

اگر امروز اجتماع ما از برکات تصرف مستقیم امام و حجت خدا محروم است، نه تنها مربوط به کوتاهی مسلمین صدر اسلام، بلکه به خاطر غفلت‌های جامعه خود ما نیز می‌باشد.

امید است روزی فرا رسد که جامعه‌ی اسلامی و مردم جهان به این حقیقت پی ببرند که برای دست یافتن به عالی‌ترین مدارج تکامل انسانی، ناگزیرند ازانسانی کامل ومعصوم که واجد تمام شرایط رهبری در ابعاد مختلف زندگی انسان است، اطاعت و پیروی کنند؛ در این صورت است که زمینه و شرایط برای تصرف مستقیم حجت و ولیّ خدا فراهم می گردد و امام، با اذن خداوند متعال ظاهر می‌شود و ظلم و بیداد را از بین می‌برد، و زمین را از عدل وقسط پر می کند. چنانکه امیرالمؤمنین (ع) پس از بیست و پنج سال کناره‌گیری از تصرف در امور مسلمانان، بعد از فراهم شدن شرایط، رسماً زمام امور را به دست گرفت و موفق گردید که در این مدّت کوتاهِ زعامت و رهبری خود، نمونه‌ای کامل از حکومت قرآنی و اسلامی را برای همه‌ی مسلمانان و انسان‌های جهان در طول تاریخ ترسیم کند.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۳۸

محقّق طوسی در این باره می‌نویسد:

«وجوده لطف و تصرّفه لطف آخر وعدمه منّا». «۱»

وجود امام لطف است و تصرف و سرپرستی امام لطف دیگر است.

امّا اگر مردم از این لطف دوم برخوردار نیستند و امام در امور اجرایی به ظاهر تصرّف نمی کند، به خاطر سهل انگاری و کوتاهی خود آن‌هاست. از این رو لازم است امت اسلام از خواب غفلت بیدار شوند و مقدّمات حضور امام معصوم را در میان خود، به وجود آورند تا از برکات کامل الهی برخوردار گردند.

وجود امام، منشاء خیر و برکت

با توجه به آیات و روایات، وجود افراد مؤمن در بین مردم، منشأ خیر و برکت و موجب نزول باران و جلب منافع و دفع بسیاری از بلاها و خطرها از جامعه است، چنانچه در تفسیر آیه‌ی ۲۵۱ سوره‌ی بقره «۲» از امام صادق (ع) حکایت شده:

«إنّ اللّه لیدفع بمن یصلّی من شیعتنا عمّن لا- یصلّی ولو اجتمعوا علی ترک الصلاه لهلکوا؛ به درستی که خداوند به واسطه نمازگزاران شیعه، بلا را از کسانی که نماز نمی‌خوانند، دفع می کند. زیرا اگر همه‌ی شیعیان نماز را ترک کنند، هلاک می گردند». «۳»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۳۹

آنگاه حضرت نسبت به سایر احکام، مانند پرداخت زکات و حجّ گزاردن همین مطلب را می‌فرماید.

وقتی وجود افراد مؤمن در اجتماع، چنین برکتی را به همراه داشته باشد، معلوم است که برکات وجود امام معصوم که ولیّ و حجّت

خدا بر مردم است، به مراتب بیشتر خواهد بود. زیرا امام و حجت خدا واسطه‌ی رسیدن فیض و برکت خداوند متعال به مردم و برطرف کننده‌ی بلاها از آنان است.

امداد های غیبی امام زمان (عج)

روایاتی که از پیامبر اکرم و ائمه اطهار (ع) درباره‌ی غیبت حضرت مهدی (ع) رسیده، امکان بهره‌مندی از وجود آن حضرت را در عصر غیبت، مانند بهره‌مندی از نور خورشید، هنگامی که در پشت ابرها نهان است، دانسته است «۱» که این بهره‌مندی گاهی به شکل امدادهای غیبی از حضرت صادر می‌شود.

از جمله امدادهای غیبی حضرت به جامعه‌ی شیعه، عنایت خاصّ آن بزرگوار به شیعیان است چنانکه در توقیعی از آن حضرت برای شیخ مفید (ره)، چنین آمده است:

«إنّا غیر مهملین لمراعاتکم ولا ناسین لذکرکم ولولا ذلک لنزل بکم اللأواء واصطلمکم الأعداء؛ «۲» «ما امور شما را رها نمی‌گذاریم و همیشه شما

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۴۰

را مراعات می‌نماییم و به یاد شما هستیم و گر نه، دشواری‌ها و گرفتاری‌ها بر شما فرو می‌ریخت و دشمنان، شما را لگدمال می‌کردند!»

از این جملات محبّت آمیز حضرت استفاده می‌شود که پیوسته امدادهایی پر برکت از جانب آن بزرگوار به ما می‌رسد.

نتیجه‌گیری:

با توجه به آنچه گذشت آثار وجودی امام زمان (ع) را می‌توان در دو بخش آثار تکوینی و تشریعی «۱» برشمرد. که به نمونه‌هایی از آنها اشاره می‌شود:

الف. آثار تکوینی:

۱. واسطه فیض.

۲. نفوذ روحانی و امدادهای غیبی.

ب. آثار تشریعی:

۱. پاسداری از دین.

۲. امید بخشی.

۳. تصرف امام در کارها (به واسطه نائبان خاص و عام) پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۴۱

اسامی و القاب حضرت مهدی

پرسش:

تعدادی از اسامی و القاب حضرت مهدی (عج) در قرآن و سایر کتب آسمانی را بیان کنید؟

پاسخ:

هر انسانی را با ۳ عنوان اسم، کنیه و لقب می‌توان یاد کرد. اسم لفظی است که به وسیله آن شخص نام گذاری می‌شود و معرفی می‌گردد و غالباً در آن هیچ معنای دیگری غیر از اشاره بودن بر شخص مورد نظر منظور نمی‌گردد.

کنیه اسمی است که مزین به «ابن» یا «اب» یا «ام» یا «اخ» یا «اخت» باشد و به منظور تعظیم و تجلیل از فرد از کنیه استفاده می‌شود.

لقب نام دوم انسان است که در آن معنای مدح و ذم منظورمی گردد

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۴۲

به خلاف اسم عَلَم چنان چه گفته شد. «۱»

نام اصلی حضرت مهدی (ع) «محمد (ع)» می‌باشد و این نامی است که پیامبر اکرم (ص) برای ایشان انتخاب نموده است و در اخبار متعدد شیعه و سنی آمده است که رسول خدا فرمودند مهدی هم نام من است «۲» و در حدیث لوح فاطمه که بسیاری از محدثین شیعه از جمله شیخ طوسی و شیخ مفید و شیخ صدوق و شیخ کلینی نقل کرده‌اند از ابوبصیر که امام صادق (ع) فرمودند پدرم (ع) به جابر بن عبدالله انصاری فرمود: من با تو کاری دارم چه موقع برای تو آسان‌تر است که در خلوت از آن موضوع سؤال کنم؟ جابر عرض کرد هر زمان شما دوست داشته باشید، تا این‌که روزی با جابر تنها نشست وبه او فرمود ای جابر به من گزارش بده از آن لوحی که در دست مادرم فاطمه (س) مشاهده نمودی و درخشندگی عجیبی داشت ... تا آن‌جا که گفت نام حضرت مهدی (عج) «ابوالقاسم محمد بن الحسن هو حجه الله القائم» ثبت و ضبط شده بود «۳» هم‌چنین در حدیثی مشهور از حضرت رسول (ص) وارد شده است که مهدی از فرزندان من است اسم او اسم من و کنیه او کنیه من است و شبیه‌ترین مردم است به من از جهت خَلق و خُلق.

«۴» پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۴۳

در قرآن به این اسم تصریح نشده است چنان‌چه اسامی یازده امام دیگر نیز بیان نشده است. البته در بر زبان آوردن این نام حضرت اختلاف است و بعضی از فقها طبق بعضی از روایات که دلالت بر منع بردن نام حضرت در دوران غیبت می‌کند بر زبان آوردن آن را حرام می‌دانند که در جای خود باید مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

کنیه حضرت مهدی (ع):

کنیه حضرت مهدی (ع) به استناد روایات ابوالقاسم، ابوعبدالله، ابوجعفر، ابومحمد، ابو ابراهیم، ابوالحسن، ابوبکر و ابوصالح و ابو تراب نقل شده است. «۱» و در قرآن اشاره‌ای به کنیه حضرت مهدی (عج) نشده است.

القاب شریف حضرت مهدی (عج) که از قرآن و کتب سایر ادیان و

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۴۴

روایات به دست می‌آید بسیار زیاد می‌باشد که هریک بیان گر یک ویژگی ممتاز و مدح و تعریف حضرت به حساب می‌آید. حاجی نوری در کتاب نجم الثاقب این القاب را جمع آوری کرده که بیش از صد و هشتاد لقب می‌باشد. که بعضی از آن‌ها را از آیات قرآن و بعضی را از کتب دیگر ادیان و مذاهب و بعضی را هم از روایات و ادعیه برداشت نموده است، «۱» که دراین مجال چون اسامی و القاب حضرت در قرآن و سایر کتب ادیان را بررسی می‌کنیم به بعضی از این القاب اشاره می‌کنیم.

القاب حضرت در کتب مذهبی ادیان دیگر:

«صاحب و حاشر» در صحف ابراهیم «قائم» در زبور سیزدهم «قیدمو» در تورات به لغت ترکوم «ماشیع» مهدی بزرگ در تورات به لغت عبدانی «مهمید آخر» در انجیل «پسر انسان» در عهد جدید «فیروز» در کتاب اشعیای پیامبر «سروش ایزد» درزمزم زرتشت «پنده یزدان» در زند و پازند «لندیطارا» در هزار نامه هندیان «خسرو» در کتاب مجوس «پرویز» در کتاب برزین آذر فارسیان «منصور» در کتاب دید براهمه. «۲»

القاب حضرت مهدی در قرآن کریم:

با توجّه به آن که آیات متعددی پیرامون حضرت مهدی (ع) سخن

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۴۵

گفته و مفسرین نیز به آن اعتراف دارند و در بخش آیات مهدویت به آن اشاره کردیم القاب متعددی را که حاکی از وجود آن صفات و القاب در حضرت مهدی دارد می‌توان نام برد که بعضی از آن‌ها را مختصراً توضیح می‌دهیم.

۱. بقیه الله:

از مشهورترین القاب حضرت در قرآن است و به معنی بقیه و بازمانده خلفای خدا در زمین از انبیاء و اوصیاء می‌باشد. از حضرت امیرالمؤمنین (ع) پیرامون آیه بقیه الله خیرٌ لکم ان کنتم مؤمنین (سوره هود، آیه ۸۶) سوال شد، که این بقیه چیست و کیست؟ حضرت فرمودند اولیای خدا بقیه اللهاند و مقصود مهدی (ع) است که در هنگام پایان پذیری این مهلت خواهد آمد و زمین را از عدل و داد پر خواهد کرد آن گونه که از علم و جور مملو گشته است و از آیات و نشانه‌های او غیبت است و پنهان شدن، آن گاه که طغیان گسترش یابد و انتقام فرا رسد. «۱»

همچنین از حضرت صادق (ع) سوال شد آیا می‌شود به قائم آل محمد به عنوان امیرالمؤمنین سلام کرد؟ حضرت فرمودند: نه این اسمی است که خدا حضرت علی (ع) را به آن نامیده و قبل و بعد از او جز کافر به این نام نامیده نمی‌شود، راوی حدیث عرضه داشت فدای شما شوم پس به حضرتش چگونه باید سلام کرد؟ حضرت فرمود: باید گفت السلام علیك یا بقیه الله آن گاه آیه شریفه سوره هود را تلاوت فرمود که بقیت الله خیر

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۴۶

لکم ان کنتم مومنین، در دعای ندبه نیز می‌خوانیم این بقیه الله التی لاتخلو من العتره الهادیه. «۱»

البته چنان‌چه از اطلاق آیه قرآن و از متن زیارت جامعه کبیره «۲» به دست می‌آید همه اهل بیت بلکه جمیع حجج الهی بقیه الله و باقی و به جا گذارده شده روی زمین برای هدایت بشر هستند امّا فرق حضرت مهدی با دیگر امامان آن است که بعد از هریك از ائمه دیگری می‌آمد و اگر بقیه الهی از دنیا می‌رفت بقیه الله دیگری به جا می‌ماند ولی وجود مقدس صاحب الزمان بقیه الهی است که پس از او دیگر بقیّه‌ای نیست و او آخرین بقیه الله است و با آمدن او دیگر بقیه‌ای باقی نمانده است که بیاید. «۳»

۲. خلیفه الله

به معنای جانشین خداوند است و جزء القاب حضرت مهدی (عج) شمرده شده است، حضرت مهدی همان خلیفه باقی مانده‌ای است که قرآن شریف نیز به او اشاره دارد که انی جاعل فی الارض خلیفه. «۴» حضرت مهدی خلیفه خدا به مفهوم حقیقی است و معانی واژه خلیفه را دارا است خداوند او را جانشین پیامبر قرار داده و او برگزیده خدا است نه منتخب پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۴۷

مردم و خداوند او را به خلافت انتخاب کرده است چنان چه در زیارت آل یاسین می‌خوانیم السلام علیك یا خلیفه الله و ناصر حقّه، و پیامبر اکرم هم فرمودند خروج می‌کند مهدی (ع) و بر سر او ابری است و در آن منادی ندا می‌کند این مهدی خلیفه الله او را پیروی کنید. «۱»

۳. حجه الله:

حضرت مهدی (ع) یکی از محبّت‌های الهی که به وسیله او غلبه و سلطنت بر خلائق پیدا می‌کند، چنان چه در قرآن می‌خوانیم: «قُلْ فَلِلّهِ الْحُجَّهُ الْبَالِغَهُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَاکُمْ أَجْمَعِینَ؛ بگو: «پس فقط دلیل رسا برای خداست. و اگر (بر فرض خدا) می‌خواست، حتماً همه شما را (به اجبار) راهنمایی می‌کرد.»

حکیمه خاتون، خواهر حضرت امام حسن عسکری (ع) می‌فرماید وقتی حضرت مهدی (ع) متولد شد آن جناب را به نزد برادرم حسن بن علی (ع) آوردم پس حضرت با دست شریفش روی پر نور او را مسح کرد و فرمود: سخن بگو ای حجه الله و بقیه الانبیاء و ... نقش انگشتر آن حضرت نیز انّا الحجه الله و به روایتی انا حجه الله و خالصته می‌باشد. «۲»

۴. منتظَر:

انتظار یکی از کلیدی‌ترین واژه‌های مباحث مهدویت است که به فرموده رسول اکرم افضل اعمال امتی انتظار الفرج بهترین اعمال

امت من

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۴۸

انتظار فرج است «۱» و حقیقت این انتظار عبارت است از ایمان استوار بر امامت و ولایت حضرت مهدی (عج) و امیدوار به ظهور مبارک آن واپسین حجت الهی و نگه داشتن ایمان و صبر و پایداری در برابر ناملایمات که جوهره انتظار را دربردارد و دعا برای تعجیل در فرج شریفش.

در قرآن می‌خوانیم: «فَانْتَظِرُوا إِنِّی مَعَکُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِینَ ...» «۲» این انتظار و منتظر بودن انبوهی از مردم نسبت به چه چیزی است؟ آیا بدون منتظر معنا دارد. آیا عقل می‌پسندد که ما منتظر باشیم امّا کسی نباشد که منتظر او باشیم؟ پس این انتظار حقیقی و عشق سوزان و مقاومت بر سختی‌ها تا صبح امید و ظهور منجی عالم موجب شده است لقب منتظر را برای حضرت مهدی (ع) به وجود بیاورد که ما منتظر و انتظار کشنده باشیم و او کسی باشد که انتظارش را می‌کشند. بنابراین یکی از القاب مشهور حضرت که از آیات قرآنی هم می‌توان استفاده کرد منتظر بودن حضرت است و بسیاری در انتظار او به سر می‌برند تا پس از اذن ظهور پیدا کردن او از طرف خداوند متعال به یاری او بشتابند و او را در فراهم ساختن زمینه تشکیل حکومت عدل الهی و برچیدن بساط ظلم و تباهی از سرتاسر عالم و برقراری صلح و امنیت واقعی که آرزوی همیشگی انسان در طول تاریخ بوده است، یاری کنند. شخصی از امام باقر (ع) از دلیل منتظر نامیدن حضرت مهدی (ع) سوال کرد؟ حضرت

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۴۹

فرمودند: او را منتظر می‌گویند چرا که آن حضرت دوره غیبت بسیار

طولانی خواهد داشت و پیروان مخلص او در طول این دوره با وجود

سختی‌های زیادی که دارد در انتظار ظهور او به سر خواهند برد و این در حالی است که بسیاری از افراد تردید کننده، قیام و ظهور او را منکر خواهند شد. «۱» در دعای ندبه نیز این صفت اشاره شده است چنان چه می‌خوانیم این المنتظر لاقامه الامْتِ العوج «۲» کجا است آن امامی که مردم به منظور برطرف ساختن اساس کژی و انحراف‌ها در انتظار او به سر می‌برند یا در زیارت صاحب الامر می‌خوانیم السلام علی القائم المنتظر و العدل المشتهر. «۳»

۵. المضطر

یکی از لقب‌های مشهور امام عصر مضطر است چنان چه امام صادق (ع) درباره تفسیر آیه امن یجیب المضطر اذا دعاه و یکشف السوء. «۴» می‌فرمایند سوگند به خدا منظور از مضطر در این آیه قائم آل محمد (ص) است وقتی که در آخرالزمان ستم و بی‌داد و فساد در نتیجه سلطه پیدا کردن مستکبران وانحراف مردم از صراط مستقیم سرتاسر جهان را پرساخت آن حضرت در بین رکن و مقام دو رکعت نماز می‌خواند و آن گاه دست به دعا برداشته از خداوند تعجیل در فرج خود را می‌خواهد و

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۵۰

پروردگار عالم نیز دعای او را اجابت نموده و به او اذن ظهور می‌دهد و به دنبال این واقعه مبارک آن حضرت به برکت امدادهای غیبی و هم چنین یاری انسان‌های مؤمن و شجاع بساط ستم را از روی زمین برخواهد چید. «۱»

در بسیاری از ادعیه و روایات نیز حضرت مهدی با لقب مضطر یاد شده است چنان چه در دعای ندبه می‌خوانیم این المضطرّ الذی یجاب اذا دعی کجا است آن مضطری که چون دعا کند خواست او به اجابت می‌رسد.

و در فلسفه این لقب که چرا حضرت مضطر نامیده شده است باید گفت: امام معصوم به عنوان حجّت الهی در خیرخواهی به بندگان خدا و محبت به آنان از پدر و مادر به آن‌ها مهربان‌تر است و کدام اضطرار از این سخت‌تر است که کسی حجت خدا باشد و مسئولیت حفظ و تبلیغ و ترویج و حاکمیّت بخشی به همه احکام و ارزش‌های الهی را بر عهده داشته باشد، امّا در شرایطی واقع شود

که ببینـد حکـام جور از یـک طرف و منافقان و انسان‌های هواپرست از طرف دیگر احکام حیات بخش الهی را زیر پا می‌گذارنـد و بندگان خدا را از مسیر سعادت واقعی منحرف می‌سازند و آن‌ها را به بی‌راهه سوق می‌دهند و او هیچ راهی برای نجات آن‌ها ندارد جز آن که با اضـطرار شدید از خداوند بخواهد که شـرایطی فراهم کند تا بتواند داد مظلوم از ظالم بسـتاند و ارزش‌ها را حاکم کند. «۲»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۵۱

۶. نور

یکی دیگر از القـاب حضرت حجّت (عـج) در قرآن نـور اسـت کـه حضـرت امـام صـادق (ع) در تفسیر آیـه والله مستم نـوره «۱» می‌فرماینـد خـدا به وسیله ولایـت قـائم و به ظهـور آن حضـرت این نـور را به اتمـام می‌رسانـد و هم چنین مراد از نور ربّ در آیه و اشرقت الارض بنور ربّها روشن شـدن زمین به نور آن حضـرت است یا منظور از نور در آیه نور که می‌فرمایـد یهـدی الله لنوره من یشاء حضـرت مهـدی (ع) است چنان چه جابربن عبـدالله انصاری می‌گویـد در مسـجد کوفه داخل شدم در حالی که امیرالمؤمنین با انگشتان مبارك خود می‌نوشت و تبسم می‌کرد. عرض کردم یا امیرالمؤمنین چه چیز شما را به خنده آورده است؟ فرمود عجب دارم از آن که این آیه را می‌خوانـد ولی به حق به آن معرفت ندارد. گفتم کدام آیه فرمود الله نورالسـموات و الارض «۲» (که به آیه نور معروف است) که «مثل نوره کمشـکوه» مشـکوه حضـرت محمد است «فیها مصـباح» منم آن مصـباح زجاجه الزجاجه حسن و حسین هسـتند «کانّها کوکب دُرّی» علی بن الحسـین است و «یوقـد من شـجره مبارکه» محمـد بن علی است «زیتونه» جعفر بن محمـد اسـت «لاشـرقیه» علی بن جعفر است و «لا غربیه» علی بن موسـی الرضا است یکاد زیتها یعنی محمـدبن علی است «لولم تمسه النار» علی بن محمد است «نور علی نور» حسن بن علی است و یهدی الله لنوره من یشاء قائم مهدی (ع) است. «۳»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۵۲

۷. حق

بر حق بودن حضـرت حجّت هیچ جای شک و تردیدی نیست لذا امام باقر (ع) ذیل آیه خداوند در قرآن که می‌فرماید قل جاء الحق فرموده‌انـد حق حضرت مهـدی (ع) است و خداوند به جهت تأکید بر این که حتماً خواهد آمد با لفظ ما فی جاء (آمده است) تعبیر فرمود، گویا که محقق شده است چنان چه در زیارت حضرت حجت می‌خوانیم السلام علی الحق الجدید. «۱»

۸. ضُحی

یکی دیگر از القاب شـریف حضرت مهدی (ع) در قرآن ضحی می‌باشد که در تفسیر آیه و الشمس و ضحیها «۲» آمده است منظور از شـمس (خورشـید) رسـول الله است و ضحای شـمس (نور خورشـید) قـائم (ع) است و طبق بعضـی از روایـات ضـحا و روشـنائی خورشید خروج حضرت از پس پرده غیبت است و این مسلّم است که پرتو نور رسالت و شعاع خورشید نبوت توسط حضرت مهدی (عج) بر شرق و غرب عالم خواهد تابید. «۳»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۵۳

۹. ناقور

ناقور به معنای صوری است که در آن دمیـده می‌شود و صـدا از او خارج می‌شود، امام صادق (ع) در تفسـیر آیه شـریفه فاذا نقر فی الناقور «۱» می‌فرماینـد هرگاه خداونـد اظهار امرش (حضـرت حجت (عـج)) را اراده کرد در دلش می‌افکند آن گاه ظاهر می‌شود و خروج می‌کند به امر خداوند. «۲»

۱۰. خنَّس

خُنّس به معنای سیّاره‌ای است که برای آن‌ها محل سیری مشخص است مانند مریخ و زهره و عطارد و یکی از القاب حضرت حجّت

به شمار می‌رود چون او ستاره‌ای است درخشان که سیر خود را می‌کند و زمانی پنهان می‌شود و به دور از دسترس است تا زمانی که خداوند بخواهد و آن ستاره بدرخشد چنان چه ام هانی می‌گوید حضرت امام محمد باقر (ع) را ملاقات کردم و از ایشان پیرامون آیه فلا اقسم بالخنّس سوال کردم حضرت فرمود: خنّس آن امامی است که پنهان می‌شود در زمان خود. «۳»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۵۵

نجات بخش آخرالزمان در ادیان دیگر

پرسش:

آیا نجات بخش آخرالزمان در ادیان دیگر نیز مطرح است؟

پاسخ:

مقدمه:

امید به آینده و استقرار صلح و عدل جاویدان، امری فطری و طبیعی است که با ذات وجود آدمی سر و کار داشته و با آفرینش هر انسانی همراه است و زمان و مکان نمی‌شناسد و به هیچ قوم و ملتی اختصاص ندارد.

از این رو، همه افراد طبق فطرت ذاتی خود مایلند روزی فرارسد که جهان بشریّت در پرتو ظهور رهبری الهی و آسمانی و با تأیید و عنایت پروردگار، از ظلم ظالمان و ستم ستمگران نجات یافته، شور و بلوا در جهان پایان پذیرد و انسان‌ها از وضع فلاکت بار موجود نجات یابند و سرانجام به کمال مطلوب و زندگی شرافتمندانه‌ای نایل آیند.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۵۶

به همین دلیل، در تمام ادیان و مذاهب مختلف جهان، از مصلحی که در آخرالزمان ظهور خواهد نمود و به جنایت‌ها و خیانت‌های ضد انسانی خاتمه خواهد داد و شالوده حکومت واحد جهانی را براساس عدالت و آزادی واقعی بنیان خواهد نهاد- سخن به میان آمده و تمام پیامبران و سفیران الهی در این زمینه به مردم با ایمان جهان نویدهایی داده‌اند.

در این زمینه، یکی از نویسندگان معروف چنین می‌نویسد:

«موضوع ظهور و علایم ظهور، موضوعی است که در همه مذاهب بزرگ جهان واجد اهمیت خاصی است. صرف نظر از عقیده و ایمان که پایه این آرزو را تشکیل می‌دهد، هر فرد علاقه‌مند به سرنوشت بشریت، و طالب تکامل معنوی، وقتی که از همه ناامید می‌شود، و می‌بیند که با وجود این همه ترقیات فکری و علمی شگفت انگیز، باز متأسفانه، بشریت غافل و بی‌خبر، رو به روز خود را به سوی فساد و تباهی می‌کشاند و از خداوند بزرگ بیشتر دوری می‌جوید، و از اوامر او بیشتر سرپیچی می‌کند؛ بنا به فطرت ذاتی خود متوجه درگاه خداوند بزرگ می‌شود، و از او برای رفع ظلم و فساد یاری می‌جوید.»

از این رو در همه قرون واعصار، آرزوی یک مصلح بزرگ جهانی در دل‌های خداپرستان وجود داشته است. و این آرزو نه تنها در میان پیروان مذاهب بزرگ، مانند: زرتشتی و یهودی و مسیحی و مسلمانان، سابقه دارد، بلکه آثار آن را در کتاب‌های قدیم چینیان و در عقاید هندیان، و در بین اهالی اسکاندیناوی و حتی در میان مصریان قدیم و بومیان و حتی

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۵۷

مکزیک و نظایر آن‌ها نیز می‌توان یافت. «۱»

ناگفته نماند که پیروان ادیان و مذاهب گوناگون، و دیگر ملل و اقوام گذشته و مکاتب مختلف جهان درباره نام آن بزرگوار با هم اختلاف نظر دارند، مسلمانان او را «مهدی موعود منتظر (ع)» و پیروان سایر ادیان و مکتب‌ها و ملت‌ها و توده‌های محروم وی را «مصلح جهانی یا مصلح غیبی یا رهاننده بزرگ یا نجات بخش آسمانی و یا منجی اعظم» می‌نامند؛ ولی درباره اوصاف کلّی،

برنامه‌های اصلاحی، تشکیل حکومت واحد جهانی براساس عدالت و آزادی، و ظهور او در آخرالزمان اتفاق نظر دارند. «۲»

اینک به بررسی مسئله مهدویت از دیدگاه ادیان مختلف و مهم جهان می‌پردازیم.

الف. نجات بخش آخرالزمان در مسیحیت

اندیشه بازگشت عیسی مسیح (ع) یکی از مهم‌ترین باورهای جامعه مسیحیت را تشکیل می‌دهد. از دیدگاه آنان مسیح (ع) به صلیب کشیده شده و به شهادت رسیده است. سپس به آسمان‌ها رفته و در آخرالزمان برمی‌گردد و جهان را درخشان می‌سازد و آخرین نجات دهنده است. چنان که در انجیل آمده است:

خدای پدران ما آن عیسایی را که شما به صلیب کشیده و کشتید بر می‌خیزاند، او را خدا بر دست راست خود بالا برده سرور و نجات دهنده

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۵۸

ساخت، تا اسرائیل را توبه و آمرزش گناهان بدهد». «۱»

ولیکن شنیده و دانسته‌ایم که این مرد (موعود) به راستی مسیح است و خلاصه کننده‌ی عالم. «۲»

درباره اندیشه مهدویت، در انجیل موجود، قطعه‌هایی وجوددارد که چراغ انتظار را در میان مسیحیان روشن می‌دارد، به عنوان نمونه به چند مورد اشاره می‌کنیم.

در انجیل لوقا آمده است:

کمرهای خود را بسته و چراغ‌های خود را افروخته بدارید، باید مانند کسانی باشید که انتظار آقای خود را می‌کشند که چه وقت از عروسی مراجعت کند، تا هر وقت آید و در را بکوبد بی‌درنگ در را برای او باز کنند، خوشا به حال آن غلامانی که آقای ایشان چون آید آنها را بیدار یابد، پس شما نیز مستعد باشید زیرا در ساعتی که شما گمان نمی‌برید، پسر انسان می‌آید. «۳»

در جای دیگر از انجیل لوقا به علائم ظهور اشاره شده است.

و چون اخبار جنگ‌ها و فسادها را بشنوید مضطرب مشوید زیرا که وقوع این امور ضرور است لیکن انتها، در ساعت نیست. پس به ایشان گفت قومی به قومی و مملکتی با مملکتی مقاومت خواهند کرد و

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۵۹

زلزله‌های عظیم در جای‌ها و قحطیها و وباها پدید و چیزهای هولناک و علامات بزرگ از آسمان ظاهر خواهد شد.

و قبل از این همه بر شما دست اندازی خواهند کرد و جفا نموده شما را بکنایس و زندان‌ها خواهد سپرد و در حضور سلاطین و حکام به جهت نام من خواهند برد.» «۱»

در انجیل متی آمده است:

اما چون پسر انسان در جلال خود با جمیع ملائکه مقدس خویش آید آنگاه بر کرسی جلال خود خواهد نشست و جمیع امت‌ها در حضور او جمع شوند و آنها را از همدیگر جدا می‌کند بقسمی که شبان میشها را از بزها جدا می‌کند. آنگاه پادشاه به اصحاب طرف راست گوید بیایید ای برکت یافتگان از پدر من و ملکوتی را که از ابتدای عالم برای شما آمده شده است به میراث گیرید ... «۲»

در جای دیگر انجیل متی آمده است:

آنگاه اگر کسی به شما بگوید اینک مسیح در این جا یا در آنجاست باور مکنید، زیرا که مسیحیان کاذب و انبیاء کذبه ظاهر شده علامات و معجزات عظیمه چنان خواهند نمود که اگر ممکن بودی برگزیدگان را گمراه کردندی.

اینک شما را پیش خبر دادم. پس اگر شما را گویند اینک در

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۶۰

صحراست بیرون مروید یا آن‌که در خلوتست باور مکنید. زیرا هم چنان که برق از مشرق ساطع شده تا به مغرب ظاهر می‌شود ظهور پسر انسان نیز چنین خواهد شد. «۱»

در انجیل مرقس آمده:

پس بیدار باشید زیرا نمی‌دانید که در چه وقت صاحب خانه می‌آید، در شام یا نصف شب یا با بانگ خروس یا صبح مبادا ناگهان آمده شما را خفته یابد. اما آن چه به شما می‌گویم و به همه می‌گویم بیدار باشید. «۲»

هم چنان که ملاحظه می‌شود این قطعه‌ها از انجیل، به صراحت مسیحیان را به انتظار سازنده و آمادگی برای آمدن منجی و مصلح جهانی دعوت می‌نماید و آنان را به این نکته متوجه می‌سازد که هرکس امید به آمدن پسر انسان دارد؛ باید بیدار و آماده باشد و آمادگی پذیرش او را در خود ایجاد کند.

مسیحیان به جهت شوق به بازگشت عیسی (ع) دچار توهماتی شدند و تاریخ‌هایی را برای این رویداد پیشگویی کردند. لذا فرقه‌های متعددی پدید آمد. مثلًا گروه آناباتیستها در قرن شانزدهم برای آماده کردن زمینه‌ی سلطنت هزار ساله حضرت عیسی (ع) به پا خاستند و برخی از شهرها را برای مدتی در اختیار گرفتند، ولی آنان را بی‌رحمانه سرکوب

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۶۱

کردند. و یا ایروینگینان برای سرعت بخشیدن به ظهور آن حضرت،

دوازده حوری تعیین کردند ولی از این انتظار طرفی نبستند، ویا اینکه گروه گواهان یهوه برای پذیرایی از حضرت عیسی (ع) و انبیای پیشین در آمریکا آپارتمان تهیه کردند. «۱»

شوق انتظار در مسیحیت معاصر

در میان مسیحیت معاصر هم، شوق انتظار هنوز زنده است. برای اثبات این مطلب موارد زیر را به عنوان شاهد ذکر می‌کنیم: همان طوری که عده‌ای از مسیحیان بر این عقیده هستند که عیسی به زودی خواهد آمد و حکومت هزار ساله تشکیل خواهد داد، از این رو از دیرباز گروه‌های کوچکی به هزاره گرایی در مسیحیت پدید آمده‌آند که همه سعی و تلاش خود را به آمادگی برای ظهور دوباره حضرت عیسی (ع) در آخرالزمان مصروف می‌دارند مثلًا فرقه ادونیستهای روز هفتم که قبل از سال ۱۸۴۳ به وجود آمدند و تا عصر ما باقی هستند. «۲»

یکی از رهبران مسیحی ایران، ملی مصاحبه‌ای چنین اظهار می‌دارد:

دین ما نیز مثل اکثر ادیان دیگر که به آمدن فردی اعتقاد دارند- به ظهور مجدد حضرت عیسی (ع) اعتقا دارد، همه مسیحیان هم به این معتقدند چون حضرت ایشان اعلام کرده‌اند و در انجیل هم آمده است که حضرت عیسی (ع) فرمود: من اکنون می‌روم و باز خواهم گشت. حتی

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۶۲

کلیسای ما نیز یکی از یکشنبه‌های عید خود را یکشنبه بازگشت «۱» نامیده است.» «۲»

ب. یهودیت و مسئله منجی:

قسمت اوّل از کتاب مقدس به عهد عتیق معروف است که این قسمت همان کتاب تورات یهود و ملحقات آن است و در این کتاب بشاراتی در مورد مسئله مهدویت آمده است.

۱. در مزمور ۳۷ از مزامیر داوود نبی آمده است:

خداوند دارد نبی را به وسیله‌ی انتظار تسلّی می‌دهد. و او را به انتظار دعوت می‌نماید و به او وعده داده می‌شود که از اکثریت

شروران واهمه نداشته باشد. با این بیان که ای داود! ذهنت را مشوش نساز که البته منتظران را خداوند وارث زمین قرار خواهد داد. و آنان که لعنت شده‌اند پراکنده خواهند شد و صالحان از مردم همان کسانی هستند که زمین را به میراث برند و تا فرجام حیات جهان در آن زیست کنند. «۳»

مصداق همین توصیه چشم به راهی و انتظار نیز در قرآن کریم بیان شده است.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۶۳

«وَلَقَدْ کَتَبْنَا فِی الزَّبُورِ مِن بَعْدِ الذِّکْرِ أَنَّ الْأَرْضَ یَرِثُهَا عِبَادِیَ الصَّالِحُونَ؛ «۱»

و بیقین در «زَبُور» بعد از آگاه کننده [: تورات نوشتیم که: «بندگان شایسته‌ام، آن زمین را به ارث خواهند برد.»

۲. در کتاب مقدس حیقوق نبی آمده است:

اگر چه تأخیر نماید برایش منتظر باش، زیرا که خواهد آمد و درنگ نخواهد نمود، بلکه جمیع امت‌ها را نزد خود جمع می‌نماید و تمام قوم‌ها را برای خویش فراهم می‌آورد. «۲»

قرآن کریم نیز در دو مورد به این موضوع پرداخته است:

«قُلْ إِنَّمَا الْغَیْبُ لِلَّهِ فَانتَظِرُوا إِنِّی مَعَکُم مِنَ الْمُنْتَظِرِینَ؛ «۳»

پس بگو: « (آنچه از حسّ) پوشیده، تنها برای خداست؛ پس منتظر باشید، [چرا] که من (هم) با شما از منتظرانم.»

«قُلْ فَانْتَظِرُوا إِنِّی مَعَکُم مِنَ الْمُنتَظِرِینَ؛ «۴»

بگو: «پس منتظر باشید که من (هم) با شما از منتظرانم!»

۳. در کتاب مقدس صفنیای نبی آمده است:

منتظر باشید زیرا هدف من این است که امت‌ها را جمع نمایم و ممالک را فراهم آورم، در آن زمان زبان پاک به امت‌ها باز خواهم داد تا

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۶۴

جمع آنان اسم خدا را بخوانند و یک دل او را عبادت نمایند. «۱»

۴. در کتاب مقدس دانیال نبی آمده است:

در آن وقت سرور بزرگ میکائیلی که از جانب پسران قومت قائم است، خواهد ایستاد و در آن زمان قوم تو هر کسی که در آن کتاب مکتوب یافت شده است نجات خواهد یافت. «۲»

اما تو ای دانیال کلمات را مخفی کن و کتاب را به زمان انجام کار مختوم ساز حینی که بسیاری گردش کرده علم زیاد گردد. «۳» و آن مرد ملبس شده به کتان را که بالای آبهای نهر می‌ایستاد، شنیدم در حالتی که دست راست و دست چپ خود را به سوی آسمان بلند کرده به حیّ ابدی سوگند یاد نمود که برای یک زمان و زمان‌ها و نیم زمان خواهد کشید و به محض تمام شدن پراکندگی قوت قوم مقدس همگی این حوادث به انجام خواهد رسید. «۴»

۵. در کتاب اشعیاء آمده است:

و نهالی از تندیشی برآمده شاخه از ریشه‌هایش قد خواهد کشید و روح خداوند که روح حکمت و فطانت و روح مشورت و جبروت و روح علم و خشیت از خدا است بر آن خواهد آرامید و او را در خشیت خداوند نیز

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۶۵

هوش گردانید. موافق منظور نظرش حکم و مطابق مسموع گوش‌هایش

تنبیه نخواهد فرمود بلکه ذلیلان را به عدالت حکم و برای مسکینان زمین به راستی نتیجه خواهد نمود و زمین را به عصای دهانش

زده به روح لبهایش شریر را خواهد کشت. و کمربند کمرش عدالت و وفا نطاق میانش خواهد بود و گرگ با برّه سکونت داشته، ببر با بزغاله و هم گوساله و پرواریها با شیرجوان هم خوابه خواهند شد و طفل کوچک راعی ایشان خواهد بود. «۱»

ی هودیت معاصر و مسئله مهدویت

چشم به راهی و انتظار آمدن شخصی فوق العاده در بحرانی‌ترین ایام روزگار و دادرسی او نسبت به بندگان خدا در منابع کنونی یهود با همه تحریفاتی که طی قرون متمادی در آن‌ها رخ داده است قابل توجه و عنایت است. به طوری که در عصر حاضر مشاهده می‌کنیم که ادعیه و عبادات جامعه یهود خالی از انتظار نیست و کاملًا این عقیده در آن‌هاملموس است که در این جا به چند نمونه اشاره می‌کنیم:

۱. در کلمات قدوشا «۲» از انتظار سخن به میان آمده است، و این نمونه بارزی است بر این که یهودیان معاصر از جمله منتظرین می‌باشند و امید و چشم به راهی آنان را در اذهان متبلور می‌سازد، در آن جا که به منجی و موعود خود اشاره می‌کند و می‌گوید:

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۶۶

«ای پادشاه ما! از مقامت ظاهر شو و بر ما حکم فرمایی کن چون ما

در انتظار تو هستیم.» «۱»

۲. یهودیان هم اکنون هر ساله در مراسم سالگرد بنیانگذاری اسرائیل «۲» مراسم باشکوهی برپا می‌کنند و در آن مراسم ادعیه‌ای خوانده می‌شود و از جمله آن ادعیه این دعا است:

اراده‌ی خدای ما چنین باد که به لطف او شاهد سپیده‌دم آزادی باشیم و نفخ صور مسیحا گوش ما را نوازش دهد. «۳»

۳. نمازنامه‌های یهود «۴» که در بند هفتم آن به انتظار اشاره شده است:

«چشمان ما ببیند که تو از در رحمت به صهیون «۵» باز می‌گردی»

و در فراز دیگری از آن نمازنامه آمده است:

«این اسیران بیچاره در سرزمین‌های بیگانه هم چون غلامان و کنیزان از روزی که آنان را ترک کرده‌ای منتظر تو هستند.»» همان گونه که مشاهده نمودید در عصر کنونی در جامعه‌ی یهودیّت همانند گذشتگان به انتظار معتقدند و در مجموع کامل‌ترین و اصیل‌ترین بیان در انتظار مسیحائی در منابع یهود موج می‌زند.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۶۷

ج) زرتشتیان و مسئله منجی:

بیشتر پژوهشگران اسلامی بر وجود شخصیتی به نام زرتشت باور دارند و اگرچه در خصوصیات زندگی و پیغمبر بودن او دچار تردیدند، اما اغلب مورخان اسلامی او را شاگرد با واسطه‌ی ارمیای نبی و یا عزیز نبی می‌دانند. «۱»

اما زرتشتیان بر این باورند که قرن‌ها قبل از میلاد مسیح، «۲» زرتشت به دنیا آمد و در ۳۰ سالگی پس از آن که مکاشفه‌ای به او دست داده از جانب اهورا مزدا- نام خدا در آیین زرتشت- به پیامبری مبعوث شد، «۳» و اگرچه اوستا منشأ تضاد و تناقض بی‌شمار در ثنویت و توحید است؛ «۴» اما زرتشتیان امروزی خود را یکتاپرست می‌دانند.

کتاب مقدس مزدیسنا- زرتشت- اوستا «۵» است.

احتمالًا آیین زرتشت، نخستین دینی بود که پیروزی نهایی خوش رفتاری بر بدرفتاری و بشارت آمدن منجی و آبادانی جهان را تعلیم داد. «۶»

زرتشتیان با عنایت به بشارت‌های اوستا- بر این باورند که بعد از

زرتشت و قبل از پایان جهان در سه فاصله هزار سال، سه منجی به

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۶۸

نام‌های آشود، آشودرماه، سوشیانت (سوشیانس) خواهند آمد و یکی پس از دیگری جهان را پر از عدل و داد خواهند کرد. «۱»

سوشیانت سوّم «۲» هنوز زاده نشده و نو کننده و رهاننده جهان در پایان هزاره سوم است. او سومین پسر آینده زرتشت و آخرین آفریده و مخلوق اهورا مزدا شمرده شده است. «۳»

اینک به مواردی از کتاب اوستا و دیگر آثار زردشت و زردشتی که پیرامون مهدویت است اشاره می‌کنیم:

۱. کی ای مزدا، «۴» سپیده درخشان پیروزی، جهان را در برخواهد گرفت. کی درخشندگی آفتاب دین، همه جا را تابان خواهد ساخت؟ کی سوشیانت‌ها فراوانی و زیادی خواهند یافت تا از پرتو کار و کردارشان دین گسترده شود. «۵»

۲. در کتاب جاماسب که از کتب زرتشتیان است آمده است که:

مردی بیرون آید از زمین تا زیان از فرزندان هاشم مردی بزرگ سر و بزرگ تن و بزرگ ساق و بر دین جد خویش بود با سپاه بسیار و روی به ایران نهد و آبادانی کند و زمین پرداد کند ...» «۶»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۶۹

۳. در کتاب گات‌ها که بخشی از اوستای زردشت می‌باشد گوید:

کی ای مزدا بامداد روز فراز آید جهان دین راستین فراگیرد با آموزش‌های فزایش بخش پر خرد رهانندگان کیانند آنانی که بهمن به یاریشان خواهد آمد از برای آگاه ساختن من ترا برگزیدم ... «۱»

۴. در فروردین یشت قسمت دیگر اوستا فقره ۱۴۶ آمده است:

بشود فرهوشی‌ها- ارواح و قوای نیکان- به زودی در این جا به دیدار ما بشتابند، بشود که آنان به یاری ما آیند و هنگامی که به تنگنا افتاده‌ایم یاوری آشکار خویش نگهداریمان کنند، با پشتیبانی اهورا مزدا.

زرتشتیان معاصر و مسئله مهدویت

زرتشتیان در زمان معاصر با خواندن ادعیه و دیگر مراسم عملًا منتظر بودن خود را به اثبات می‌رسانند.

۱. خواندن سه بار دعای (اشم اهورا مزدا) که واژه‌های نخستین از بند اول کرده ۱۳ و یسپرد و دیگر اعمال آن، برای ظهور سه موعود مزدیناست و چنان چه این دعا به خوبی و درستی خوانده شود، ایشان زودتر به جهان می‌آیند و دنیا را آبادتر و امن‌تر می‌کنند. «۲»

۲. بهترین مردمان در ایام سخت پیش از ظهور کسی است که علی رغم کمرنگ شدن و اضمحلال دین و دینداری هنوز کشتی نشان و

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۷۰

کمربند مخصوص آیین زرتشتی را در میان بسته باشد و به این آیین وفادار بماند و به خواندن دعاهای وارده مبادرت ورزد تا ظهور موعودها

زودتر فرارسد. «۱»

د) هندوئیسم و مسئله منجی:

اندیشه منجی در آیین هند و با شخصیت کلکی یا کلکین شکل می‌گیرد. بنابر فکر هندویی، جهان از چهار دوره‌ی رو به انحطاط تشکیل می‌شود. در چهارمین دوره یعنی عصر کلی، سراسر جهان را ظلم و تاریکی فرا می‌گیرد، ناشایستگان بر جان و مال مردم مسلط می‌شوند، دروغ و دزدی و رشوه سایه سیاه خویش را بر دنیا می‌گستراند. در این عصر که بنابر باورهای هندویی، ما اکنون در آن به سر می‌بریم فقط به یک چهارم دَرْمِه (نظم کیهانی یا دین) عمل می‌شود و سه چهارم آن به دست فراموشی سپرده می‌شود.

در پایان چنین دوران سیاهی دهمین و آخرین تنزل (اوتاره) ویشنو «۲» که کلکی یا کلین نام دارد، سوار بر اسبی سفید و با شمشیری آخته و شهاب‌گون ظهور می‌کند تا شرارت و ظلم را ریشه کن کند و عدالت و

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۷۱

فضیلت را برقرار سازد. «۱»

این نکته شایان توجه است که هندویان براساس کتب مقدسشان

منتظر حضرت ولی‌عصر هستند و کتاب‌های آنان اسم حضرت را برده و از قیام ایشان بشارت داده است «۲» که به نمونه‌هایی اشاره می‌شود.

۱. در کتاب دید که نزد هندویان کتب آسمانی است آمده:

پس از خرابی دنیا (هرج و مرج شدنش) پادشاهی در آخرالزمان ظاهر می‌شود که پیشوای خلایق شود و نامش منصور «۳» باشد و تمام عالم را بگیرد و تمام اشخاص را از مؤمن و کافر بشناسد.

۲. شاکموتی پیامبر هندوها در کتاب خود نسب یحیی را به سیر خلایق می‌رساند و چنین بیان می‌دارد:

پادشاهی دنیا به فرزند سیر خلایق دو جهان کشن «۴» بزرگوار تمام می‌شود. او کسی است که بر کوه‌های مشرق و مغرب دنیا حکم براند و بر ابرهایی سوار شود و فرشتگان کارکنان او باشند و جن و انس در خدمت او شوند و از سودان که زیر خط استوا است تا ارض تسعین که زیر قطب شمال است و ماوراء بحار را صاحب شود و دین خدا یک دین شود و دین خدا زنده گردد و نام او قائم است و خداشناس باشد. «۵»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۷۲

۳. در کتاب پاتکیل از اعاظم هندوان که در نزد آنان صاحب کتاب آسمانی است راجع به منجی آخرالزمان بشارت داد که او از نسل پیامبر اسلام و صی او علی بن ابیطالب است که نام وی راهنما می‌باشد.

که چون مدت روز تمام شود دنیای کهنه نو شود و زنده گردد و صاحب ملک تازه پیدا شود از فرزندان دو پیشوای جهان یکی ناموس آخرالزمان. «۱»

و دیگری صدیق اکبر یعنی وصی بزرگتر وی که پشن «۲» نام دارد و نام آن صاحب ملک تازه راهنما است «۳» بحق پادشاه شود و خلیفه رأم «۴» باشد وحکم براند و او را معجزه بسیار باشد هرکه پناه به او برد و دین پدران او اختیار کند سرخ روی باشد در نزد رأم و دولت او بسیار کشیده شود و عمر او از فرزندان ناموس اکبر زیاد باشد و آخر دنیا به او تمام شود ... «۵»

بنابراین روشن است که اعتقاد به آمدن یک منجی و مصلح جهان عقیده‌ای قطعی در نزد هندوها است و این اعتقاد به طور وسیع و گسترده‌ای در میان آنان رواج دارد، چنان که در بسیاری از کتاب‌های مقدسشان به آن بشارت داده‌اند.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۷۳

ه‍) بودیسم و مسئله منجی:

آیین بودا یکی از شاخه‌های کیش هندوست که از هندوستان بیرون آمده و سراسر مناطق خاوری را در نوردیده است و به علت گسترش در

مناطق پر جمعیت جهان، پیروان زیادی دارد. «۱»

اندیشه موعود گرایی در آیین بودائیان با مفهوم میتریه تبیین می‌گردد، میترویه «۲» در الهیات بودایی او را بودای پنجم و آخرین بودا از بودائیان زمین می‌دانند که هنوز نیامده است اما خواهد آمد تا همگان را نجات دهد. او را در نماد نگاری بودایی به هیبت مردی در وضعیت نشسته‌ی آماده برخاستن نمایش می‌دهند تا نمادی از آمادگی وی برای قیام باشد. «۳»

اندیشه انتظار و اعتقاد به موعود، تا آن جا در میان بودائیان رواج داشته و دارد که در آرزوی به سر آمدن انتظار، بعضی اوقات افرادی را مصداق منجی موعود پنداشته‌اند. به عنوان نمونه در شمال برمه مردم عقیده دارند بودا از رهبران دینی معاصر پادشاه جهان و همان بودای آینده یعنی میتریه بوده است و یا در میان بودائیان آسیا فراوان پیش آمده که رهبران آینده یعنی میتریه بوده است و یا در میان بودائیان آسیا

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۷۴

فراوان پیش آمده که رهبران و پایه‌گذاران جریان‌های دینی اجتماعی را، همان میتریه می‌انگاشته‌اند.» جالب توجه است که بودائیان نیز براساس بعضی از کتاب‌های

مقدسشان مانند مسلمانان منتظر ظهور شخصیتی هستند که از نسل پیامبر اکرم (ص) است چنان که بودائیان در کتاب دادانگ از قول بودا نقل می‌کنند که او گفته:

آن وقت (بعد از پر شدن عالم از فسق و گناه) دست راستین جانشین مماطا ظهور کند خاور و باختر عالم را بگیرد، آدمیان را به راه خوبی‌ها رهبری کند. او تنها حق و راستی را قبول کند و بسیار کسان را بکشد و خلایق را هدایت کند ... «۲»

روشن است که موعود گرایی و عقیده منجی آخرالزمان در میان بودائیان عقیده‌ای اصیل و قطعی است علاوه بر این که با اثبات قطعی بودن عقیده به ظهور منجی، مسئله انتظار و منتظر بودن آنان نیز ثابت می‌شود زیرا انتظار از آثار و نتائج عقیده به ظهور منجی است که در آیین هندو روشن گردید. «۳»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۷۵

نتیجه گیری:

بنابراین روشن می‌شود که در تمام ادیان و مذاهب مختلف جهان، از مصلحی که در آخرالزمان ظهور خواهد نمود و به جنایت‌ها و خیانت‌های ضد انسانی پایان خواهد داد و شالوده حکومت واحد جهانی را براساس عدالت و آزادی واقعی بنیان خواهد نهاد- سخن به میان آمده است و تمام رسولان و سفیران الهی در این زمینه به مردم با ایمان جهان نویدهایی داده‌اند هرچند مذاهب مختلف در مورد نام آن مصلح و ویژگی‌های او و علائم ظهور او؛ تفاوت‌هایی با یکدیگر دارند.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۷۷

چه کسی بر امام زمان نماز می‌خواند

پرسش:

اگر هر امامی را امام معصوم غسل می‌دهد و نماز او را می‌خواند، پس بر حضرت مهدی (ع) چه کسی نماز خواهد خواند؟ و آیا رجعت ممکن است؟

پاسخ:

آنچه از روایات معصومین استفاده می‌شود آن است که حضرت امام حسین (ع) در زمان حکومت حضرت مهدی (ع) زنده می‌شوند و هنگامی که حضرت مهدی (ع) از دنیا رفتند عهده‌دار غسل و نماز و دفن حضرت می‌شوند.

رسیدگی به کفن و دفن امام معصوم با چه کسی است؟

مشهور است که امام معصوم را غیر از امام معصوم غسل نمی‌دهد و اکثر کتب تاریخی نیز این قضیه را نقل نموده‌اند و در منابع روائی هم روایاتی بیان شده که اجمالًا این مطلب را ثابت می‌کند و مرحوم کلینی

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۷۸

در کتاب شریف کافی «۱» بـابی را تحت عنوان «امام را جز یکی از ائمه غسل نمی‌دهنـد» آورده است. اما فقط ۳ روایت از حضرت امام رضا (ع) نقل می‌کند که دلالت آنها صریح نیست و احتمالات دیگری نیز داده می‌شود مثلًا:

ابو معمر می‌گوید از امام رضا (ع) پرسیدم که امام را امام غسل می‌دهد؟ حضرت فرمودند: سنتی (: شیوه‌ی نیکو و مستحب) است از موسی بن عمران، یکی از شیعیان نیز به حضرت امام رضا (ع) عرض می‌کند «واقفیه» «۲» با ما مشاجره می‌کننـد و می‌گویند: امام را جز امام، غسل نمی‌دهـد (کنایه از اینکه امام کاظم (ع) در بغـداد شـهید شـده و فرزند او علی بن موسـی (ع) در مدینه بودند چگونه ممکن است ایشان را غسل داده باشـند. پس پدر خود را غسل نداده‌اند و چون امام را امام باید غسل دهد پس علی بن موسـی الرضا (ع) امام نیستند.)

امام رضا (ع) فرمودند: آنها چه می‌دانند که چه کسـی او را غسل داده است؟! بعد، از آن شـخص پرسـیدند: تو چه جوابی دادی آن شخص می‌گوید گفتم: اگر مولایم بگوید: خودم او را در زیر عرش پروردگار غسل داده‌ام، راست گفته؛ و اگر بگوید: در دل زمین غسل داده‌ام راست گفته. امام رضا (ع) فرمودند: این چنین نیست. او گفت: پس چه بگویم؟ حضرت

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۷۹

فرمودند: بگو من غسلش داده‌ام. گفتم: بگویم شما غسل داده‌اید؟

فرمودند: آری. «۱»

با توجه به این روایت معلوم می‌شود در زمان خود ائمه (ع) نیز این که امام بایـد امام را غسل بدهـد از مسـلّمات بوده و به آن اسـتناد می‌شده است.

در مورد اینکه چه کسی عهده‌دار امر نماز و دفن حضرت امام حسین (ع) شده اختلاف بسیار است و محدث قمی (ع) می‌نویسد: در کتب معتبر کیفیت دفن امام حسـین (ع) و اصـحاب او به تفصیل بیان نشده است. «۲» آنچه مسـلّم است آن است که قبیله‌ی بنی اسد آمدند و شهدا را دفن کردند، و از روایتی که «شیخ کشی» (از بزرگان علم رجال) در کتاب رجال کشی نقل کرده، به دست می‌آید که امـام سـجاد (ع) به قـدرت امامت از حبس عبیـدالله بن زیاد در کوفه خارج شدنـد و در کربلا حاضـر شـده و به کفن و دفن پـدر بزرگوار خود و دیگر شـهدای کربلا رسیدگی کردنـد و اگر این صـحیح باشـد آمـدن امام رضا (ع) نیز از مـدینه به بغـداد مؤیـدی خواهد داشت چرا که امام رضا (ع) در حبس هم نبودند. «۳»

هر چند محدث قمی ادعا می‌کند کیفیت دفن امام حسین (ع) در کتب معتبر بیان نشده اما در کتاب نفس المهموم می‌نویسد:

در محل خود ثابت است که بر معصوم ولایت ندارد مگر امام معصوم؛

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۸۰

و امام را باید امام غسل دهد و اگر امام در مشرق باشد و وصی او در

مغرب، خداونـد میان آنها جمع می‌کنـد. «۱» امـا علامه شـعرانی در توضـیح آن می‌نویسـد: در رسـیدگی به امور امام قبلی، ولایت با وصـی اوست هر چند آن وصی، پسر کوچک‌تر باشد و آن امام، پسر بزرگ‌تری داشته باشد؛ چنانچه هنگام شهادت امام صادق (ع) امام کاظم (ع)- که از برادر خود عبـدالله افطـح کوچک‌تر بودنـد- بر او مقدم شدند و کفن و دفن حضـرت امام صادق (ع) را انجام دادند.

امـا اینکه آیـا امـام، خودش بایـد بی‌واسـطه تجهیز نمایـد یـا می‌توانـد دیگری را مأمور کنـد یا راضـی شود به عمل دیگری؟ اینها از اختیارات خود امام است. شـیخ طوسـی (ره) در احکام غسل میت حـدیثی روایت کرده‌اند از معاویه بن عمار که از خواص اصـحاب امام صادق (ع) است که آن حضـرت وصـیت کرد: معاویه بن عمار او را غسل دهـد. و شـیخ طوسـی از این حـدیث تعجب ننموده و تأویل نکرده، از این رو معلوم می‌شود علمایی مانند شـیخ طوسی و شیخ مفید (ع) جایز می‌دانستند غیرمعصوم عهده‌دار غسل معصوم

گردد البته با وصیت امام و یا رخصت یا رضایت ولیّ او.

و اینکه باید حتماً مباشر غسل معصوم، معصوم باشد بین متأخرین،

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۸۱

معروف شده و میان علمای سابق که عارف به مسائل کلام و عقاید این فرقه بوده‌اند ثابت نبوده و این همه کتاب، که علمای سابق در علم کلام و عقائد یا در خصوص امامت نوشته‌اند غسل دادن امام توسط امام بعدی را جزء شرایط امامت نام نبرده‌اند. «۱»

البته در خصوص نماز امام معصوم بر امام معصوم می‌توان به روایتی که مرحوم حاج شیخ عباس قمی از ابن بابویه قمی نقل می‌کند استشهاد کرد که بخشی از روایت این است که جعفر کذّاب عموی امام زمان (ع) به همراه تعدادی از شیعیان به صحن خانه‌ی امام حسن عسکری وارد شد، دید بدن مطهر امام حسن عسکری (ع) را کفن کرده‌اند و آماده‌ی نماز است، آنگاه جلو ایستاد تا بر برادر خود نماز بخواند، همین که خواست تکبیر بگوید طفلی گندم گون، پیچیده موی، گشاده دندان، مانند پاره‌ی ماه بیرون آمد و ردای جعفر را کشید و فرمود: ای عمو بایست که من سزاوارترم از تو به نماز بر پدر خود! در آن هنگام جعفر عقب رفت و رنگش متغیر شد و آن طفل پیش ایستاد و بر پدر بزرگوار خود نماز خواند ... «۲»

شیخ حرعاملی نیز از کتاب «کشف الغمه» نقل می‌کند که امام سجاد (ع) به حضرت امام باقر (ع) وصیت کرد که ایشان را غسل دهد و فرمود: امام را جز امام نباید غسل بدهد. «۳»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۸۲

نتیجه‌گیری:

آنچه از دلایل و روایات مشهور به دست می‌آید این است که امام معصوم نسبت به رسیدگی به امور معصوم مانند غسل و کفن و نماز و

دفن از دیگران اولی است و در کیفیت اقدام امام که آیا:

۱. به طور مستقیم خود متکفل این امر می‌شود؛

۲. یا دیگری را مأمور می‌کند؛

۳. یا اینکه به عمل دیگری رضایت می‌دهد؛

۴. یا اینکه خود مستقیماً ولو به صورت مخفی عمل غسل و نماز را انجام می‌دهد ولو اینکه به علت تقیه اجازه بدهد دیگری هم یک بار دیگر غسل دهد یا نماز بخواند.

بر ما روشن نیست.

چنانچه برخی محققین نوشته‌اند: تحقیق درباره‌ی این موضوع در این زمان نتیجه‌ی عملی، بلکه اعتقادی خاصی ندارد و از ضروریاتی هم نیست که با اقرار یا انکار آن اثر مهمی ثابت شود. «۱»

«رجعت» و بازگشت کسانی که مرده‌اند چگونه ممکن است؟

رجعت به معنای بازگشت است و در منابع اسلامی نیز به کار رفته و

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۸۳

به این معنا است که امامان معصوم (ع) و تعداد زیادی از کسانی که جهان را بدرود گفته‌اند بار دیگر پس از حضرت مهدی (ع) و پیش از شهادت او به خواست خداوند و اراده‌ی حکیمانه او به این جهان باز می‌گردند. و نخستین رجعت کننده امام حسین (ع) هستند و پس از ایشان همه‌ی امامان یکی پس از دیگری رجعت خواهند کرد. «۱»

رجعت از عقاید مسلّم شیعه است و آیات و روایات زیادی بر آن دلالت دارد.

لازم به ذکر است که این بازگشت و زنده شدن بعضی افراد، اختصاص به امت پیامبر ندارد، و در قرآن موارد متعددی از امت‌های گذشته نقل شده است مانند آیه ۲۴۳ سوره‌ی بقره که می‌فرماید:

«أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللّهُ مُوتُوْا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ؛ آیا اطلاع نیافتی از کسانی که از بیم مرگ، از خانه‌هایشان خارج شدند و حال آنکه آنان هزاران (نفر) بودند؟! و خدا به آنان گفت: «بمیرید!» سپس آنان را زنده کرد؛ قطعاً خدا نسبت به مردم دارای بخشش است؛ و لیکن بیشتر مردم، سپاسگزاری نمی‌کنند.»

یا آیه ۲۵۹ سوره بقره که به داستان مردن حضرت عزیر (ع) به مدت

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۸۴

صد سال و زنده شدن ایشان اشاره دارد ...

«أَوْ كَالَّذِى مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِىَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِىْ هذِهِ اللّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْماً أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَل لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانْظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْماً فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللّهَ عَلَى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ؛ یا (اطلاع نیافتی از) همچون کسی که از کنار آبادی عبور کرد، در حالی که [دیوارهای آن، به روی سقف‌هایش فرو ریخته بود! (آن پیامبر با خود) گفت: «چگونه خدا این [ها] را پس از مرگش [ان]، زنده می‌کند؟!» و خدا او را صد سال میراند؛ سپس او را بر انگیخت؛ (و به او) فرمود: «چقدر درنگ کردی؟» (پیامبر) گفت: «یک روز؛ یا بخشی از یک روز را درنگ کردم.» (خدا) فرمود: «بلکه صد سال درنگ کردی! پس به غذایت و نوشیدنی‌ات بنگر، که هیچ گونه تغییر نیافته است! و [لی به الاغ خود نگاه کن (که چگونه از هم متلاشی شده)، و این امور برای این است که تو یقین پیدا کنی)، و برای اینکه تو را نشانه‌ای برای مردم (در مورد رستاخیز) قرار دهیم. و به استخوان‌ها بنگر که چگونه آنها را برداشته، [به هم

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۸۵

پیوند می‌دهیم،] سپس گوشت بر آن می‌پوشانیم!» پس هنگامی که (این حقایق) بر او روشن شد، گفت: «می‌دانم که خدا بر هر چیزی تواناست.»

حدود ۷۶ آیه از قرآن پیرامون رجعت تفسیر و تأویل شده است. علامه مجلسی (ره) می‌فرماید اگر احادیث رجعت متواتر نباشد دیگر در

هیچ مورد دیگری نمی‌توان ادّعای تواتر کرد. «۱»

شیخ حر عاملی ۵۲۰ روایت در این زمینه در کتاب «الایقاظ من الهجعه بالبرهان علی الرجعه» نقل کرده است.

همچنین در بحارالانوار مرحوم مجلسی از این روایات فراوان به چشم می‌خورد مانند اینکه امام صادق (ع) فرمودند: ایّام الله ۳ روز است روز قیام قائم و روز رجعت و روز رستاخیز. «۲»

در ادعیه و زیارت نامه‌ها هم اشارات فراوانی به رجعت شده است مثلًا در زیارت جامعه کبیره می‌خوانیم: «معترف بکم، مؤمن بایابکم مصدّق برجعتکم، منتظر لامرکم ...»

به شما ایمان دارم، بازگشت شما را باور دارم رجعت شما را تصدیق

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۸۶

می‌کنم، امر شما را انتظار می‌کشم. «۱»

و طبق روایات، ائمه (ع) نیز یکی پس از دیگری بازخواهند گشت و اولین کسی که رجعت می‌کند حضرت امام حسین (ع) هستند و آنقدر در زمین حکومت می‌کند تا موی ابروهایش بر روی چشم مبارکش بیفتد. «۲»

و در روایتی حکایت شده: امام حسین (ع) با اصحاب خود که شهید شدند رجعت می کنند. و در روایتی دیگر از امام صادق (ع) نقل شده هفتاد پیامبر با امام حسین (ع) بیرون می‌آیند در حالی که حضرت حجت- عجل‌الله تعالی فرجه- در میان مردم می‌باشد، و وقتی معرفت امام حسین (ع) در دل‌های مؤمنان قرار گرفت حضرت مهدی (ع) از دنیا می‌روند و حضرت امام حسین (ع) ایشان را غسل می‌دهند و کفن می کنند و بر او نماز می‌خوانند و در لحد می گذارند. زیرا که امام را، غیر از امام دیگری غسل نمی‌دهد و بر او نماز نمی‌خواند. «۳»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۸۷

پیشینه مسجد جمکران

۱. پیشینه مسجد مقدس جمکران را بنویسید؟

۲. اعمال مسجد مقدس جمکران چیست؟

۳. چرا شب‌های چهارشنبه افراد به این مسجد می‌روند؟

پرسش:

۱. پیشینه مسجد مقدس جمکران را بنویسید؟

۲. اعمال مسجد مقدس جمکران چیست؟

۳. چرا شب‌های چهارشنبه افراد به این مسجد می‌روند؟

پاسخ: مرحوم حاج میرزا حسین نوری در کتاب کلمه طیبه به نقل از کتاب تاریخ قم تألیف حسن بن محمد بن حسن قمی به نقل از کتاب مونس الحزین فی معرفه الحق و الیقین محمد بن بابویه قمی (شیخ صدوق) نقل می کند که در زمان غیبت صغری سال ۳۹۳ (ه- ق) شخصی به نام شیخ حسن بن مثله جمکرانی می گوید: «۱»

شب سه‌شنبه ۱۷ ماه مبارک رمضان در خانه خود خوابیده بودم که

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۸۸

ناگاه جماعتی از مردم به در خانه من آمدند و مرا از خواب بیدار کردند و گفتند: برخیز و دعوت حضرت مهدی (عج) را اجابت کن که تو را می‌خواند.

حرکت کردیم، آنها مرا به محلی که اکنون مسجد (جمکران) است آوردند، نگاه کردم دیدم فرشی زیبا بر روی تختی گسترده شده و جوانی که حدود ۲۳ سال داشت بر آن تخت بر بالش تکیه زده و پیر مردی هم در کنار ایشان نشسته که آن پیر، حضرت خضر (ع) بود آنگاه آن پیر مرا نشانید.

حضرت مهدی (عج) مرا به نام خواند و فرمود:

نزد کشاورز این زمین (مکان مسجد) برو، و بگو این زمین شریف و مقدسی است، و خداوند آن را از زمین‌های دیگر برگزیده است و دیگر در این زمین کشاورزی نکند.

عرض کردم:

سیدی و مولای من، لازم است که من دلیل و نشانه‌ای داشته باشیم وگرنه مردم حرف مرا قبول نمی کنند.

حضرت فرمودند: «تو آن رسالت را انجام بده ما خودمان نشانه‌ای برای آن قرار می‌دهیم.»

و در ادامه حضرت فرمودند: «به مردم بگو به این مکان رغبت کنند و آن را عزیز دارند و اعمال مسجد را چنین فرمودند:

«چهار رکعت نماز در آن گذارند، دو رکعت اول به نیت نماز تحیت

مسجد، در هر رکعت یک حمد و هفت «قل هو اللَّه»، و در رکوع و سجود هم، هفت مرتبه ذکر مخصوصش را تکرار کنند.

و در رکعت دوم به نیت نماز صاحب الزمان (عج) خوانده شود، به این صورت که حمد شروع شود و آیه «ایاک نعبد و ایاک نستعین» را ۱۰۰ مرتبه تکرار کنند و بعد ادامه داده تا سوره حمد تمام شود بعد یک سوره خوانده شود و ذکر رکوع و سجود هفت مرتبه تکرار شود و رکعت دوم را هم مثل رکعت اول بخوانند، و بعد از سلام پایان نماز، یک مرتبه «لا إله الا اللَّه» و به دنبال آن تسبیحات حضرت زهرا (س) را بگویند، و بعد از آن سجده رفته و ۱۰۰ بار صلوات بفرستند.

سپس حضرت فرمود: هر کس این دو رکعت نماز را در این مکان بخواند همانند کسی است که دو رکعت نماز در کعبه خوانده باشد. «۱»

بنابراین گزارش تاریخی واقعه اتفاق افتاده و در تاریخ مکتوب شده و این ملاقات در بیداری انجام شده و اعمال مسجد هم در بیداری به حسن بن مثله گفته شده است.

توجه بزرگان دین نسبت به مسجد مقدس جمکران

بزرگان دین و مراجع تقلید و اولیاء اللَّه توجه والائی نسبت به این مسجد مقدس داشته و دارند، از جمله اینکه آیه اللَّه العظمی محمدتقی خوانساری با مرحوم آیه‌اللَّه العظمی اراکی (ره) پیاده به مسجد مقدس

جمکران می‌رفتند.

و از آیه‌اللَّه العظمی نجفی مرعشی (ره) نقل شده: «حقیر خودم مکرر کراماتی در مسجد مقدس جمکران مشاهده کرده‌ام، چهل شب چهارشنبه مکرر موفق شدم که در آن مسجد بیتوته کنم و جای تردید نیست که از امکنه‌ای [مکان‌هایی است که مورد توجه و نزول برکات الهی می‌باشد و بعد از مسجد سهله (واقع در کوفه که منسوب به امام زمان (عج) است) بهترین مقام و بهترین جائی است که منتسب به حضرت ولی عصر می‌باشد.»

و مقام رهبری حضرت آیه‌اللَّه العظمی خامنه‌ای هم در طی دیدار با دبیر کل حزب اللَّه لبنان به ایشان توصیه می‌کند به مسجد مقدس جمکران مشرف شوند. چرا که تشرف به مسجد مقدس جمکران برای حل مشکلات کشور ما راه گشا بوده است. «۱»

اما در مورد بخش سوم که: «چرا شبهای چهارشنبه افراد به این مسجد می‌روند ظاهراً تفاوتی میان ایام هفته نمی‌باشد.»

کتب معتبری که در مورد مسجد مقدس جمکران نوشته شده در خصوص شب چهارشنبه را متذکر نشده‌اند و در همه اوقات می‌توان به مسجد مقدس مشرف شد و اعمال را انجام داد.

البته مسجد سهله که منسوب به امام زمان است اعمالش در شب

چهارشنبه فضیلت دارد از این رو احتمال دارد چون این مسجد هم

منسوب به آن حضرت است مردم در طول زمان به خاطر تبرک و تیمم و یا به خاطر این که یادی از مسجد سهله کرده باشند سعی می‌کردند در این مسجد نیز شب‌های چهارشنبه حاضر شوند که در طول تاریخ ماندگار شده است. ضمناً حسن مثله جمکرانی مأمور می‌شود که گوسفندی را در شب چهارشنبه قربانی کند و در روز چهارشنبه ۱۸ ماه مبارک رمضان اتفاق می‌افتد که بیمارانی به سبب آن قربانی شفا پیدا کردند لذا شب چهارشنبه از اهمیت بیشتری برخوردار شد.

معرفی کتاب:

پیشینه تاریخی این مسجد مقدس را می‌توانید در کتاب‌های ذیل بیشتر مطالعه بفرمائید:

الف. تاریخ قم، شیخ صدوق.

ب. بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۲۳۰.

ج. هدایه شیخ صدوق، ص ۲۰۱.

د. معارف و معاریف واژه جمکران، ج ۴، ص ۱۹۶.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۹۳

فصل دوم: جهان قبل از عصر مهدوی

اشاره

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۹۵

آیا تا زمان ظهور امام عصر (عج) قرآن و اسلام تحریف می‌شود؟

پرسش:

آیا تا زمان ظهور امام عصر (عج) قرآن و اسلام تحریف می‌شود؟ پاسخ:

مقدمه:

قرآن کتاب هدایت و اسلام دین جاوید خداوند است. و اصلی‌ترین سرمایه‌ی بشر برای یافتن قوانین دینی قرآن است و این کتاب الهی ریسمان محکمی است که در تمام زمان‌ها و مکان‌ها و در هر شرایطی اگر به آن چنگ‌زده شود گمراهی در پیش نخواهد داشت. قرآن کتابی است که به صورت متواتر نسل به نسل به دست ما رسیده است. بنابراین خداوند این کتاب مهم و دین جاوید را به دست نااهلان و معاندان نمی‌سپارد تا از صراط مستقیم الهی منحرف کنند و آیات متعددی نیز بدین مطلب اشاره دارد. بنابراین چه از نظر عقل و چه از نظر نقل تحریف قرآن و آموزه‌های دینی محقق شدنی نیست و اگر هم در طول تاریخ

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۹۶

سستی و ضعفی دیده می‌شود مربوط به مقام عمل به دین اسلام توسط انسان‌ها می‌باشد.

بنابراین قرآن تحریف ناپذیر و دین اسلام جاوید است و تضمین شده اما مسلمانی مردم و حفظ دینداری آنها تضمین شده نیست؛ و در هر زمانی ممکن است اشخاص از فتنه‌ها و آزمایش‌های الهی موفّق خارج نشوند، چنانچه زمان حضرت نوح فتنه‌ها مردم را فرا گرفت و عدّه‌ی معدودی به همراه حضرت نوح سوار بر کشتی شدند یا زمان حضرت موسی «فتنه گوساله سامری» موجب شد تا بسیاری از مردم بنی اسرائیل گوساله‌پرست شوند و از این فتنه‌ها در امت پیامبر هم بوده و هست.

عدم تحریف قرآن:

در اینجا به طور اختصار چند دلیل بر عدم تحریف قرآن می‌آوریم:

۱. مهمترین دلیل عدم تحریف قرآن، «تواتر قرآن» است که نسل به نسل توسط تعداد زیادی حفظ و نقل شده است.

۲. خداوند تبارک و تعالی در قرآن مجید می‌فرماید: «إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ» «۱»؛ «ما قرآن را فرو فرستادیم و ما آن را نگهبانیم.»

در این آیه خداوند خود ایمنی قرآن را از هرگونه تحریفی تضمین نموده است.

برای مطالعه‌ی بیشتر در این مورد به کتاب «سلامه القرآن من

التحریف» دکتر نجارزادگان و «صیانه القرآن عن التحریف» آیت الله

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۹۷

معرفت و کتاب «البیان» آیت الله خوئی مراجعه شود.

بررسی روایات:

اکنون به بررسی روایاتی می‌پردازیم که دلالت دارد بر این که عمل به دین در آخرالزمان دست خوش حوادث می‌شود و مردم در فتنه‌ها از دین خارج می‌شوند (اما در عین حال اصل دین و قرآن در همه زمان‌ها وجود دارد و تحریف شدنی نیست)

روایات مربوط به این موضوع را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد:

دسته اول: روایات مربوط به قبل از ظهور حضرت مهدی (عج)

دسته دوم: روایات مربوط به بعد از ظهور حضرت مهدی (عج)

دسته اول: روایات مربوط به قبل از ظهور حضرت مهدی (عج):

این روایات نیز خود به دو گروه تقسیم می‌شود:

۱. روایاتی که به طور مستقیم این معنا را می‌رساند.

۲. روایاتی که به طور غیرمستقیم این معنا را می‌رساند.

روایات گروه اول مانند:

۱. امام صادق (ع) از پیامبر اکرم (ص) حکایت می‌کنند که «به زودی بر مردم زمانی برسد که باقی نماند از قرآن، مگر رسمش و از اسلام مگر اسمش؛ می‌گویند: مسلمانیم، ولی دورترین مردمند به اسلام ...» «۱»

۲. از امام صادق (ع) حکایت شده: «یکی از علامات فرج، آن است که

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۹۸

ببینی شنیدن قرآن بر مردم سنگین است و شنیدن باطل آسان، و ببینی که قرآن کهنه شده و ...» «۱»

۳. از حضرت علی (ع) نقل شده: «زود است بیاید بر شما بعد از من زمانی که نباشد در آن زمان چیزی مخفی‌تر از حق و آشکارتر از باطل، و زیاد دروغ بستن به خدا و رسولش، و نباشد نزد اهل آن زمان متاعی بی‌ارزش‌تر از کتاب خدا وقتی به حق تلاوت شود، و نباشد متاعی رواج‌تر و پر استفاده‌تر از کتاب خدا، وقتی که بر خلاف حق تفسیر شود؛ و نباشد در شهرها و آبادی‌ها، و نه در بندگان خدا چیزی که منکرتر باشد از معروف، و معروف‌تر باشد از منکر ... «۲»

روایات گروه دوم مانند:

روایاتی که در آن آمده: نماز ضایع می‌شود، خوردن ربا علنی می‌شود، هرج و مرج زیاد می‌شود، ریختن خون سبک شمرده می‌شود، امانت‌ها ضایع می‌شود، شراب می‌خورند، کتاب خدا و احکامش معطل می‌ماند و کسی به آن عمل نمی‌کند، مؤمن حقیر شمرده می‌شود و منافق امین، به اسباب لهو و لعب و ساز و آواز چنگ می‌زنند و احدی کسی را منع نکند و جرأت بر منع هم نداشته باشد و ... که در روایات زیادی نقل شده است. «۳»

چنانچه از متن روایات مذکور به خوبی بدست می‌آید «اصل دین و

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۹۹

متن قرآن» منحرف یا مندرس یا کهنه نمی‌شود بلکه دین و آموزه‌های آن امری است روشن، همیشه و همه جا هر کسی می‌داند

نماز جزء دین است و رباخواری حرام است اما آنچه که دست خوش حوادث و فتنه‌ها می‌شود «عمل به دین» است و روایات هم ناظر به مقام عمل مردم به دین می‌باشد، اگر هم ناظر به «مقام علم دین» باشد این گونه معنا می‌شود که حرف‌های باطل و تفسیرهای غلط از قرآن در فضای جامعه رواج می‌یابد. اما چنین نیست که اصل قرآن یا آموزه‌های دین از بین برود. قرآن، و علم آن موجود است، کسی عمل به آن نمی‌کند و سراغ آموزه‌های قرآنی نمی‌رود، به عبارت دیگر دین خریدار ندارد، و این مدعای ما را دو امر تأیید می‌کند:

۱. ادله‌ی عقلی و نقلی که تحریف قرآن را رد می‌کند و محفوظ بودن قرآن از تحریف را به اثبات می‌رساند، چنانچه بیان شد.

۲. روایاتی مانند روایت مفضل که می‌گوید:

«خدمت امام صادق (ع) بودم و در اطاق، افراد دیگری هم بودند که من گمان کردم روی سخن حضرت با دیگری است آنگاه فرمودند: همانا به خدا صاحب این امر از شما پنهان و غائب می‌شود و از یاد برود به طوری که گفته شود مرد، هلاک شد، در کدام دره افتاد! و شما وارو شوید مثل کشتی که در موج دریا وارو شود و برگردد! نجاتی نباشد مگر برای کسی که خدا از او میثاق گرفته باشد و ایمان در قلبش نوشته باشد و به واسطه‌ی روح خود، او را تأیید کرده باشد. و البته ۱۲ پرچم مختلف بلند

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۰۰

می‌شود که دانسته نشود کدام حق است و کدام باطل، مفضل می‌گوید: (در این هنگام) به گریه افتادم حضرت فرمود: چرا گریه می‌کنی؟ عرض کردم: چگونه گریه نکنم و حال آنکه شما می‌فرمایید دوازده پرچم مشتبه و مختلف بلند می‌شود که شناخته نشود کدام حق و کدام باطل است؟! مفضل می‌گوید: در مجلس حضرت پنجره‌ای بود که نور خورشید داخل آن تابیده بود حضرت فرمود: آیا این روشن است؟ عرض کردم: بلی، حضرت فرمودند: امر ما روشن‌تر از این خورشید است.» «۱»

طبق این روایت و مانند آن حق همیشه روشن است بهتر از خورشید. اما اگر طالب حق نباشد و بازار بی‌دینی رواج داشته باشد بحث دیگری است مربوط به ابتلا و آزمایش مردم.

دسته دوم: روایات مربوط به بعد از ظهور حضرت مهدی (عج)

در کتاب‌های روایی به روایاتی بر می‌خوریم که تعابیری در آنها به کار رفته که از آنها برداشت می‌شود که حضرت مهدی (عج) با امر جدیدی ظهور می‌کنند و ممکن است کسی به اشتباه گمان کند که قبل از ظهور حضرت، دین تحریف شده و قابل شناسائی نیست که این مطلب نیاز به نقد و بررسی دارد.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۰۱

آن تعابیر عبارتند از:

۱. امر جدید؛

۲. کتاب جدید؛

۳. سُنت جدید؛

۴. حکم جدید.

که مجموعه‌ی این ۴ تعبیر در روایتی از امام باقر (ع) حکایت شده که «هر گاه مهدی خروج کند، به امر جدید و کتاب جدید و سنت جدید و حکم جدید قیام خواهد کرد.»» ابو بصیر نیز از امام صادق (ع) نقل می‌کند که حضرت فرمودند: «به خدا سوگند گویا نظر می‌کنم به مهدی در بین رکن و مقام که با مردم بر کتاب جدید بیعت می‌کند!» «۲»

چند روایت دیگر نیز به این مضمون حکایت شده است.

بررسی این گونه روایات:

۱. اصلی‌ترین حدیثی که این ۴ تعبیر در آن به کار رفته همان روایتی است که از امام باقر (ع) نقل شده است و در سند این روایت هم محمد بن علی کوفی معروف به ابوسمینه قرار دارد که علمای علم رجال مانند «نجاشی» و «شیخ طوسی» و «کشی» و دیگران او را ضعیف شمرده‌اند نجاشی در شرح حال او می‌نویسد:

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۰۲

... او وقتی به قم آمد مدتی بر «احمد بن محمد بن عیسی اشعری» وارد شد سپس به غلو مشهور شد و محمد بن عیسی اشعری او را از قم بیرون کرد. «۱»

بنابراین روایت فوق اعتبار ندارد.

۲. از مجموع این تعابیر موجود در این روایت یا روایات دیگر، تجدید و احیاء دین بدست می‌آید و اصلًا تعبیر «دین جدید» در روایات وجود ندارد.

و از پیامبر حکایت شده: «سنت مهدی سُنت من است.» «۲»

از این رو تجدید و احیاء دین بیانگر نوعی اندراس و کهنگی در عملکرد مردم به دین است و تجدید و احیاءگری به معنای تصحیح انحراف‌ها و آشکار کردن فراموش شده‌های دینی و شرح احکام واقعی و فهم درست دین متناسب با زمان می‌باشد.

و در این راستا از حضرت علی (ع) حکایت شده:

«او- مهدی (عج)- هواپرستی را به خداپرستی باز می‌گرداند پس از آنکه خداپرستی را به هواپرستی بازگردانده باشند، رأی‌ها را به قرآن باز می‌گرداند پس از آنکه قرآن را به رأی‌های خود بازگردانده باشند حضرت مهدی (عج) کتاب و سنت مرده و از

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۰۳

میان رفته را زنده می‌کند.» «۱»

پس در زمان غیبت بدعت‌هایی در دین گذاشته می‌شود و برخی حدود و احکام چنان به فراموشی سپرده می‌شود که گویا اصلًا جزء اسلام نبوده است (مانند زکات و ...) و برخی آداب و رسوم و خرافات توسط برخی افراد چنان اهمیت داده می‌شود که افراد گمان می‌کنند جزء دین است.

در این میان حضرت مهدی (عج) احیاگر دین به حساب می‌آید چنانچه از امام صادق (ع) سؤال شد: سیره و رفتار حضرت مهدی (عج) چگونه است؟ حضرت فرمودند: همان کاری را که رسول اکرم (ص) انجام داد مهدی انجام می‌دهد، بدعت‌های موجود را خراب می‌کند چنانچه رسول خدا نیز اساس جاهلیت را منهدم نمود و اسلام را از نو بنا کرد.» «۲»

در پایان جهت تکمیل بحث چند واژه‌ای که در حدیث امام باقر (ع) آمده بود را به توضیح مختصری می‌پردازیم که اگر بر فرض این حدیث هم صحیح باشد بر معانی زیر قابل حمل است: «۳»

۱. امر جدید

الف. این که حکایت شده: «حضرت مهدی با امر جدید قیام خواهد کرد.» یعنی با دستورات و اوامر و نواهی جدید قیام می‌کند چرا که حضرت به واقع عمل می‌کند و احکام و دستورات جدیدی می‌آورند.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۰۴

ب. «امر جدید» یعنی: «امارت»، «خلافت» و «امامت». چنانچه آیه «اولی الامر» به آن اشاره دارد. (نساء/ ۵۹)

۲. کتاب جدید

الف. اگر معنا شود که قرآن جدید می‌آورند؛ که این احتمال قطعاً باطل است. چرا که امت اسلامی اتفاق دارند که قرآن نقصان و اضافه ندارد و تحریف نشده و نخواهد شد.

ب. کتاب جدید همان قرآنی است که حضرت علی (ع) تدوین کردند که متن آن متن همین قرآن موجود فعلی است به همراه بیان شأن نزول‌ها و تفسیر آیات.

ج. مقصود از کتاب جدید تفسیر و برداشت جدید، به دور از تفسیر به رأی همراه با بیان معارف بلندی که امام از آیات بدست می‌آورند و برای مردم تازگی خواهد داشت بنابراین، گویا کتاب جدید است.

۳. سُنت جدید

الف. سُنت و روشی که حضرت می‌آورند نسبت به روش‌های مردمی که قبل از حکومت حضرت بوده‌اند جدید به حساب می‌آید.

ب. چون حضرت مأمور به واقع هستند و عالی‌ترین شکل دین را پیاده خواهند نمود. سُنت جدید است (در عین حالی که نسبت به اصول و چهارچوب احکام اسلامی با سُنت پیامبر یکی است)

۴. حکم جدید (قضاء جدید)

الف. حکم جدید یعنی قوانین و خطوط جدید با برنامه‌های بسیار

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۰۵

متنوع و پیشرفته برای بشر در عصر ظهور.

ب. حکم جدید یعنی اسلوب جدید در قضاوت و فصل خصومت بین مردم؛ چنانچه از امام حسن عسکری (ع) روایت شده است: «او وقتی قیام کند به علم خود بین مردم حکم می‌کند و مانند داود پیامبر بیّنه و شاهد نمی‌خواهد.» «۱»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۰۷

آیا اگر فساد تمام جهان را فرا گیرد امام زمان (عج) ظهور خواهند کرد؟

پرسش:

آیا اگر فساد تمام جهان را فرا گیرد امام زمان (عج) ظهور خواهند کرد؟ پاسخ:

حضرت مهدی (عج) تنها فرزند حضرت امام حسن عسکری (ع) در سن پنج سالگی پس از شهادت پدر به مقام امامت رسیدند، ولی بدستور الهی از نظرها پنهان شد و ظهور آن حضرت از وعده‌های الهی است. «۱»

برخی از روایات «۲» در مورد ظهور امام زمان حکایت از آن دارد که قبل از ظهور آن حضرت جهان از فساد و تباهی پر خواهد شد، و به برکت ظهور آن رهبر بزرگ سرتاسر جهان از عدالت پر خواهد شد.

«فساد» به معنای تباهی و ضد آن «صلاح» است و به معنای خارج

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۰۸

شدن از حد اعتدال نیز معنا کرده‌اند. «۱»

و قرآن کریم بندگان شایسته را اینگونه معرفی می‌کند:

«لایُرِیدُونَ عُلُوّاً فِی الْأَرْضِ وَلَا فَسَاداً»؛ آن را برای کسانی قرار می‌دهیم که هیچ برتری و فسادی در زمین نمی‌خواهند». «۲»

فساد و تباهی هم در شخص امکان بروز دارد هم در جامعه که فساد شخصی موجب خروج شخص از حد اعتدال می‌شود، و فساد اجتماعی خارج شدن جامعه از حد اعتدال را در پی دارد. و هر چه از زمان غیبت امام زمان دور می‌شویم این فساد ظهور و بروز بیشتری پیدا می‌کند. و در روایات حکایت شده که این فزونی و فراگیری فساد تا جائی خواهد رسید که زمین از فساد پر خواهد شد، چنانچه وقتی حضرت ظهور فرمودند از عدالت پر خواهد شد.

از امام باقر (ع) در تفسیر آیه‌ی «اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ یُحْیِی الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا» «۳»

حکایت شده:

خداوند زمین را به واسطه‌ی قائم (ع) زنده می کند او با عدالت رفتار می کند، آنگاه زمین بواسطه عدالت زنده می‌شود بعد از مردن آن بواسطه‌ی ظلم. «۴»

روایات متعددی با این مضمون که «یملأ الارض بعون الله عدلًا کما

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۱۰۹

ملئت جوراً» از معصومین حکایت شده است «۱» و معنای فراگیر شدن فساد و ظلم و ستم این است که بدی‌ها بر خوبی‌ها و ضد ارزش‌ها بر ارزش‌ها غلبه یابد و شعله‌ی آتش فتنه، دامن همه را بگیرد و جامعه‌ی انسانی را در باتلاق فساد فرو رود که یکی از مهم‌ترین مظاهر این فساد گسترش حاکمیت استکبار، و محرومیت و ضعیف شدن اهل دین می‌باشد. «۲»

استاد شهید مطهری (ره) نیز به استناد روایتی از شیخ صدوق می‌نویسند: فراگیر شدن ظلم و فساد آن است که هر یک از سعید و شقی و گروه حق و باطل، به اوج کار خود می‌رسند، ستمکاران به نهایت ستمکاری و صالحان در نهایت مظلومیت و استضعاف. «۳»

یادآوری:

منشاء این ظلم و فساد اعمال و رفتار ناشایست و انتخاب غیرصحیح خود مردم است. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید:

«ظَهَرَ الْفَسَادُ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا کَسَبَتْ أَیْدِی النَّاسِ»؛ «۴»

«بخاطر دستاورد مردم، در خشکی و دریا فساد و تباهی آشکار شد»

وقتی مردم بدهی‌ها را بر نیکی‌ها بر می گزینند فساد در زمین جاری می‌شود و این فساد علامت آن است که مردم بفهمند در انتخاب و

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۱۱۰

عملکرد خود اشتباه کرده‌اند و به صلاح برگردند از این رو در ادامه‌ی آیه می‌فرماید: «لِیُذِیقَهُم بَعْضَ الَّذِی عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ؛ تا (سزای) بعضی از آنچه انجام داده‌اند را به آنان بچشاند! باشد که آنان بازگردند.»

نتیجه:

فراگیر شدن فساد، و ظلم و ستم از نشانه‌های قبل از ظهور است چنانچه فراگیری عدالت از نشانه‌های اصلی حکومت حضرت مهدی (عج) می‌باشد. اما این فراگیری ظلم و فساد علت ظهور نمی‌باشد بلکه نشانه‌ی قبل از ظهور است که بدنبال آن ظهور صورت می گیرد بلکه می‌توان گفت محرومیت ما از امام زمان (ع) به علت همین فسادها و انتخاب بدی‌ها بر خوبی‌هاست اگر ما با کردار خوب و شایسته، منتظر اصلاح جامعه توسط حضرت مهدی (عج) باشیم، ظهور زودتر صورت می گرفت.

آنچه روایات بر آن تاکید دارد پر شدن از «ظلم» است نه پر شدن از «ظالم» پس ممکن است تعداد ظالمین کم باشد ولی تعداد مظلومین بسیار باشد؛ اما همان تعداد اندک زمین را از فساد پر خواهند کرد، بنابراین گمان نشود وظیفه‌ی ما آن است که همه‌ی مردم را به ظلم سوق دهیم و با افزودن به ظالمین، بخواهیم به امر ظهور کمک کنیم بلکه وظیفه‌ی ما مقابله با ظلم و ظالم و حمایت از مظلوم است چنانچه انقلاب اسلامی در همین راستا قدم برداشت و با ظلم ظالم به مقابله پرداخت و از مظلومیت مظلوم در جهان دفاع کرد.

پس آنچه در آیات و روایات آمده خبر از امری است که حتماً محقق

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۱۱۱

می‌شود و از طرف دیگر همین قرآن و روایات وظیفه‌ی فرد فرد مردم را در کمک نکردن به ظالم و حمایت از مظلوم تبیین کرده است. «۱» و برای ظالم و ایجاد فساد توسط هر کسی مجازات‌های دنیوی و اخروی شدیدی را خبر داده است.

به امید اینکه با تلاش و انتظار صحیح و سازنده، شاهد عدالت گستری و بر چیدن فساد از روی زمین توسط حضرت مهدی (عج) باشیم.

مفاسد آخرالزمان

مفاسدی که در آستانه انقلاب حضرت مهدی (ع) فراگیر می‌شود، بسیار است. از امام صادق (ع) این مفاسد حکایت شده است، نوع مفاسدی که در آخرالزمان رایج می‌شود و بعضی از آن‌ها جنبه‌ی اجتماعی و سیاسی، و بعضی جنبه اخلاقی دارد. در این روایت حضرت می‌فرماید:

۱. آن‌گاه که دیدی حق مرده و اهل حق از میان رفتند.

۲. ستم همه جا را فرا گرفته است.

۳. قرآن فرسوده شده، و بدعت‌هایی از روی هوا و هوس در مفاهیم آن آمده است.

۴. دین بی‌محتوا شده، همانند ظرفی که آن را واژگون می‌سازند.

۵. اهل باطل بر اهل حق بزرگی می‌جویند.

۶. و دیدی که شر آشکار است و از آن نهی نمی‌شود، و هرکه کار

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۱۲

زشت انجام دهد، معذورش می‌دارند.

۷. فسق آشکار گردیده و مردان به مردان و زنان به زنان اکتفاء می‌کنند.

۸. شخص مؤمن، سکوت اختیار کرده و سخنش را نمی‌پذیرند.

۹. شخص فاسق دروغ می‌گوید، و کسی دروغ و افترایش را بر او باز نمی‌گرداند.

۱۰. بچه‌ی کوچک، مرد بزرگ را خوار می‌شمارد.

۱۱. پیوند خویشاوندی بریده می‌شود.

۱۲. هرکه را به کار بد بستایند، خوشحال می‌گردد.

۱۳. پسر بچه همان می‌کند که زن می‌کند.

۱۴. زنان با زنان تزویج می‌نمایند.

۱۵. مداحی و چاپلوسی فراوان شده است.

۱۶. مرد، مال خود را در غیر راه طاعت خدا خرج می‌کند و کسی از او جلوگیری نکند.

۱۷. چون شخص مؤمنی را ببیند از کوشش و تلاش او به خدا پناه برد.

۱۸. همسایه، همسایه خودرا اذیت می‌کند و مانعی برای او در این کار نباشد.

۱۹. کافر خوشحال است، از آن‌چه در مؤمن می‌بیند و شاد است از این که در روی زمین فساد و تباهی بیند.

۲۰. آشکارا شراب بنوشند، و برای نوشیدنش گرد هم آیند، کسانی

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۱۳

که از خدای عزوجل نمی‌ترسند.

۲۱. امر به معروف کننده خوار است.

۲۲. فاسق در آن‌چه خدا دوست ندارد، نیرومند و ستوده است.

۲۳. اهل قرآن و هرکه آنان را دوست دارد، خوار است.

۲۴. راه خیر بسته شده و راه شر مورد توجه قرار گرفته است.

۲۵. خانه کعبه تعطیل شده و دستور به ترک آن داده می‌شود.

۲۶. مرد به زبان می‌گوید، آن‌چه را که عمل به آن نمی‌کند.

۲۷. مردان خود را برای استفاده مردان فربه می‌کنند و زنان برای زنان.

۲۸. زندگی مرد از پس او اداره می‌گردد و زندگی زن از فرج او.

۲۹. زنان مانند مردان برای خود انجمن‌ها ترتیب می‌دهند.

۳۰. در میان فرزندان عباس کارهای زنانگی آشکار گشته (و خود را مانند زنان زینت می‌کنند، همان طور که زن برای جلب نظر شوهرش خود را آرایش می‌کند)

۳۱. به مردها پول می‌دهند که با آن‌ها یا زنانشان عمل نامشروع انجام دهند.

۳۲. شخص متمول از شخص باایمان عزیزتر است.

۳۳. رباخواری آشکار است و رباخوار مورد ملامت قرار نمی‌گیرد.

۳۴. زن‌ها به عمل زنا افتخار می‌کنند.

۳۵. زن برای نکاح مردان با شوهر خود همکاری می‌کند.

۳۶. بیشتر مردم و بهترین خانه‌ها آن باشد که به زنان در هرزگی‌شان کمک می‌کنند.

۳۷. مؤمن به خاطر ایمانش غمناک و پست و خوار می‌گردد.

۳۸. بدعت و زنا آشکار می‌گردد.

۳۹. مردم به شهادت ناحق اعتماد می‌کنند.

۴۰. دستورات دینی طبق تمایلات اشخاص تفسیر می‌گردد.

۴۱. حلال تحریم شود و حرام مجاز.

۴۲. مردم چنان در ارتکاب گناه جری شده‌اند که منتظر رسیدن شب نیستند.

۴۳. مؤمن نمی‌تواند کار بد را نکوهش کند، جز با قلب.

۴۴. مال کلان در راه غضب الهی خرج می‌شود.

۴۵. زمامداران به کافران نزدیک می‌شوند و از نیکان دوری می‌گزینند.

۴۶. والیان در داوری رشوه می‌گیرند.

۴۷. پست‌های حساس دولتی به مزایده گذارده می‌شود.

۴۸. مردم با محارم خود نزدیکی می‌کنند.

۴۹. به تهمت و سوءظن مرد به قتل می‌رسد.

۵۰. مرد به مرد پیشنهاد عمل زشت می‌کند و خود و اموالش را در اختیار او می‌گذارد.

۵۱. مرد به خاطر آمیزش با زنان مورد سرزنش قرار می‌گیرد (که چرا با مردان آمیزش نمی‌کند).

۵۲. مرد از کسب زنش از هرزگی نان می‌خورد و آن را می‌داند و به

آن تن می‌دهد.

۵۳. زن بر مرد خود مسلط می‌شود، و کاری را که مرد نمی‌خواهد انجام می‌دهد، و به شوهر خود خرجی می‌دهد.

۵۴. مرد، زن و کنیزش را (برای زنا) کرایه می‌دهد و به خوراك و نوشیدنی پستی تن در می‌دهد.

۵۵. سوگندهای به ناحق به نام خدا بسیار می‌گردد.

۵۶. قمار آشکار می‌گردد.

۵۷. شراب را بدون مانع علناً می‌فروشند.

۵۸. زنان مسلمان خود را در اختیار کافران می‌گذارند.

۵۹. لهو و لعب آشکار می‌گردد و کسی که از کنار آن عبور می‌کند از آن جلوگیری نمی‌کند (و کسی جرأت جلوگیری را ندارد)

۶۰. مردم شریف را خوار می‌کند، کسی که مردم از تسلط و قدرتش ترس دارند.

۶۱. نزدیک‌ترین مردم به فرمانروایان کسی است که به دشنام گویی ما خانواده ستایش شود.

۶۲. هرکس ما را دوست دارد، دروغ گویش می‌دانند و شهادت او را نمی‌پذیرند.

۶۳. برگفتن حرف زور و ناحق مردم با همدیگر رقابت می‌کنند.

۶۴. شنیدن قرآن بر مردم سنگین و گران می‌آید و در عوض، شنیدن سخنان باطل بر مردم آسان است.

۶۵. همسایه، همسایه را گرامی می‌دارد از ترس زبانش.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۱۶

۶۶. حدود خدا تعطیل شده و در آن طبق دلخواه خود عمل می‌کنند.

۶۷. مساجد طلاکاری می‌شود.

۶۸. راستگوترین مردم پیش آن‌ها، مفتریان دروغگو می‌باشند.

۶۹. شر و سخن چینی آشکار می‌گردد.

۷۰. ستمکاری شیوع یافته.

۷۱. غیبت را سخن نمکین می‌شمارند و مردم همدیگر را بدان مژده می‌دهند.

۷۲. برای غیر خدا به حج و جهاد می‌روند.

۷۳. سلطان به خاطر کافر، مؤمن را خوار می‌کند.

۷۴. خرابی و ویرانی بیش از عمرانی و آبادی است.

۷۵. زندگی مرد از کم فروشی اداره می‌شود.

۷۶. خونریزی را آسان می‌شمارند.

۷۷. مرد برای غرض دنیایی ریاست می‌طلبد و خود را به بدزبانی مشهور می‌سازد تا از او بترسند و کارها را به او واگذار کنند.

۷۸. نمازرا سبک می‌شمارند.

۷۹. مرد مال بسیار دارد، ولی از وقتی که آن را پیدا کرده زکات آن را نپرداخته است.

۸۰. قبر مرده‌ها را می‌شکافند و آن‌ها را می‌آزارند و کفن‌هایشان را می‌فروشند.

۸۱. آشوب بسیار می‌شود.

۸۲. مرد روز خود را به نشئه (شراب) به شب می‌برد و شب را به

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۱۷

مستی صبح می کند.

۸۳. با حیوانات عمل زشت انجام می‌دهند.

۸۴. حیوانات همدیگر را می‌درند.

۸۵. مرد به مصلی می‌رود، ولی چون برمی گردد جامه در تن ندارد.

۸۶. دل مردم سخت و چشمان‌شان خشک شده و یاد خدا بر آنان سنگین می آید.

۸۷. کسب‌های حرام شیوع یافته و بر سر آن رقابت می کنند.

۸۸. نماز خوان برای ریا و خود نمایی نماز می‌خواند.

۸۹. فقیه برای غیر دین فقه می‌آموزد و دنیا و ریاست طلب می کند.

۹۰. مردم دور کسی را گرفته‌اند که قدرت دارد.

۹۱. هرکس روزی حلال می‌جوید، مورد سرزنش قرار می گیرد و جوینده‌ی حرام، مورد ستایش و تعظیم است.

۹۲. در مکه و مدینه کارهایی می کنند که خداوند دوست ندارد و کسی هم نیست که مانع شود و هیچ کس آن‌ها را از این اعمال زشت باز نمی‌دارد.

۹۳. آلات لهو و لعب (حتی) در مکه و مدینه آشکار می گردد.

۹۴. مرد سخن حق می گوید و امر به معروف و نهی از منکر می کند؛ دیگران او را نصیحت می کنند و می گویند: این کار بر تو لازم نیست.

۹۵. مردم به همدیگر نگاه می کنند و به مردم بدکار اقتداء می‌نمایند.

۹۶. راه خیر به کلی خالی است و کسی از آن راه نمی‌رود.

۹۷. مرده را به مسخره می گیرند و کسی برای مرگ او غمگین نمی‌شود.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۱۸

۹۸. هر سال بدعت و شرارت بیشتر می‌شود.

۹۹. مردم و انجمن‌ها پیروی نمی کنند مگر از توانگران.

۱۰۰. به فقیر چیزی می‌دهند، در حالی که به او می‌خندند و برای غیر خدا به او ترحم می‌نمایند.

۱۰۱. نشانه‌های آسمانی پدید می‌آید، ولی کسی از آن هراس ندارد.

۱۰۲. مردم در حضور جمع، همانند بهائم مرتکب اعمال جنسی می‌شوند و هیچ کس از ترس، کار زشت را انکار نمی کند.

۱۰۳. مرد در غیر اطاعت خدا زیاد خرج می کند، ولی در مورد اطاعت خدا از کم هم دریغ می‌ورزد.

۱۰۴. آزار به پدر و مادر آشکار می گردد و مقام آن‌ها را سبک می‌شمارند و حال آن‌ها در پیش فرزند از همه بدتر باشد، و از این که به آن‌ها افترا زده شود، خوشحال می‌شوند.

۱۰۵. زنها بر حکومت غالب گشته و پست‌های حساس را قبضه می کنند، و کاری پیش نمی‌رود، جز آن چه طبق دلخواه آنان باشد.

۱۰۶. پسر به پدر خود افتراء می‌زند و به پدر و مادر خود نفرین می کند و از مرگ‌شان خوشحال می‌شود.

۱۰۷. اگر روزی بر مردی بگذرد که در آن روز گناهی بزرگ مرتکب نشده باشد، مانند هرزگی یا کم فروشی یا انجام کار حرام یا میخوارگی، آن روز غمگین است و خیال می کند که روزش به هدر رفته و عمرش در آن روز بی‌خود تلف شده است.

۱۰۸. سلطان مواد غذایی را احتکار می کند.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۱۹

۱۰۹. حق خویشاوندان پیامبر (خمس) به ناحق تقسیم می‌شود و بدان قمار بازی می کنند و میخوارگی می‌نمایند.

۱۱۰. با شراب مداوا می کنند و بدان بهبودی می‌جویند.

۱۱۱. مردم در مورد ترک امر به معروف و نهی از منکر و بی‌عقیدگی یکسان می‌شوند.

۱۱۲. منافقان و اهل نفاق سر و صدایی دارند و اهل حق بی سر و صدا و خاموشند.

۱۱۳. برای اذان گفتن و نماز خواندن مزد می گیرند.

۱۱۴. مسجدها پر است از کسانی که ترس از خدا ندارند و برای غیبت و خوردن گوشت اهل حق به مسجد می‌آیند و در مساجد، از شراب مست کننده توصیف می کنند.

۱۱۵. شخص مست که از خرد تهی گشته بر مردم پیشنمازی می کند و به مستی او ایراد نمی گیرند و چون مست گردد، گرامیش می‌دارند.

۱۱۶. هرکه مال یتیمان را بخورد، شایستگی او را می‌ستایند.

۱۱۷. قضات به خلاف دستور خدا داوری می کنند.

۱۱۸. زمامداران از روی طمع خیانتکاران را امین خود می‌سازند.

۱۱۹. میراث (یتیمان) را فرمانروایان به دست و افراد بدکار و بی‌باک نسبت به خدا داده‌اند، از آن‌ها حق و حساب می گیرند و جلوی آن‌ها را رها می‌سازند تا هرچه می‌خواهند انجام دهند.

۱۲۰. بر فراز منبرها مردم را به پرهیزکاری دستور می‌دهند، ولی

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۱۲۰

خود گوینده به آن دستور عمل نمی کند.

۱۲۱. وقت نمازها را سبک می‌شمارند.

۱۲۲. صدقه به وساطت دیگران به اهل آن می‌دهند و به خاطر رضای خدا نمی‌دهند، بلکه از روی درخواست مردم و اصرار آن‌ها می‌پردازند.

۱۲۳. تمام همّ و غمّ مردم شکم و عورت‌شان است. باکی ندارند که چه بخورند و با چه آمیزش کنند.

۱۲۴. دنیا به آن‌ها روی آورده است.

۱۲۵. نشانه‌های حق مندرس گشته است.

امام صادق (ع) پس از پیش بینی این حوادث خطاب به راوی فرمود:

در چنین موقعی مواظب خود باش. نجات خود را از خداوند بخواه (فرج نزدیک است) و بدان که مردم با این نافرمانی‌ها مستحق عذابند. اگر عذاب بر آن‌ها فرود آمد و تو در میان آن‌ها بودی، باید به سوی رحمت حق بشتابی تا از کیفری که آن‌ها به واسطه‌ی سرپیچی از فرمان خدا می‌بینند، بیرون بیایی. بدان که خداوند پاداش نیکوکاران را ضایع نمی گرداند «و انَّ رِحمَهَ اللهِ قریبٌ مِنَ المُحسِنینَ». «۱» تذکر: لازم به یادآوری است که وجود این مفاسد بدان معنا نیست که ما آن‌ها را انجام دهیم تا امام عصر (ع) زودتر ظهور کند، بلکه وظیفه ما پاک ماندن و مبارزه با مفاسد و آماده شدن برای یاری امام عصر (ع) است.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۱۲۱

نشانه‌های آخرالزمان چیست؟

پرسش:

نشانه‌های آخرالزمان چیست؟ پاسخ:

۱. بـا توجه به برداشتی که از روایـات معصومین (ع) می‌شود. آخر الزمـان به زمـانی گفته می‌شود که علاـئم ظهور امـام زمان در آن آشـکار شود که با توجه به این علائم و آشـکار شـدن بعضـی از آنها آخرالزمان شامل زمان ما نیز می‌شود البته این را که آخرالزمان چنـد سال طول می‌کشد خداوند می‌داند و بسـتگی به آشـکار شدن همه نشانه‌های آن دارد چرا که نشانه‌های ظهور امام زمان به دو گونه است:

الف. نشانه‌های متصل به ظهور: نشانه‌هایی که به طور مطمئن و حتماً اتفاق می‌افتـد و آنگاه امام زمان ظهور می‌کنند و تا این نشانه‌ها واقع نشود امام عصـر (ع) ظهور نخواهند کرد. از جمله آن علائم «خروج سفیانی» و «کشته شدن نفس زکیه (انسان بی‌گناه) در کنار کعبه»، «قیام سید حسنی» است که هنوز اتفاق نیفتاده است.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۲۲

ب. نشانه‌های غیرمتصل به ظهور: نشانه‌هایی هسـتند که قبل از نشانه‌های متصل به ظهور واقع می‌شوند مانند اینکه امر به منکر و نهی از معروف می‌شود و کـار خوب زشت و کـار زشت خوب شـمرده می‌شود «۱» دروغ گفتن حلاـل می‌شود و ربا و رشوه رواج پیـدا می‌کند و زنان به مردها و مردها به زنان شباهت پیدا می‌کنند و «۲» ...

۲. از نشانه‌های آخرالزمان این است که آلات لهو نواخته می‌شود و یک نفر نیست که نهی از منکر [کند] و کسـی جرات بر نهی آن نمی‌کند و نیز در شریف‌ترین مکان‌ها یعنی مکه معظمه و مدینه منوره آشکارا آلات لهو نواخته می‌شود.» «۳»

البته یکی از علاـئم آخر الزمـان این است که امر به معروف و نهی از منکر نمی‌شود و معروف، منکر، و منکر، معروف می‌شود شاید نشانه‌ای هم که شما نوشته‌اید یکی از مصداق‌ها (و مثال‌های) این علامت در آخر الزمان باشد.

۳. در پایان یک سوال باقی می‌ماند و آن اینکه با توجه به نوع موسیقی و مداحی و شعرخوانی و به طور کلی با توجه به محتوای این جلسات آیا شرکت در این مجالس یا گوش دادن به صدای آن جایز است یا خیر؟

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۲۳

در جواب این سوال باید گفت که در این گونه موارد هر کس باید به فتوای مرجع تقلید خود عمل کند.

معرفی کتاب:

دوست گرامی: برای اطلاعات بیشتر در مورد علائم ظهور و امام زمان می‌توانید مراجعه فرمایید به کتاب‌های:

۱. مهدی موعود- از استاد علی دوانی.

۲. دادگستر جهان- آیت الله امینی.

۳. مهدی (ع) انقلابی بزرگ- آیت الله مکارم شیرازی.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۲۵

ارتباط جنگ جهانی سوم با ظهور مهدی (عج)

پرسش:

آیا اگر جنگ جهانی سوم رخ دهد امام زمان ظهور خواهند کرد؟

پاسخ:

یکی از مبـاحثی که امروز در ذهن مردم جهان بویژه مسـلمانان و شـیعیان مطرح است موضوع مهـدویت و ظهور منجی است و تقریباً تمام ادیان طبق مدارک و شواهد متون دینی منتظر یک مصلـح و منجی می‌باشند، و نشانه‌هایی را برای فرا رسیدن آن روز موعود بر

می‌شمارند، حتی در باستانی‌ترین و دست نخورده‌ترین اقوام جهان، یعنی اسکیموها و سرخ‌پوستان آمریکای شمالی که به علت وضعیت نابسامان جوی از حملات و سیطره‌ی قدرت‌های بزرگ و فرهنگ‌های بیگانه محفوظ بوده است، آوازی به نام «شعر پایان دنیا» به چشم می‌خورد که کشته شدن انسان‌ها و سبک شمرده شدن خون مردم، از نشانه‌های آن است، و بعد از محقق شدن آن نشانه‌ها در جانب خورشید، صورت مردی هویدا می‌شود

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۲۶

که جهان را برای همیشه نجات خواهد داد. «۱»

ولی مصداق آن منجی و مصلح عدالت گستر، کسی جز حضرت حجت بن الحسن العسکری (عج) نیست.

یکی از نشانه‌هایی که برای این منجی و مصلح کل بیان شده جنگ و کشتار و هرج و مرج قبل از ظهور می‌باشد که این قتل و غارت در واقعه‌ی «قرقیسا» یا «آرماگدون» به تعبیر مسیحی‌ها به اوج و نهایت خود می‌رسد و به ظهور حضرت مهدی (عج) می‌انجامد. لذا لازم است قبل از پاسخ واقعه‌ی «آرماگدون» و «قرقیساء» را توضیح دهیم:

آرماگدون ((noddegamrA یا هر مجدون واژه‌ای یونانی است که بنابر واژه‌نامه‌های آمریکائی مانند «وبستر» به نبرد نهائی حق و باطل در آخر الزمان معنا شده است. همچنین این واژه نام شهری است در منطقه‌ی عمومی شام که بنابر آنچه در باب شانزدهم مکاشفات یوحنا در عهد جدید (انجیل) آمده، جنگی عظیم در آن جا رخ خواهد داد و مرحله‌ی فعلی زندگی بشر در آن زمان پایان می‌یابد، «آرماگدون» یا نبرد نهائی آخرالزمان از علائم ظهور منجی (طبق عقیده‌ی مسیحیت بازگشت مجدد حضرت عیسی (ع) می‌باشد که قدرت‌های بزرگ جهان سیاست خارجی خود را بر مبنای آن جهت می‌دهند و نقشه‌های نظامی خود را به شکلی سامان داده‌اند که آمادگی لازم برای این حادثه را داشته باشند. مؤسسات دینی غرب، بویژه آمریکا نیز از دهه‌ی هشتاد میلادی مردم

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۲۷

خود را برای استقبال از این حادثه آماده می‌سازند. این مؤسسات دینی پیوسته مردم خود را به ایمان به این نکته فرا می‌خوانند که به زودی لشکری از دشمنان مسیح که بدنه‌ی اصلی آن را میلیون‌ها نظامی که از عراق و ایران و لیبی و سودان و قفقاز و جنوب روسیه خواهند بود «۱» تشکیل می‌دهد و پس از گذشتن از رود فرات که در آن زمان به خشکی گرائیده است به سوی قدس رهسپار می‌شوند، اما نیروهای مومن به مسیح راه این لشکر را سد کرده و همگی در «آرماگدون» با یکدیگر برخورد خواهند کرد و در این مکان درگیری و نبردی هسته‌ای رخ خواهد داد که صخره‌ها ذوب می‌شوند، دیوارها بر زمین می‌غلطند، پوست تن انسان‌ها در حالی که ایستاده‌اند ذوب می‌شود و میلیون‌ها نفر از بین خواهند رفت؛ آنگاه حضرت مسیح برای بار دوم از جایگاه رفیع و بلند خویش به زمین خواهد آمد و پس از چندی زمام امور را به دست گرفته و صلح جهانی را بر زمینی نو و زیر آسمانی تازه برقرار خواهد کرد و قدس را مقر فرماندهی خود قرار خواهد داد.

مؤسسه‌ی تلسن در اکتبر ۱۹۸۵ به بررسی موضوع آرماگدون در جامعه خود پرداخت و اعلام کرد: در حال حاضر (سال ۱۹۸۵) ۶۱ میلیون آمریکائی در انتظار واقعه‌ی «آرماگدون» بسر می‌برند و مدارس انجیلی در آمریکا سال‌هاست بر پایه‌ی این تحلیل که واقعه‌ی «آرماگدون» تنها حادثه‌ای است که بازگشت مسیح را به زمین ممکن

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۲۸

می‌سازد به تبلیغ این واقعه پرداخته‌اند و آن را واقعه‌ای بسیار نزدیک جلوه می‌دهند.

در سال ۱۹۹۷ میلادی نیز خبرگزاری آسوشتید پرس طبق یک نظرسنجی اعلام کرد ۲۵٪ جمعیت آمریکا اعتقاد راسخ دارند، که در آغاز هزاره‌ی سوم میلادی جنگ جهانی «آرماگدون» که آن را «جنگ فرات» نیز می گویند در منطقه‌ی فلسطین آغاز خواهد شد و این جنگ تا مدت ۷ سال ادامه خواهد داشت و در اثر این جنگ، دنیا نابود خواهد شد و در پایان این جنگ هفت ساله، که آن را

مصیبت بزرگ برای کلیسا و مسیحیان می‌دانند مسیح همراه مسیحیان دوباره تولد یافته و ظهور خواهد کرد و پس از شکست دشمنان خود، حکومت جهانی خود را با مرکزیت بیت المقدس تشکیل خواهد داد.

قرقیسا: اهلبیت (ع) نیز از واقعه‌ای به نام «قرقیسا» خبر داده‌اند که از جهاتی شبیه همان «آرماگدون» تورات می‌باشد هر چند از خرافه‌ها و تحریف‌ها و تطبیق‌های بی‌جای آنها بدور است.

در روایتی میسّر از امام باقر (ع) نقل می‌کند که حضرت فرمودند: ای میسّر از این جا تا «قرقیسا» چقدر راه است؟ میسّر می‌گوید: عرض کردم. در همین نزدیکی‌ها در ساحل شط فرات قرار دارد، حضرت فرمودند: به زودی در آن جنگی واقع شود که از روز خلقت آسمان‌ها و زمین، چنین جنگی واقع نشده باشد و تا آسمان‌ها و زمین هست نخواهد شد، سفره‌ای

است که درندگان زمین و پرندگان آسمان از آن سیر خواهند شد. «۱»

همچنین عبدالله بن ابی یعفور از امام باقر (ع) نقل می‌کند که حضرت به من فرمودند: برای بنی العباس و بنی مروان جنگی در «قرقیسا» خواهد شد که جوان در آن پیر می‌شود، و خداوند نصرت را از ایشان بر می‌دارد و به پرندگان آسمان و درندگان زمین گفته می‌شود که از گوشت جبارین و ستمکاران سیر شوید پس از آن سفیانی خروج خواهد کرد. «۲»

بررسی:

بنابر برخی روایات و یا آنچه در تورات و انجیل آمده، از یک جنگ تمام عیار و بسیار سخت در منطقه‌ی «آرماگدون» یا «قرقیسا» سخن به میان آمده اما از جنگ جهانی سوم نامی برده نشده است و اینکه کسی بگوید آن جنگ مورد نظر در روایات، همان جنگ جهانی سوم است ادعائی بدون دلیل است. آری برخی به واسطه‌ی قرائن یا شواهدی حدس زده‌اند که شاید جنگ مذکور، همان جنگ جهانی سوم باشد.

از جنگ جهانی دوم تاکنون بیش از ۱۵۰ جنگ عمده و صدها شورش مسلحانه و انقلاب رخ داده است و از پایان جنگ جهانی دوم تعداد کشته‌ها در نزاع‌های مسلحانه بیش از ۲۳ میلیون نفر بوده است؛ و طبق گزارش صلیب سرخ جهانی، بیش از ۱۰۰ میلیون نفر در جنگ‌هایی که از آغاز این قرن به وقوع پیوسته، جان خود را از دست داده‌اند و و برخی

رسانه‌ها اعلام کرده‌اند جنگ‌های قرن بیستم، جنگ‌های تمام عیاری بوده که جنگ‌های قرون گذشته در مقایسه‌ی با آن مانند جنگ‌های خیابانی بوده است. «۱»

بنابراین اگرقرار باشد هر جنگ و نزاعی که می‌شود با آن جنگ مورد نظر در منابع تاریخی مقایسه شود هر روز باید تطبیقی انجام شود و چندی بعد بطلان آن آشکار گردد. علاوه بر اینکه به خصوص در اخبار صحیح در مورد «قرقیسا» سخنی از حق بودن یکی از گروه‌های متخاصم نیامده است بلکه سخن از آن است که جباران و ستمگران در این جنگ نابود می‌شوند، اما در حال حاضر سران انگیس و آمریکا ادعای حقانیت جنگ «آرماگدون» را برای خود دارند، و معلوم است که جباران روزگار می‌خواهند با این تحلیل‌ها، سیاست‌های استعماری و استکباری خود را توجیه کنند و ملت‌های زیر سلطه‌ی خود را با قدرتو قوت کامل‌تری استثمار کنند و ددمنشی‌های خود را به نام زمینه‌سازان ظهور حضرت عیسی (ع) معرفی کنند و ملت‌ها را بفریبند.

نتیجه گیری:

بنابر آنچه گفته شد به دست می‌آید که اصل زیاد شدن جنگ و کشتار از علائم آخر الزمان می‌باشد و قبل از ظهور کشتار بزرگی در منطقه‌ی «قرقیساء» برای از بین رفتن جباران و ستمگران به پا خواهد

شد اما اصل وقوع جنگ جهانی سوم یا اینکه اگر چنین جنگی در آینده واقع شود از علائم ظهور باشد و آن جنگ به ظهور حضرت منجر گردد و از همه مهم‌تر اینکه حتماً یکی از دو طرف در این جنگ جهانی، حق باشد هیچ یک دلیل و مدرکی ندارد و یا صرف حدس و گمان ظنی است. بویژه اینکه تحریف استکبار برای استثمار مردم و چپاول و غارت اموال آنها نیز همراه این موضوع می‌باشد.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۳۳

ارتباط پاره شدن لایه اوزون با ظهور مهدی (عج)

پرسش:

آیا عوامل طبیعی مانند پاره شدن لایه اوزون و کم شدن آب شیرین در تعجیل فرج امام زمان تاثیر دارد؟

پاسخ:

آنچه مسلم است آن است که بعضی از روایات پیرامون ظهور حضرت مهدی (عج) از آن حکایت دارد که قبل از ظهور آن حضرت جهان از فساد و تباهی پر خواهد شد، و به یمن و برکت ظهور آن رهبر بزرگ، سرتاسر جهان از عدالت پر خواهد گشت.

چنانچه از امام باقر (ع) در تفسیر آیه‌ی ۱۷ سوره‌ی حدید «اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ یُحْیِی الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا» «۱»

حکایت شده: خداوند زنده می‌کند زمین را به واسطه‌ی قائم (ع) زیرا با عدالت رفتار می‌کند از این رو زمین زنده می‌شود بواسطه‌ی عدالت، بعد از مردن آن بواسطه‌ی ظلم. «۲»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۳۴

روایات متعدد دیگری با این مضمون که «حضرت حجت زمین را از عدالت پر می‌کنند بعد از آنکه از جور و ستم» پر شده بود، از معصومین حکایت شده است. «۱»

و همچنین از آیه‌ی ۴۱ سوره ی روم که می‌فرماید:

«ظَهَرَ الْفَسَادُ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا کَسَبَتْ أَیْدِی النَّاسِ لِیُذِیقَهُم بَعْضَ الَّذِی عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ»

به دست می‌آید که این فساد و تباهی دستاورد خود مردم است. وقتی مردم از اطاعت دستورات خدا سرپیچی می‌کنند و بدی‌ها را بر نیکی‌ها بر می‌گزینند فساد در زمین جاری می‌شود.

اما در این که آیا شکافته شدن لایه‌ی اوزون یا کم شدن آب شیرین و اموری از این قبیل مانند سوختن جنگل‌ها در آتش یا زیاد شدن زلزله و ... از مظاهر این فساد در زمین هست یا خیر؟ به نظر می‌رسد موارد یاد شده و امور دیگری از این قبیل، اگر موجب زیان، سختی و رنج مردم در زندگی روزمره می‌شود می‌توان گفت از مظاهر فساد است چرا که خدا زمین را گسترانده است و نعمت‌های خود را در اختیار بشر قرار داده است، که مردم از این مواهب خدا دادی استفاده کنند نه اینکه به رنج و سختی بیفتند.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۳۵

ی ادآوری:

روایات اهل بیت (ع) از پرشدن زمین از فساد، قبل از ظهور حکایت دارد اما این پر شدن از ظلم و فساد علت برای ظهور نیستند بلکه از ویژگی‌ها و نشانه‌های قبل از ظهور این است که زمین از فساد پر خواهد شد و این تقارن و همجواری و در عرض هم قرار گرفتن فساد و به همراه آن ظهور و پر شدن از عدالت دلیل بر این نیست که بگوئیم: «پس فساد علت ظهور است.»

نتیجه:

قبل از ظهور حضرت حجت (عج)، زمین از ظلم و فساد پر خواهد شد و عده‌ای اگر چه اندک باشند «ظالم» خواهند بود و عده‌ای

اگر چه اکثریت مردم جهان را تشکیل دهند «مظلوم» واقع خواهند شد و بواسطه‌ی گناه و معصیت، مردم گرفتار این فسادها و بلاها خواهند گشت تا آن که پشیمان شوند و باز گردند و به خدا روی بیاورند (چنانچه از آیه‌ی ۴ سوره‌ی روم بدست آمد) و اموری مانند شکافته شدن لایه‌ی اوزون اگر باعث اختلال در زندگی بشر و بهم خوردن چرخه‌ی صحیح حیات گردد، می‌تواند از مظاهر و مصادیق فساد باشد که خود مردم موجبات آن را فراهم کرده‌اند اما این فساد و ظلم علت ظهور نیست بلکه وقت ظهور را خداوند طبق مصلحت بندگان معین خواهد فرمود، و قطعاً آمادگی مردم برای پذیرش دستورات آن حضرت در تعجیل در فرج شریفش مؤثر خواهد بود و این بدان معنا نیست که ما باید به فساد در جامعه دامن بزنیم و یا به لایه‌ی اوزون ضربه بزنیم بلکه وظیفه منتظر

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۳۶

واقعی اصلاح و مقابله با این فسادهاست.

به امید آنکه با انتظار صحیح و سازنده شاهد تشکیل دولت جهانی و بر حق حضرت مهدی (ع) و از بین رفتن همه‌ی مظاهر ظلم و فساد باشیم. ان شاء الله!

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۳۷

نشانه‌های ظهور امام عصر (عج) چیست؟

پرسش:

پاسخ:

قبل از آنکه بحث نشانه‌های ظهور حضرت را بررسی کنیم تذکر این نکته لازم است که با دقت در علائم ظهور در می‌یابیم که این علائم و نشانه‌ها نسبت به ظهور رابطه‌ی سببی و مسببی ندارند یعنی این نشانه‌ها علت و سبب تحقق ظهور نیستند بلکه تنها زمان ظهور را اعلام می‌کنند و به اصطلاح کاشف از این واقعیت است که ظهور نزدیک شده است و به تعبیر دیگر نشانه‌های ظهوررخدادهایی هستند برای «اعلام عمومی نزدیکی ظهور» و «ایجاد آمادگی روانی مردم» برای استقبال از ظهور امام. «۱»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۳۸

نه اینکه علت ظهور باشد که بگوییم حتماً بعد از ظاهر شدن نشانه‌ها، ظهور امام تحقق می‌یابد. بلکه ممکن است نشانه‌ای بیاید ولی اراده‌ی الهی تغییر کند و ظهور امام انجام نشود.

منظور از نشانه‌های ظهور:

رخدادهایی را که براساس پیش‌بینی ائمه (ع) پیش از ظهور حضرت یا در آستانه‌ی آن، پدید خواهند آمد نشانه‌های ظهور گویند، تحقق هر کدام از نشانه‌ها نویدی است بر نزدیک‌تر شدن ظهور امام؛

بنابراین پدیدار شدن یک یا چند نشانه از مجموعه نشانه‌های ظهور، چیزی جز نزدیک‌تر شدن زمان ظهور را نمی‌رساند. البته بعضی از نشانه‌ها و علائمی که ائمه (ع) پیشگویی کرده‌اند به وقوع پیوسته است. مثلًا در روایات به اختلاف در میان امت اسلام، انحراف بنی‌عباس و جنگ‌های صلیبی و ... به عنوان نشانه‌های ظهور خبر داده شده، که ظاهراً آنها تحقق پیدا کرده است. «۱»

مشخص نبودن زمان ظهور:

از امور مسلم و قطعی، اصل ظهور حضرت مهدی (عج) است و البته نشانه‌ها و اتفاقاتی قبل از ظهور حضرت پدید می‌آید ولی زمان ظهور حضرت مشخص نیست و هیچ کس جز خداوند از وقت ظهور آگاهی

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۳۹

ندارد، بارها مسلمانان و حتی اصحاب ائمه از زمان ظهور حضرت سوال می‌کردند، ولی ائمه (ع) به صراحت از مشخص نبودن زمان

ظهور سخن گفته‌اند؛ و فرموده‌اند که علم به زمان ظهور همچون علم به زمان قیامت، منحصر به خداوند است: از حضرت علی (ع) در روایتی حکایت شده:

«و اما زمان ظهور حضرت مهدی (عج) به روشنی برای ما مشخص نشده است بلکه او تا زمانی که خداوند اجازه خروج دهد، از دیگران پنهان است.» «۱»

و در روایتی دیگر نقل شده که امام باقر (ع) در جواب کسی که سوال از وقت معین ظهور کرد ۳ بار فرمودند: «کذب الوقاتون»؛ «۲» «کسانی که وقت معین می کنند دروغگو هستند.»

تفاوت زمینه‌های ظهور با علائم آن:

ظهور امام زمان (عج) شرایط و نشانه‌هایی دارد که از آنها به عنوان «زمینه‌های ظهور» و «علائم آن» یاد می‌شود تفاوت این دو آن است که زمینه‌ها در تحقق ظهور، تاثیر واقعی دارند به گونه‌ای که با فراهم شدن آنها. ظهور امام اتفاق می‌افتد و بدون آن‌ها ظهور نخواهد بود؛ ولی «علائم» در ظهور نقش ندارند بلکه تنها نشانه‌هایی هستند که به

وسیله‌ی آنها می‌توان به اصل ظهور حضرت و یا نزدیک شدن آن پی برد. پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۴۰

با توجه به تفاوت یاد شده به خوبی می‌توان دریافت که زمینه‌ها و شرایط نسبت به علائم و نشانه‌ها از اهمیت بیشتری برخوردار هستند. بنابراین پیش از آنکه به دنبال علائم ظهور باشیم به زمینه‌های ظهور توجه کنیم و در حد توان در تحقق آن زمینه‌ها تلاش کنیم.

شرایط و زمینه‌های ظهور:

برای حرکت اصلاحی و انقلاب عظیم بشری توسط حضرت مهدی (عج)، چهار شرط ذکر شده و مانند هر قیام اصلاحی دیگر قبل از آن حرکت عظیم این چهار زمینه و شرط باید فراهم باشد تا انقلاب به بار بنشیند.

در مورد انقلاب حضرت مهدی (عج) دو زمینه و شرط در محدوده‌ی اختیارات بشر است و ما باید آن زمینه‌ها را ایجاد کنیم و دو شرط دیگر خارج از اختیارات بشر است:

۱. وجود طرح و برنامه:

هر جنبش و خیزشی که بخواهد وضع موجود جامعه را تغییر دهد و به وضع مطلوب برساند نیاز به طرح و برنامه دارد که البته طرح و برنامه این حرکت توسط خداوند بزرگ تدوین شده است. خداوندی که عالم به ابعاد مختلف وجودی انسان می‌باشد و با توجه به ابعاد مختلف روحی و مادی و فردی و اجتماعی ... انسان برنامه‌ای را تحت نام دین اسلام و کتاب قرآن در اختیار پیامبر و بعد از آن ائمه (ع) قرار داده است.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۴۱

۲. رهبری توانا:

این شرط نیز در مورد قیام بزرگ حضرت مهدی (عج) فراهم است، چون رهبری این قیام در دامان امامت پرورش یافته و به سرچشمه وحی متصل است. به قرآن و معارف دین (طرح و برنامه) احاطه دارد و مورد تایید الهی است.

۳. یاران:

با نگاهی به تاریخ، به خوبی می‌توان نقش و جایگاه یاوران را در حرکت‌ها و خیزش‌ها دریافت. مگر داستان صلح امام حسن (ع) را می‌توان فراموش کرد که چگونه حضرت را رها کردند و در نهایت ایشان مجبور به قبول و امضای صلح نامه شد؟

همان طور که عدم همراهی با امام زمان (عج) غیبت‌ساز است، همراهی و یاوری، ظهور آفرین است پس بیاییم با ولی نعمت خود پیمان وفاداری ببندیم و صفوفی به هم پیوسته از یاوران راستین فراهم آوریم تا ظهورش را درک کنیم!

۴. آمادگی عمومی:

یکی از شرایط مهم هر انقلاب و قیامی، همراهی و پذیرش مردمی است؛ یعنی اگر بهترین طرح و برنامه در اختیار، بهترین رهبر با یارانی منتخب و از جان گذشته قرار گیرد ولی مردم آن را نپذیرند، قطعاً به انجام نخواهد رسید. اگر حکومت اسلامی در مدینه پایه‌گذاری شد بدان جهت

بود که مردم یثرب خواستند و روزها مقدم مبارک پیامبر را انتظار کشیدند.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۴۲

بشیر می‌گوید به امام باقر (ع) عرض کردم: مردم می‌گویند: «وقتی حضرت مهدی (عج) قیام کند کارها خود به خود برای او درست می‌شود.» حضرت فرمود: «هرگز چنین نیست قسم به کسی که جانم به دست اوست! اگر بنا بود کارها خود به خود درست شود برای رسول خدا چنین می‌شد.» «۱»

فوائد نشانه‌های ظهور:

در روایات ائمه معصوم (ع) علائم فراوانی برای ظهور حضرت ذکر شده است که بعضی از آن علائم و پدیده‌ها طبیعی و عادی هستند و بعضی از پدیده‌ها غیرعادی و معجزه آسا هستند. اهتمام ائمه (ع) به طرح این موضوع و توجه دادن مسلمانان به این حقیقت نشان از اهمیت فوق العاده آن علائم دارد که البته آثار بسیاری در هدایت و سعادت فردی و جمعی مسلمانان دارد. بعضی از فواید علائم ظهور به این ترتیب است:

۱. بازشناسی مدعیان دروغین مهدویت؛

۲. آمادگی مردم برای ظهور حضرت حجت (عج)؛

۳. پر فروغتر شدن نور امید در دل مؤمنان و شیعیان؛

۴. هشدار به منحرفان جهت جبران گذشته و مهیا شدن جهت ظهور؛

۵. اثبات علم و صداقت ائمه (ع) در پیشگوئی از آینده.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۴۳ نشانه‌های ظهور:

آنچه از روایات استفاده می‌شود این است که نشانه‌های ظهور حضرت بر دو قسم است: نشانه‌های حتمی و غیرحتمی.

نشانه‌های حتمی: منظور از این نشانه‌ها آن است که تحقق و پدیدار شدن آنها بدون هیچ قید و شرطی، قطعی و الزامی خواهد بود به گونه‌ای که تا آنها واقع نگردد، حضرت مهدی (عج) ظهور نخواهد کرد و اگر کسی پیش از واقع شدن این نشانه‌ها ادعای ظهور نماید، ادعای نادرستی کرده است.

چند نمونه از این علائم به شرح ذیل می‌باشد:

۱. قیام سفیانی:

امام صادق (ع) می‌فرمایند: «خروج سفیانی از علایم حتمی است، و قیام او در ماه رجب خواهد بود.» «۱»

یکی از علائم حتمی که پیشوایان معصوم ما بر آن بسیار تاکید کرده و پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۴۴

به طور صریح بیان فرموده‌اند خروج سفیانی است این شخص، که طبق پاره‌ای از روایات مردی اموی و از نسل یزید بن معاویه بن ابی‌سفیان است و از پلیدترین مردم است، با خاندان نبوت و امامت و شیعیان دشمنی ویژه‌ای دارد و در شهرهای عراق به ویژه در نجف و کوفه، جنایات بزرگی مرتکب می‌شود ... سفیانی بعد از مدتی از عراق به شام و دمشق فرار می‌کند؛ امام سپاهی را به تعقیب او می‌فرستد و سرانجام او را در «بیت المقدس» هلاک کرده و سرش را جدا می‌کنند. «۱»

۲. خسف بیداء:

از جمله علائم حتمی، فرو رفتن لشگر سفیانی در «بیداء» است. بعد از قتل و غارت در مدینه، سپاهی از طرف سفیانی به سوی مکه می‌رود و در بین راه مکه و مدینه به فرمان خدای متعال به زمین فرو می‌روند. «۲»

امام باقر (ع) در حدیث معتبری می‌فرمایند:

به فرمانده لشگر سفیانی گزارش می‌رسد که مهدی (عج) به سوی مکه حرکت کرده است. او سپاهی را به دنبال آن حضرت روانه می‌کند. آنها به وی دست نمی‌یابند و مهدی (عج) داخل مکه می‌شود ... فرمانده سپاه سفیانی با سپاهش در «بیداء» فرود می‌آیند. در این هنگام، ندا دهنده‌ای از آسمان ندا می‌دهد: «ای زمینِ «بیداء» اینان را نابود کن!» پس زمین

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۱۴۵

آنها را در خود فرو می‌برد ... «۱»

و همچنین از امام صادق (ع) حکایت شده: «از علایم حتمی که پیش از قیام اتفاق خواهد افتاد قیام سفیانی و فرو رفتن در زمین «بیداء» است.» «۲»

۳. صحیبه و ندای آسمانی:

براساس روایات متعدد، پس از ظهور امام، در مکه بانگی بسیار مهیب و رسا از آسمان شنیده می‌شود که امام را با اسم و نسب به همگان معرفی می‌کند و به مردم توصیه می‌کند که با امام بیعت کنند تا هدایت یابند و با او مخالفت نکنند که گمراه می‌شوند.

در روایتی از امام صادق (ع) نقل شده که می‌فرمایند:

«عن عمر بن حنظله قال سمعتُ ابا عبدالله (ع) یقول: «قبل قیام القائم خمس علامات محتومات الیمانی و السفیانی و الصحیحه و قتل النفس الزکیه و الخسف البیداء»؛ «قبل از قیام قائم پنج علامت حتمی است: یمانی، سفیانی، صحیحه و ندای آسمانی و قتل نفس زکیه و خسف بیداء» «۳»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۱۴۶

۴. قتل نفس زکیه:

انسان جوان و پاکی بین رکن و مقام توسط اهل مکه کشته می‌شود.

۵. خروج یمانی:

قیام سرداری از سرزمین یمن یکی از علائم حتمی است که اندکی پیش از ظهور رخ خواهد داد وی که مردی صالح و مؤمن است علیه بدی‌ها و انحرافات قیام می‌کند و با تمام توان با بدی‌ها و تباهی‌ها مبارزه می‌کند.

از امام باقر (ع) در این باره حکایت شده:

در میان بیرق‌هایی [که قبل از قیام مهدی (عج) بلند می‌شود] پرچمی هدایت کننده تر از پرچم یمانی وجود ندارد که آن پرچم هدایت است. «۱»

نشانه‌های غیرحتمی: اموری هستند که درصورت فراهم بودن شرایط به عنوان نشانه پدید می‌آید. بعضی از این نشانه‌ها را برمی‌شماریم.

به روایتی از امام صادق (ع) که به گوشه‌ای از مفاسد آخرالزمان اشاره فرموده توجه کنید:

حکایت شده که امام صادق (ع) به یکی از یاران خود فرمود:

هر گاه دیدی که:

۱. حق بمیرد و طرفدارانش نابود شوند؛

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۱۴۷

۲. ظلم و ستم فراگیر شده؛

۳. کارهای بد آشکار شده و از آن نهی نمی‌شود و بدکاران بازخواست نمی‌شوند؛

۴. بچه‌ها به بزرگترها احترام نمی گذارند؛

۵. نوجوانان پسر، همان کنند که زنان می کنند؛

۶. انسان‌ها اموال خود را در غیر اطاعت خدا مصرف می کنند؛

۷. کسی که امر به معروف می کند خوار و ذلیل است؛

۸. نماز را سبک شمارند؛

۹. هرج و مرج زیاد است؛

۱۰. در مکه و مدینه کارهایی می کنند که خدا دوست ندارد؛

۱۱. سال به سال بدعت‌ها و بدی‌ها بیشتر شود؛

۱۲. زن‌ها بر مسند حکومت بنشینند و هیچ کاری جز خواسته‌ی آنها برای آنها پیش نرود؛

۱۳. هدف مردم شکم و شهوتشان است؛

۱۴. و دیدی که نشانه‌های حق ویران شده است، در این وقت خود را حفظ کن و از خدا بخواه که از خطرات گناه نجاتت بدهد! «۱»

و نیز در روایتی دیگر برخی نشانه‌های غیرحتمی را اینگونه برشمرده‌اند:

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۴۸

۱. خراب شدن دیوار مسجد کوفه؛

۲. جاری شدن نهری از شط فرات در کوچه‌های کوفه؛

۳. قحطی شدید قبل از ظهور؛

۴. وقوع زلزله و طاعون در کثیری از بلاد؛

۵. حرکت پرچم‌های سیاه از خراسان؛

۶. خراب شدن بصره؛

۷. کسوف خورشید در سیزدهم یا چهاردهم ماه رمضان؛

۸. فرا گرفتن ظلمت و کفر و معاصی در تمام عالم. «۱»

یادآوری:

این نشانه‌ها بدان معنا نیست که ما به گناه و ستم کمک کنیم تا نشانه‌های ظهور تحقق یابد (چنانچه برخی کوته فکران می‌پندارند.) بلکه ما باید با تلاش فردی (خود سازی) و تلاش اجتماعی (کوشش در راه اصلاح جامعه و توسعه‌ی عدل و ...) زمینه ساز ظهور حضرت گردیم و انشاءالله از یاران امام زمان (عج) قرارگیریم. پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۴۹

چگونه خود را برای ظهور آماده کنیم؟ و وظایف منتظران ظهور چیست؟

پرسش:

چگونه خود را برای ظهور آماده کنیم؟ و وظایف منتظران ظهور چیست؟ پاسخ:

این سوال بسیار مهم و در واقع سوال همه‌ی شیعیان و محبین اهل بیت می‌باشد. به نظر می‌رسد اگر ما وظیفه‌ی خود را در زمان و

دوران انتظار بدانیم و بدان وظایف عمل کنیم در واقع خود را برای زمان ظهور آماده کرده‌ایم.

«آمادگی برای ظهور مستلزم انتظاری خوب و شایسته است.»

اینک در این نوشتار به صورت کلی و مختصر برخی وظایف منتظران حضرت را بیان می‌کنیم و برای مطالعه بیشتر- به کتاب‌هایی که به طور مفصل به این موضوع پرداخته‌اند که بعضی از آنها را در این نوشته نام می‌بریم- مراجعه فرمایید.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۵۰

۱. شناخت:

یکی از ویژگی‌های منتظر، شناخت و معرفت به امام زمان است نه فقط یادگیری نام‌ها و القاب و تاریخ ولادت و غیبت؛ بلکه معرفت داشتن به ویژگی‌ها و ابعاد وجودی حضرت و اندیشیدن در کلمات و اوامر حضرت و تأمل در حکمت نام‌ها و نشانه‌ها و علائم ظهور و شگفتی ولادت و حیات او، همچنین دانستن سبب و حکمت غیبت پر رمز و راز حضرت که به یقین وقتی انسان معرفت به این موارد پیدا کرد و اهداف و آرمان‌های او را فهمید خود را برای عملی کردن اهداف امام زمان آماده می‌سازد و خشنودی او را به خشنودی خودش ترجیح می‌دهد و سعی می‌کند سرباز خوبی برای آن حضرت باشد.

از رسول اکرم (ص) حکایت شده:

«من مات و هو لایعرف امامَهُ ماتَ میتهً جاهلیهً»؛ «۱» «کسی که بمیرد و امام زمانش را نشناسد به مرگ جاهلیت مرده است.»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۵۱

راه‌های شناخت امام زمان:

از جمله راه‌های شناخت امام زمان عبارتند از: ۱. تلاش برای آگاهی بیشتر از حضرت یا از طریق شنیدن از بزرگان و یا مطالعه‌ی کتاب‌هایی که در این زمینه نوشته شده است، مانند کتاب مکیال المکارم که مرحوم آیت‌الله سید محمدتقی موسوی اصفهانی تالیف کرده‌اند و طبق گفته نویسنده به فرمان خود امام زمان (عج) نوشته شده است این کتاب یکدوره امام‌شناسی که ترجمه فارسی هم شده است. «۱»

۲. راه دوم بوسیله ارتباط روحی و معنوی با دعا و توسل است: همانطور که در زیارت جامعه می‌فرماید: «خدایا از تو می‌خواهم که مرا از آشنایان به امامان و به حق و حقوق آنان قرار دهی!» «۲»

راه اول: راه معرفت علمی است ولی راه دوم: راه شناخت قلبی و روحی است.

۲. اطاعت:

اگر چه امام زمان غایب است ولی اراده و فرمانش در میان همه‌ی خلایق جاری است. دستوراتش را باید شناخت و فرمان‌هایش را باید اطاعت کرد.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۵۲

از امام صادق (ع) حکایت شده که می‌فرماید:

خوشا به حال شیعیان مهدی قائم (ع) آنان که در دوران غیبت او چشم انتظار ظهور اویند و در دوران ظهورش سرسپردگان اوامر او.» «۱»

حال سوال این است چگونه او امر و دستورات امام زمان (عج) را در زمان غیبت ایشان بدانیم و به آنها عمل کنیم؟

در جواب این سوال باید گفت که اگر چه در خصوص امام زمان ارتباط محسوس بین امام و مردم وجود ندارد ولی در هیچ یک از دو غیبت صغری و کبری امام زمان، پیوند امام با مردم به طور کلی قطع و گسسته نشده است زیرا در هر دو غیبت، امر سفارت و نیابت وجود داشته و دارد و از طریق نایبان، پیوند امام با مردم برقرار بوده و هست. در زمان غیبت صغری نیابت نایبان خاص بوده و

در زمان غیبت کبری نیابت نایبان حضرت عام می‌باشد که با توجه به شرایط و ضوابطی که مطرح می‌کنند اطاعت فقهاء جامع الشرایط لازم و در ردیف اطاعت از امام زمان می‌باشد. و مخالفت با فقیه جامع الشرایط که نایب امام است، مخالفت با امام، و مخالفت با امام، مخالفت با خداوند می‌باشد.

توقیع حضرت ولی عصر (عج):

سوالاتی که برای مردم حاصل شده بود و برای خودش نیز «اسحاق بن یعقوب» مشکل بود در ذیل نامه‌ای به وسیله نایب دوم، یعنی محمد پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۵۳

بن عثمان عمری به محضر حضرت مهدی (عج) فرستاد و پاسخ آنها را طلبید از جمله‌ی آن مسائل این بود که مردم در عصر غیبت در حوادث واقعه به چه کسی مراجعه کنند؟ حضرت پاسخ فرمودند:

«.... و امّا الحوادث الواقعه فارجعوا فیها إلی رواة حدیثنا فانهم حجتی علیکم و انا حجه الله»؛ «اما آنچه سوال کرده‌ای خدا تو را هدایت کند و ثابت قدم نماید ... اما حوادثی که پیش می‌آید به راویان حدیث ما مراجعه کنید زیرا آنها حجت و نمایندگان من هستند بر شما و من حجت خدا بر شما ....» «۱»

از این حدیث استفاده می‌شود که اطاعت از ائمه‌ی قبل، عین اطاعت از امام زمان است چون فقها با توجه به قرآن کریم و قول ائمه احکام شرعی را بیان می‌کنند.

۳. انتظار:

انسان منتظر، انسانی کوشا است، انسانی جهادگر و مبارز است که در مسیر اقامه‌ی توحید و استقرار ولایت از نثار هر چه دارد دریغ نمی‌ورزد.

چنانچه از حضرت علی (ع) حکایت شده:

«کسی که چشم انتظار حاکمیت ما باشد، مانند مجاهدی است که در

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۵۴

راه خدا به خون خویش غلطیده باشد.» «۱»

و جامعه‌ی منتظر جامعه‌ای پویا است، جامعه‌ای متحرک و فعال است که حاکمیت طاغوت را نمی‌پذیرد و بی‌عدالتی را بر نمی‌تابد. منتظر ظهور امام زمان بودن حرکت بسوی ظهور داشتن و به آرمان‌های موعود عمل نمودن است.

انسان منتظر نفس اماره را کنترل و شیطان را از خود دور می‌کند و خود را جهت استقبال از آقا امام زمان (عج) مهیا می‌کند. جهت استقبال از او لوح دل را از آلودگی‌ها و گناهان می‌شوید و خانه دل را به یاد خدا و با صفات حمیده و پسندیده‌ی انسانی زینت می‌دهد و الا امام زمان (عج) که به هر جایی پا نمی‌گذارند. نمی‌توان یک گوشه‌ی دل را از محبت دنیا پر کرد گوشه‌ی دیگر گناهان و ... بعد به آقا بگوییم بیا بیا که سوختم، زهجر روی ماه تو؟ چگونه سوخته است انسانی که خود را برای ظهور آماده نکرده است.

آیینه شو، جمال پری طلعتان طلب جاروب زن به خانه سپس میهمان طلب پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۵۵

۴. خدمت‌گذاری به حضرت:

از امام صادق (ع) نقل شده که می‌فرمایند: «اگر دوران او را درک می‌کردم همه‌ی روزهای زندگیم را در خدمت به او می‌گذراندم.» «۱»

وقتی پیامبران و امامان در خدمت به امام زمان پیشتاز هستند وقتی امام صادق (ع) آرزوی خدمت به ایشان را دارد و حضرت عیسی (ع) از آسمان فرود می‌آید تا او را یاری کند وظیفه‌ی شیعیان منتظر در خدمت به ساحت مقدس او چقدر است؟

بی‌تردید خادمین دوران ظهور، همان خادمین دوران غیبت‌اند.

آنها که پس از ظهور شایستگی خدمت می‌یابند، همان‌هایی هستند که در دوران غیبت، بر خدمت به امام و امت امام همت گماشته‌اند، و اهداف امام را سرلوحه‌ی زندگی خود قرار داده‌اند.

اول: تحصیل شناخت صفت و آداب و ویژگی‌های آن جناب (ع)

دوم: رعایت ادب نسبت به یاد او

سوم: از وظایف بندگان نسبت به آن حضرت (ع) محبت او به طور خاص

چهارم: محبوب نمودن او در میان مردم

پنجم: انتظار فرج و ظهور آن حضرت (ع)

ششم: اظهار اشتیاق به دیدار آن بزرگوار (ع)

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۵۶

هفتم: ذکر مناقب و فضایل آن حضرت (ع)

هشتم: اندوهگین بودن مؤمن از فراق آن حضرت (ع)

نهم: حضور در مجالس فضایل و مناقب آن حضرت (ع)

دهم: تشکیل مجالس ذکر مناقب و فضایل آن حضرت (ع)

یازدهم و دوازدهم: سرودن و خواندن شعر در فضایل و مناقب آن حضرت (ع)

سیزدهم: قیام، هنگام یاد شدن نام یا القاب آن حضرت (ع)

چهاردهم و پانزدهم و شانزدهم: گریستن و گریاندن و خود را به گریه کنندگان شبیه نمودن بر فراق آن حضرت (ع)

هفدهم: درخواست معرفت امام عصر (ع) از خداوند- عزوجل-

هجدهم: تداوم درخواست معرفت آن حضرت (ع)

نوزدهم: مداومت به خواندن دعای غریق

بیستم: دعا در زمان غیبت آن حضرت (ع)

بیست و یکم: شناختن علامت‌های ظهور آن حضرت (ع)

بیست و دوم: تسلیم بودن و عجله نکردن

بیست و سوم: صدقه دادن به نیابت از آن حضرت (ع)

بیست و چهارم: صدقه دادن به قصد سلامتی آن حضرت (ع)

بیست و پنجم و بیست و ششم: حج رفتن به نیابت از آن حضرت (ع) و فرستادن نایب که از طرف آن جناب حج کند

بیست و هفتم و بیست و هشتم: طواف بیت الله الحرام به نیابت از

امام (ع) و نایب ساختن دیگری تا از طرف آن حضرت طواف نماید

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۵۷

بسیت و نهم: زیارت مشاهد رسول خدا و ائمه معصومین (ع) به نیابت از مولایمان صاحب الزمان (عج)

سی‌ام: استحباب اعزام نایب برای زیارت از سوی آن حضرت (ع)

سی و یکم: سعی در خدمت کردن به آن حضرت (ع)

سی و دوم: اهتمام ورزیدن به یاری آن جناب (ع)

سی و سوم: تصمیم قلبی بر یاری کردن آن جناب در زمان حضور و ظهور او

سی و چهارم: تجدید بیعت با آن حضرت (ع) بعد از فرائض همه روزه و هر جمعه

سی و پنجم: صله آن حضرت (ع) به وسیله مال

سی و ششم: صله شیعیان و دوستان صالح امامان (ع) به وسیله مال

سی و هفتم: خوشحال کردن مؤمنین

سی و هشتم: خیرخواهی برای آن حضرت (ع)

سی و نهم: زیارت کردن آن حضرت (ع)

چهلم: دیدار مؤمنین صالح و سلام کردن بر آنان

چهل و یکم: درود فرستادن بر آن حضرت (ع)

چهل و دوم: هدیه کردن ثواب نماز به آن جناب (ع)

چهل و سوم: نماز هدیه به آن حضرت (ع) به گونه مخصوص در وقت معین

چهل و چهارم: اهداء قرائت قرآن به آن حضرت (ع)

چهل و پنجم: توسل و طلب شفاعت از خداوند به وسیله آن حضرت (ع)

چهل و ششم: دادخواهی و توجه نمودن و عرض حاجت بر آن حضرت (ع)

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۵۸

چهل و هفتم: دعوت کردن مردم به آن حضرت (ع)

چهل و هشتم: رعایت حقوق آن حضرت و مواظبت بر ادای آن‌ها و رعایت وظایف نسبت به آن بزرگوار (ع)

چهل و نهم: خشوع دل هنگام یاد آن حضرت (ع)

پنجاهم: عالم باید عملش را آشکار سازد

پنجاه و یکم: تقیه کردن از اشرار و مخفی داشتن راز از اغیار

پنجاه و دوم: صبر کردن بر اذیت و تکذیب و سایر محنت‌ها

پنجاه و سوم: درخواست صبر از خدای تعالی

پنجاه و چهارم: سفارش یکدیگر به صبر در زمان غیبت حضرت قائم (ع)

پنجاه و پنجم: پرهیز از مجالسی که نام آن حضرت (ع) در آن‌ها مورد تمسخر باشد

پنجاه و ششم: تظاهر با ستمگران و اهل باطل

پنجاه و هفتم: ناشناس ماندن و پرهیز از شهرت یافتن

پنجاه و هشتم: تهذیب نفس

پنجاه و نهم: اتفاق و اجتماع بر نصرت آن حضرت (ع)

شصتم: متفق شدن بر توبه واقعی و بازگرداندن حقوق به صاحبان آن‌ها

شصت و یکم و شصت و دوم: پیوسته به یاد آن حضرت بودن و به آدابش عمل کردن

شصت و سوم: دعا به درگاه الهی برای جلوگیری از نسیان یاد آن حضرت (ع)

شصت و چهارم: اینکه بدنت نسبت به آن جناب (ع) خاشع باشد

شصت و پنجم: مقدم داشتن خواسته آن حضرت (ع) برخواسته خود

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۵۹

شصت و ششم: احترام کردن نزدیکان و منسوبین به آن حضرت (ع)

شصت و هفتم: بزرگداشت اماکنی که به قدوم آن حضرت (ع) زینت یافته‌اند

شصت و هشتم و نهم: وقت ظهور را تعیین نکردن و تکذیب وقتگذاران

هفتادم: تکذیب کردن مدعیان نیابت خاصه از آن حضرت (ع) در زمان غیبت کبری

هفتاد و یکم: درخواست دیدار آن حضرت با عافیت و ایمان

هفتاد و دوم: اقتدار و تأسی جستن به اخلاق و اعمال آن حضرت (ع)

هفتاد و سوم: حفظ زبان از غیر یاد خداوند و مانند آن

هفتاد و چهارم: نماز آن حضرت (ع)

هفتاد و پنجم: گریستن در مصیبت مولایمان شهید مظلوم حضرت ابی‌عبدالله الحسین (ع)

هفتاد و ششم: زیارت قبر مولایمان امام حسین (ع)

هفتاد و هفتم: بسیار لعنت کردن بر بنی امیه در آشکار و پنهان

هفتاد و هشتم: اهتمام در ادای حقوق برادران دینی

هفتاد و نهم: مهیا کردن سلاح و اسب در انتظار ظهور آن جناب (ع)

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۶۱

فصل سوم: جهان در عصر مهدویت

اشاره

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۶۳

ارتباط جهانی شدن و جهانی سازی با مهدویت

پرسش:

دیدگاه قرآن در مورد جهانی شدن چیست؟ و جهانی سازی مطلوب کدام است؟

پاسخ:

درآمد:

از جمله مهم‌ترین رخدادهایی که در دو سه قرن اخیر، در جوامع بشری رخ نموده، و بسیاری از ارزش‌های انسانی را تحت الشعاع جهان و علم مادی قرار داده و در سایه عقلانیت ابزاری، به نفی، یا کم اهمیت جلوه دادن نقش فراطبیعت، سنت‌ها و باورها پرداخته، دو پدیده مهم نوگرایی «۱» و پسانوگرایی «۲» است. در آغوش جریان نوگرایی، که خاستگاه و محل تکامل آن در غرب بوده و

دامنه تأثیرات آن همه جوامع جهانی را

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۶۴

فرا گرفته، نوزاد غول اندام دیگری بنام جهانی شدن یا جهانی سازی پرورش یافت و به جریانی سهمگین تبدیل گردید که گستره نفوذ خود را در سراسر جهان و در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی و فرهنگی گستراند.

این جریان، بیش از یک دهه است که به طور پر رنگ و ملموس‌تری مطرح گردیده اما در عین حال توصیف کاملی از آن صورت نبسته است؛ آنچه مسلم است، این پدیده در بستر جهانی رشد و نمو کرده است که علم به معنای اثبات گرایانه و پوزیتویستی آن وجه غالبی یافته، و به عنوان غایت بدان نگریسته می‌شود.

اصطلاح جهانی شدن (یا جهانی سازی) از جمله ابهام آمیزترین واژه‌ها و مفاهیم چند بعدی است که قابل تسرّی به حوزه‌های مختلف بوده و برای برخی هراس انگیز و زیان آور جلوه می‌نماید و برای برخی دیگر تصورات جادویی از ایجاد سرزمینی موعود به بار می‌آورد. به هر صورت توجه به این نکته لازم است که یک واقعیت‌گریز ناپذیری وجود دارد و آن این که جهان با سرعتی تمام در حال تغییر و تحول است و گویی که هیچ پاره‌ای از جهان را اجتناب از آن واقعیت و پیامدهای آن میسر نیست. جوامع مسلمانان هم با نوع فرهنگ و دین و باورهای ویژه، خواه ناخواه در دامنه مواجهه با این جریان عظیم قرار گرفته و گریز و گزیری از آن ندارند؛ بنابراین مهم آن است که واکنش‌های آنان نسبت به این جریان باید چگونه باشد و چطور می‌توانند از قابلیت‌های آن استفاده کرده و الگویی مطلوب ارائه دهند.

بدین جهت مسئله اصلی اینگونه جوامع نه دراصل پیوستن به جهانی

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۶۵

شدن، بلکه در چگونگی این پیوستگی می‌باشد. با فرض مزبور، پرسش محوری این نوشتار، با استناد به آیات قرآن کریم، چگونگی سازگاری یا عدم سازگاری آن با مبانی دین اسلام و همچنین چرایی و چگونگی ناپایداری آن و ماندگاری اندیشه جهانی اسلام می‌باشد و در حول آن تلاش برای پاسخ به چند پرسش فرعی دیگر نیز صورت خواهد بست:

- این مفهوم آیا یک پدیده و اقتضاء است یا پروژه‌ای است که از جانب قدرت‌های استیلاجو ساخته و پرداخته شده است؟

- چه نوع جهانی شدن یا جهانی سازی ایجاد کننده نظم است و کدامیک بر هم زننده آن؟ و اساساً راز ماندگاری اندیشه‌ی جهانی به نظر قرآن چیست؟

- و نهایتاً اینکه چرا به رغم این که مکتب حیات بخش اسلام مشحون از آموزه‌های سعادت بخش است کمتر توفیق بروز در سطح کلان به عنوان یک تئوری سرآمد و برتر را در جهان یافته است.

همه این سوالات و جز اینها هزاران دیگر، نشانگر این است که این یک فرایند پیچیده‌ای است که هر روز به ادبیات آن افزوده می‌شود و تاکنون نیز حجم ادبیات بسیار زیادی را به خود اختصاص داده است.

تعاریف گوناگون و اختلاف در تبیین معانی جهانی شدن و جهانی سازی نشانگر عدم توافق کلی میان محققان علوم اجتماعی و سیاسی است و در واقع این اصطلاح ساخته‌ای نظری است که خود دارای معانی گوناگونی بوده که برداشت‌های سلبی و ایجابی از آن باعث پدید آمدن

جبهه‌های مختلفی شده است که هر یک به تعریف خاصی اشاره

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۶۶

نموده‌اند «۱» و نمی‌توان به یک تعریف خاص اشاره کرد بلکه می‌توان جامع‌ترین تعاریف را جامع تعاریف دانست که هر کدام کاستی‌های دیگری را به نوعی پوشش می‌دهد. اما با در نظر داشتن اکثر برداشت‌های سلبی و ایجابی می‌توان گفت:

«جهانی شدن زنجیره‌ای از دگرگونی‌ها در عرصه‌های گوناگون فرهنگ، سیاست، اقتصاد و زمینه‌های دیگر است که در کشورهای جهان روابط متقابل و متنوعی بین واحدهای مستقل ملی برقرار می‌کند و البته سلطه قدرت‌های بزرگ در نفوذ حوزه‌های مختلف و گسترش آن که گویای طرحی پیچیده برای استعمار جدید جهان است، بی‌تأثیر نبوده و چنین گمان می‌رود که در ادامه به نظام واحد جهانی بیانجامد.»

جهانی شدن یا جهانی سازی؟

برای روشن شدن این دو مفهوم تبیین این مسئله حائز اهمیت است که جریانی که اکنون چنین چالاکانه و پر شتاب در حال ایجاد تغییرات اساسی در جامعه شده، آیا یک روند و اقتضاء اجتماعی و طبیعی است یا آنکه جریانی است که با ایدئولوژی‌های خاص خود، دست ساخته

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۶۷

سیاست‌ها و قدرت‌های نیرومند است؟ به تعبیر دیگر آیا یک پدیده است یا پروژه؟

آنچه متصور است، دو نوع نگرش کلی در اینجا وجود دارد: عده‌ای آن را فرایندی طبیعی دانسته و معتقدند اقتضای دنیای کنونی، به همراه داشتن چنین تغییرات اساسی است و مخالفت با آن به مثابه ایستادن در برابر سیلاب سهمگینی است که نتیجه‌ای جز انزوا یا نابودی نخواهد داشت و دسته‌ای دیگر با نگرش منفی بدان می‌نگرند و آن را محصول سیاست‌های پشت پرده قدرت‌ها می‌دانند.

البته دو طرز تفکر دیگر در کنار این دو نظر کلی وجود دارد: برخی می گویند: این درست است که جهانی شدن توسط نقشه‌های قدرت‌های بزرگ اقتصادی و سیاسی سامان یافته است اما با گستردگی آن در سطح جهان از حالت پروژه خارج شده و به یک روند طبیعی- اجتماعی تبدیل شده است. یعنی اگر چه ریشه استعمارگرانه می‌تواند داشته باشد اما اکنون کمتر می‌توان سیطره‌ای واحد بر فرایندهای آن را مشاهده کرد؛ عده‌ای دیگر بر عکس دسته قبل می گویند: جهانی شدن در ابتدا فرایندی طبیعی بوده که سپس (بخصوص در دهه‌های اخیر قرن بیستم) بصورت پروژه درآمده است.

اصولًا «جهانی شدن» به عنوان یک روند یا فرایند تلقی می‌شود که بسیاری از متفکرین غربی چنین وانمود می‌کنند که مرحله‌ای از تاریخ است که جهان را گزیر و گریزی از آن نیست که به دنبال تغییراتی که در جهان اطلاعات حاصل شده است، همه کشورها ناچارند در جهت و جریان

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۶۸

آن حرکت نمایند و تبعات آن را بپذیرند. در یک روند، کمتر اراده و اختیارات گروهی مشاهده می‌شود و حوادث غالباً خارج از اختیار آن‌ها خود بخود رخ می‌دهد بدون آن که برنامه‌ریزی خاصی بر آن شده باشد. جهانی شدن عموماً فرایندی اجتماعی و دارای آهنگ و حرکتی خاص است که در آن قید و بندهای جغرافیایی که بر روابط اجتماعی و فرهنگی سایه افکنده است از بین رفته و مردم بطور فزاینده از کاهش این قید و بندها آگاه می‌شوند «۱» و گفته می‌شود نباید با موج آن به مخالفت برخاست. «۲» آنان که جهانی شدن را به عنوان یک روند می‌دانند، نگرش آنان به این پدیده مثبت بوده و در پی اثبات آنانند که این اقتضایی است که خواهد توانست امکانات بسیاری را در اختیار کشورهای جهان سوم قرار دهد. در این طرز تفکر، جهانی شدن مبانی فلسفی دارد و عمدتاً از تفکر لیبرال، بطور طبیعی ناشی می‌شود. «۳»

اما زمانی که سخن از «جهانی سازی» می‌رود، منظور تلاش گسترده‌ای است که از جانب قدرتمندان برای واگذاری حاکمیت جهان بدست نیروهای خاص صورت می‌گیرد. جهانی سازی پروژه‌ای است که با فراهم سازی و بهره‌مندی از امکاناتی به سیطره‌ای گسترده بر جهان دست یافته می‌شود تا با کنترل بر عرصه‌های مختلف از گستردگی قلمرو ادیان

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۶۹

نیز کاسته شود و این همان تعبیر جدید از پدیده‌های امپریالیسم و استعمار سلطه جهانی است. عمق جهانی سازی، قدرت است. قدرت هرمونیک و استیلاطلب غرب می‌گوید، کشورهای پیرامونی حق هر کاری را ندارند کارهای اصلی و محوری را ما انجام می‌دهیم و تولید هر کشور باید منوط به نظر ما باشد. به عنوان مثال آنان هرگز حق ندارند صاحب تکنولوژی برتر باشند و هر کشوری در حد لیاقت و شایستگی اقتصادی خود حق تولید دارد و آمریکا در رأس قدرت غرب، جهان را طبقاتی و خود را در صدر آن می‌بینند و مسلم است با ایجاد جهانی طبقاتی یا مرکز پیرامونی، اگر کشورهای در رأس و مرکزی سرفه کنند کشورهای پیرامونی تب خواهند کرد و با تب آنان، کشورهای پیرامون خواهند مرد. لذا جهانی سازی به عنوان یک پروژه عیناً اجرای تئوری غرب خصوصاً در رأس آن آمریکا است. «۱»

سابقه بحث

در بحث از جهانی شدن دو نکته را باید از یکدیگر تفکیک نمود: یکی جهانی شدن در قالب مفهومی آن است و دیگری جهانی شدن در قالب یک فرایند یا پروژه. مفهوم و فرایند دو امر متفاوت می‌باشند. اگر به عنوان یک مفهوم مورد نظر باشد دارای سابقه کوتاهی است که از چند دهه تجاوز نمی‌کند مفاهیمی همچون «ytilabolG»، «labolG»،

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۷۰

«noitazilabolG»، «msilabolG» سابقه چندان طولانی ندارند و از یکی دو دهه قبل در بخش واژگان و مفاهیم جدید گنجانده شده‌اند. اما اگر به عنوان یک فرایند در نظر گرفته شود سابقه زیادی را سهم خود خواهد نمود که معمولًا تنها در علوم اجتماعی به سال‌های ۱۶۰۰ میلادی به بعد نسبت داده می‌شود و هر چه زمان به جلوتر آمده این سهم بیشتر شده است و حتی برخی بر این باورند که در دهه‌های آتی این فرایند، موضوع بیشتر فعالیت‌های علمی و عملی انسان معاصر خواهد شد. «۱»

اساساً در مورد خاستگاه این مفهوم سه نقطه نظر کلی وجود دارد:

الف. جهانی شدن پدیده‌ای نوظهور نیست که به واسطه ارتباط آن با تحولات تکنولوژی در سیری بی‌وقفه قرار گرفته باشد بلکه فرایندی است که از ابتداء تاریخ تاکنون وجود داشته و سابقه‌ای چند هزار ساله دارد. اگر از زاویه مثبت به مسئله بنگریم، ادیان الهی که داعیه فرامرزی و نجات انسان‌ها دارند را می‌توان در زمره جهانی اندیشان قلمداد کرد. اصولًا ایدئولوژی‌ها چه الهی باشند یا بشری به نوعی، اندیشه جهانی را در خود دارند.

ب. جهانی شدن فرایندی است که همزمان و همگام با توسعه نظام سرمایه‌داری و گسترش نوسازی به وجود آمده است و اغلب واژه‌ای

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۷۱

جایگزین برای گفتمان‌های کهنه‌تر امپریالیسم و نوگرایی است. «۱»

ج. فرایندی است که دیگر فرایندهای موسوم به پسامدرنیسم و پساصنعتی شدن را درهم آمیخته است.

به هر حال گر چه این مفهوم دارای سابقه‌ای دیرینه است و برخی صاحبنظران آن را دارای تباری طولانی می‌دانند و آبشخور آن را در آموزه‌های بسیار پیشینی می‌یابند اما رواج آن بیشتر مربوط به دهه‌های ۶۰ به بعد قرن بیستم است که نظریه «دهکده جهانی» مک لوهان «۲» تنها تظاهرات جدید آن است. «۳» و البته گسترش و توسعه این اصطلاح به عنوان مفهومی جامعه شناختی و آکادمیک مدیون رولاند رابرتسون از دانشگاه پیتسبورگ است.

جهانی شدن پدیده‌ای ایدئولوژیک:

آنچه ما را در این راستا محتاط می‌نماید بررسی آن است که آیا جهانی شدن پدیده‌ای ایدئولوژیک است یا نه؟ یافتن پاسخ به این سوال برای ما در جایی راهگشاست که به نتایج حاصل از ایدئولوژیک بودن یا عدم آن واقف باشیم. اگر منظور از ایدئولوژی، نظام

فکری خاصی است که

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۷۲

مولود جهان بینی است و در پی ترسیم بایستی‌ها و شایستگی‌هاست «۱» آنگاه استنباط بدینگونه است که پدیده‌ای که ایدئولوژیک باشد تحت تاثیر اراده و اعتبار انسان بوده و در مراحل مختلف، در تأثیر الزام‌های ایدئولوژیک خواهد بود که باورها در شکل گیری آنها تأثیر دارند.

جهانی سازی نیز پدیده‌ای است ایدئولوژیک، چون تحولی خود به خودی نیست و پای عوامل انسانی در میان است که در دهه‌های متمادی با إعمال سیاست گذاری‌های خاص شکل یافته و باورهای خاصی- از جمله استیلاء فرهنگ غرب به عنوان فرهنگ برتر «۲»- در شکل گیری آن نقش مؤثر داشته است بنابراین فرض غیرایدئولوژیک خواندن آن- برای اثبات این که آن را جریانی خودبخودی بدانیم پس لزومی به بدبینی نسبت به آن نیست- ادعایی بی‌اساس است. لااقل در خوش بینانه‌ترین صورت باید پذیرفت که در شکل اولیه و کودکی‌اش با چهره تکنولوژیکی پدید آمده و در مراحل بلوغ و جوانی صبغه ایدئولوژیکی به خود گرفته که اهداف خاصی را دنبال می کند.

اگر بحث از جهانی اندیشی و جهانی سازی اسلام در ادبیات قرآنی را هم بخواهیم مطرح نمائیم مسلماً بعد ایدئولوژیکی آن و اینکه معیارها و قواعد و اهداف آن چیست، نیز مطمح نظر خواهد بود.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۷۳

اهداف جهانی شدن

آنچه ذهن هر پژوهنده منصفی را به خود مشغول می‌سازد این است که سهم ارزش‌ها و اصول انسانی که در زندگی بشر کم سهمی هم نیست در کجای ادبیات جهانی شدن قرار دارد؟ در همه تئوری‌های ارائه شده برای جهانی شدن که اغلب خاستگاه و زادگاهی غربی دارند، نادیده گرفتن این ارزش‌ها و توجه به مفهوم سلطه‌طلبانه و استکباری به اشکال مختلف و تقسیم انسان‌ها و جوامع به شمال و جنوب و درجات یک و دو و سه، نقطه‌ای دردناک است در تمام شاخه‌ها، طرح‌ها و ره‌آوردهای جهانی شدن، سخن از عدالت، معنویت، ارزش، اعتماد و فضیلت که نیست هیچ، بلکه سیر و جریان حرکت در راستای مخالفت و معاندت با این اصول برای دستیابی به منافع و منابع بیشتر برای ساختن جهانی نیمی مسلّح و نیمی گرسنه می‌باشد که برای بشریت بسیار ویرانگر است. بنابراین می‌توان تصور کرد که یکی از اهداف مهم جهانی سازی، مستحیل نمودن تمام نظام‌های ایدئولوژیک و تبین آنها براساس برداشت‌های سکولاریستی و لیبرالیستی است. اما این هدف و سیاست همواره متکی بر یک نقطه محوری بوده و آن منفعت طلبی است که در این راستا قدرت نقش تعیین کننده‌ای را خواهد داشت. در واقع دمیدن روح سرمایه‌داری در کالبد جهان معاصر شدیداً مورد نظر قدرتمندان امروزی جهان است. لیبرالیسم در تمام ابعاد خود تبلیغ می‌شود تا مقاومت‌هایی که ریشه در مبانی دینی جوامع دارد از میان رخت بر بندد. به تعبیر ادوارد سعید، ما شاهد یک نوع امپریالیسم فرهنگی هستیم که

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۷۴

در صدد است از طریق گسترش رسانه‌های جمعی، فرهنگ کشورهای عقب مانده و ضعیف را تحت سلطه خود قرار دهد. «۱» امروزه قدرتمندان دیگر کمتر در پی تسلط و حضور فیزیکی در سرزمینی خاص هستند یا حداقل این چنین تظاهر می‌شود، در عوض با اجراء طرح شن گن در اتحادیه اروپا، رهبری واحد در جهان مطرح می گردد، نه سرزمین یا آسمان واحد، و این فاجعه‌ای است که میزان مشارکت جهان سوم را در حداقل بلکه در صفر نگه می‌دارد. بالاخره در مسیر جهانی شدن، این فرهنگ در حال سرآمد شدن است که «قدرت تعیین کننده حقوق است». و در این ادبیات خیر عمومی صرفاً ترفندی زیرکانه برای صاحبان قدرت خواهد بود. «۲»

از دیگر اهـداف جهـانی سـازی که به صورت یـک استراتژی جهـانی شـکل یافته، این است که هر چه بیشتر موجبات تجزیه و قطعه قطعه شدن نیروهایی را فراهم آورد که به طور بالقوه مخالف این نظام هسـتند. هر چه گسست و شکاف‌های میان جوامع به اصطلاح حاشیه‌ای عمیق‌تر باشد نیل به اهداف استعماری قدرت‌های بزرگ بیشتر خواهد بود. «۳» که هسته

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۷۵

مرکزی این اهداف به قول هانی پیتر مارتین، آمریکایی شدن قرار دارد. «۱»

به طور خلاصه می‌توان اهداف جهانی شدن را در چند گزاره زیر خلاصه کرد:

- مستحیل شدن تمام نظام‌های ایدئولوژیک و گسترش نظامی عام و فراگیر؛

- اندیشیدن درباره جهان به عنوان منظومه‌ای کامل و بهم پیوسته؛ «۲»

- از بین بردن قید و بندهای جغرافیایی و فرهنگی که نتیجه هویت‌زدایی را در پی دارد؛ «۳»

- استیلاء یک گفتمان و سوق دادن جهان به سوی ارزش‌های یک فرهنگ مسلط؛

- مشوّه و ملّوث ساختن چهره واقعی ادیان وحیانی؛

- قطعه قطعه سازی نیروهای مخالف، جهت کاستن قدرت آنان.

با در نظر داشتن اهـدافی که ذکر شد، می‌توان گفت جهانی شدن دارای دو چهره تکنولوژیکی و ایدئولوژیکی است که با یکدیگر دارای پیوندی ذاتی می‌باشـند و متأسـفانه امروزه بیش از آن که به مباحث ایدئولوژیک و سطح تئوریک آن پرداخته شود به مباحث راهبردی آن

اعتنا می‌شود و همین غلبه یافتن صبغه راهبردی باعث شده است تا این

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۷۶

جریـان پیش از حلاـجی نظری و رد و اثبات‌هـای تئوریـک، موضوع کشـاکش ایـدئولوژیک طرف‌های ذی‌نفع و ذی نفوذ و عرصـه جولاـن و زور آوری استراتژین‌هـای کار کشـته گردد «۱» بـدین جهت تکلیف همه دینـداران خصوصـاً مسـلمانان در مواجهه با این پدیده اکثراً ایدئولوژیک اندکی دشوارتر بوده و هشـیاری‌های بیشتری را در پاسـخگویی و برون رفت از چالش‌ها و مشـکلات پدید آمده آن با استناد به منابع وحیانی می‌طلبد.

و در این راسـتا تکلیف اندیشـمندان اسـلامی در مواجهه بـا این پدیـده غالباً ایـدئولوژیک با استمداد از قرآن کریم که جامع‌ترین و ارجمندترین متن قدسـی است و حاوی آموزه‌های فراوانی است که قابلیت زیادی را برای جهانی شدن واقعی دارد، دو چندان است. همه آیات قرآن کریم به صـراحت یا به ملازمه و ملاحظه هـدف غایی‌ای که در بردارد، قابلیت زیادی را که اساس آن تکیه بر یک روح و نگرش توحیـدی و اعتقـاد بـه حقیقـتی غـایی است بـه طور زنـده و پویـا دارا می‌باشـد کـه به تمـام چالش‌هـا و مشـکلات و نابسامانیهای ایدئولوژیکی و فکری بشری پاسخ جامع و قانع کننده می‌دهد.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۷۷

ظرفیت آیات قرآن کریم در جهانی شدن واقعی

قرآن کریم به رغم اصالت بنیادینی که دارد، همواره از تازگی و طراوت دائمی برخوردار است. این کتاب که کاملترین کتاب وحی و منشور جاویـد عالم قدسـی است با توجه به گزاره‌ها و معارف عام، گسترده و جامع خویش، این قابلیت را در حـد کمال داراسـت که مفاهیم اساسـی خود را به تمام فرهنگ‌ها و ایدئولوژی‌های دنیا منتقل سازد و ساز و کارهایی دقیق و اساسی را برای حیات بشری فراهم سـازد؛ اگر چه سوگمنـدانه تحلیل‌هـایی که تـاکنون از قرآن شـده است کمتر توانسـته است آن را آن چنان که واقعاً هست به عنوان نقطه مرکزی تمـام گفتمان‌هـا معرفی نمایـد که محـل رجوع دیگر گفتمان‌هـا باشـد. اگر چه مـا معتقـد نیسـتیم که پدیـده‌های

معاصری چون جهانی شـدن و الزامات آن در متون مقدسـیماننـد قرآن کریم آمـده است اما ملتزم هستیم که قرآن مبادی فکری و نظریه قوی، پخته و جامعی دارد که اگر به زبان روز اسـتخراج و تبیین شود خواهد توانست چراغ فروزانی فرا راه انسان معاصـر باشد چرا که کتابی است که در هر زمان جدید است «۱» و تا قیامت هرگز غبار کهنگی بر چهره آن نخواهد نشست. «۲»

اما چنانچه قرآن پژوهان و فرهیختگان اسـلامی بتواننـد در ماهیت بین گفتمانی خود قرآن- و نتیجتاً اسـلام راستین را- در سه عرصـه اعتقادی

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۷۸

(به عنوان دین)، شـیوه کامل زندگی (به عنوان دنیا) و نظم سیاسی اجتماعی تمام عیار (به عنوان دولت و حاکمیت و ...) طرح نمایند خواهند توانست همه عناصر را به وحدت فراخوانده و هویت آنها را معین سازند.

قرآن کریم به ملاک‌هـای فراوانی که قـابلیت طرح آن در سـطح جهـانی را سـهل می‌سـازد انگشت می‌نهـد و همه مردم جهـان را به تبعیت از دینی که تضـمین کننـده صـلاح و سداد دنیا و آخرت آنان است فرا می‌خواند، دینی که به معنی راه و روش کامل زندگی انسان معرفی شـده «۱» و بنابراین انسان یک لحظه بـدون راه و روش صـحیح نمی‌توانـد به زنـدگی واقعی و انسانی خود ادامه دهـد. برخی از این ملاک‌هـا عبارتنـد از انطباق با فطرت، «۲» سـهولت و انعطاف پذیری، «۳» غیرزمان‌مند بودن، تعادل میان دسـتوراتی که داده، عقلانی بودن، توجه به خصوصـیات انسان و .... و نقطه مرکزی همه این ملاک‌ها نیز ژرفای توحید است و سرچشـمه خصیصـه جهانی بودن برای یک حکومت دینی نیز در این دریای بیکران نهفته است که پایگاه توحیـدی این حکومت آن را ملزم به دارابودن نگرشـی جهـانی نسبت به مخاطبـان فکری و سیاسـی خـود می‌سـازد به گـونه‌ای که ویژگی‌هـای منطقه‌ای را فرو گذاشـته و بـا همه داشـته‌هایش متـوجه خصیصه‌های مشـترک و اصـیل انسـان چـون عقـل، فطرت، روح و ارزش‌هـای معنـوی می‌شـود. «۴» پرسـش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۷۹

مسـلماً جـامعه‌ای که این آرمان‌های توحیـدی و قرآنی را وجه غایتگرانه خود بدانـد و دارای ملاک‌های مزبور باشـد بایـد بتوانـد در جهانی که علم به معنای اثبات گرایانه‌اش وجه غالبی یافته، ارزش‌ها و اصول خود را به علم دمیـده و با توجه به ویژگی‌های فرهنگی و تـاریخی، مبـانی معرفتی و فلسـفی‌اش را در فضـای بـدست آمـده تئوریزه نمایـد و در این فضـا، جهـان اسـلام و عالمان اسـلامی با استعانت از آیات وحدت بخش قرآنی و رهنمودهای جهانی آن قادر خواهند بود ارتباطات جهانی خود را با نهادهای اسلامی دیگر منـاطق مسـتحکم‌تر سـاخته و نهضتی عظیم فرهنگی به وجود آورنـد تا انسان عصـر حاضـر را به فطرت، عقلانیت و معنویت رهنمون سازند و سهم هدایتگرایانه خود را افزایش دهند.

باید توجه داشت که شـیوه طرح همه این آموزه‌های ژرف قرآنی در یک سـطح فرا ملی و جهانی بسته به نوع عملکرد فرهیختگان و متفکرین مسـلمان و قرآن شـناسان است. در حقیقت می‌توان گفت جهـانی شـدن بـدلیل صـبغه غالباً ایـدئولوژیکش، امری است که مؤمنان وموحدان خواهند توانست تکلیف آن را معین سازند.

آموزه‌های قرآن چالشی جدی برای جهانی شدن (به مفهوم رایج آن)

جهانی شدن به مفهوم رایج آن- که بدون نظام سرمایه‌داری قابل فهم نیست- محصول نظامی است که در آن خدا فراموش شده و با فراموش شدن خدا، در حقیقت انسانیت به مذبح برده شده است؛ بنابراین

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۸۰

آموزه‌های قرآن و تعالیم بلنـد آن که همواره به دنبال احیاء انسانیت حقیقی انسان‌ها است می‌توانـد بزرگترین چالش برای آن باشد، بدین جهت دنیای سـرمایه‌داری، امروزه نهایت تلاش خود را متوجه انحراف انسان از اقبال به دین و خصوصاً توجه به معارف قرآنی کرده و در این راه از هیچ گونه کوششی در جهت تحریف، آلودن چهره زلال آیات و شبهه افکنی‌های بی‌اساس دریغ نخواهد کرد.

وضع کنونی جهان و شواهدی که حتی در مرکز سرمایه‌داری وجود دارد حاکی از این است که مردم به تدریج به دنبال دلالت‌های منطقی دین گرایی و اصل گرائی در عرصه‌های عمومی و مقابله و مواجهه با مدرنیسم، سکولاریسم و در نتیجه نظام سرمایه‌داری‌اند. که اشاعه عرفی زدایی، گرایش به خدا در ساحت خردورزی و معنویت در ساحت روابط اجتماعی تماماً حاکی از واقعیت فوق است و به نظر می‌رسد جهان فعلی بیش از آن که با ملزومات نظری و فلسفی جهانی شدن مصطلح و خرد خود بنیاد آن همساز باشند؛ جهانی شدن واقعی سازگار و متناظر است «۱» و شادمانه باید امیدوار بود که تعالیم قرآن کریم حاوی همه معارف و جنبه‌هایی است که نیروی این جهانی شدن واقعی را در خود دارد و این برای جهان سرمایه‌داری بسیار مشقت بار است.

شادمانه‌تر این که در حال حاضر خود فرهنگ غربی به وسیله جهانی

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۸۱

شدن نسبی شده است «۱» و این شاید فرصت بهتری را برای نفوذ در سطوح فرهنگی- ارتباطی آنان برای دینداری که در پی وارد کردن مفاهیم اصولی و حیاتی اتخاذ شده از تعالیم قرآنی، در قلمرو زیست و زندگی فرهنگی جهان هستند، فراهم سازد. مکتب اسلام با توجه به گزاره‌ها و معارف عام گسترده و جامعی که از قرآن کریم در دست دارد، این قابلیت را در حد کمال داراست که مفاهیم اساسی خود را به تمام فرهنگ‌های دنیا منتقل سازد؛ اما باید هشیار بود که دقیقاً با همان رویکرد و در همان مسیری که اکنون جهانی شدن در حرکت است نمی‌توان قواعد خود را حفظ کرد چون به محض این که قبول کردیم که جزئی از این پدیده باشیم قواعد آن را نیز پذیرفته و وارد بازی شده‌ایم. بنابراین گشودن جبهه جهانی دیگری فرا روی محرومان جهان در این مسیر راهگشای، خواهد بود. مانند همان چیزی که در انقلاب اسلامی با روایتی تازه از تغییرات و تحولات در جهان رخ داد که با پشتوانه‌ها و آموزه‌های قرآنی همچون استخلاف، «۲» ولایت، «۳» عدالت خواهی، امر به معروف و نهی از منکر و ... افق‌های تازه‌ای را بر روی بسیاری از ملت‌ها گشود که همه این‌ها برای دنیای جهانی شده غربی امروز، نقطه‌ای دردناک است.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۸۲

قرآن و جهانی شدن

جهانی گرایی‌ای که در آیات متعدد قرآن از آن یاد می‌شود- بر خلاف جهانی شدن مصطلح که مبتنی بر خرد خود بنیاد است- شالوده اصلی‌اش اعتقاد به حقیقتی غایی و وجود ضروری و یک نگرش توحیدی و نگاه به عالم به مثابه یک کل منسجم و مخاطب قرار دادن انسان قطع نظر از مرزهای جغرافیایی و فرهنگی و قائل شدن به وجود ذات و غایتی برای انسان و کل عالم است. بنابراین اگر جهانی شدن واقعی همان باشد که در آیات برشمرده شده است قرآن کریم سرشار از آیاتی است که مؤید این امر است. «۱»

بی‌شک وحی نامه‌ای که به ادعای خود کتاب هدایت نظری و عملی انسان‌ها «۲» و تبیان بر همه اشیاء است، «۳» باید همواره طراوت و تازگی خود را در تمام شرایط زندگی انسان پایدار نگه دارد تا بتواند همانند خورشید و ماه فروزان همیشه نورافشانی کند. «۴»

این پیام جاویدان در جای جای قرآن و روایات معصومین (ع) با واژه‌ها و تعابیر مختلف بیان شده است.

در اولین سوره قرآنی که با حمد و ثنای خداوند «رب العالمین» آغاز شده، حاکی از نگاهی یکپارچه به دنیا و آخرت به مثابه یک مجموعه منضبط و منسجم است و چون لازمه ربوبیت عدم گسست بین عرصه‌های پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۸۳

مختلف است. اعتقاد به رب العالمین نه صرفاً در حد یک اعتقاد نظری و دینی باقی می‌ماند بلکه آثار فردی، اجتماعی، تربیتی و مدیریتی در عرصه‌های مختلف زندگی را دارد.

همچنین اکثر واژه‌هایی که در آیات قرآن «مردم» (الناس) را با هر پیشینه‌ای و فارغ از تعلقات جغرافیایی، نژادی و دینی به طور مطلق مورد خطاب قرار داده است حاکی از ایده‌ای جهانی در آیات الهی است که نمونه این دست آیات در قرآن کریم زیاد به چشم

می‌خورد. «۱»

جهانی شـدن که قرآن بر آن اصـرار دارد بر ابعاد مختلف زندگی بشـر عنایت دارد و به همه انسان‌ها خدمت رسانده و آنان را ترقی می‌دهـد و برای هیـچ کس تهدیـدی را در بر نـدارد. این جهانی شـدن بر خلاف جهانی شدن مصـطلح که مبتنی بر عقلانیت ابزاری است، هم بر عواطف اعتنـا دارد و هم متکی بر عقلانـیت است لـذا جهانی شـدن واقعی، سـرنوشت انسانی است که به آسـمان پیوند خورده است. در جهان بینی قرآن چون میزان و معیار در اشـیاء توحید دانسـته می‌شود، لذا خصـیصه‌های منطقه‌ای، قومیت، جغرافیا و قبیله دارای نقش بنیادی نیسـتند که بتوانند شخصیت واقعی انسانی را در چنبره تسلیم خود نگه دارند؛ اگر چه قرآن به این عوامل نیز توجه و اهتمام دارد اما اینها تا زمانی ارزشـمندند که در مسیر تقوی، ایمان و در یک کلمه «توحید» باشند. «۲» و این معیاری جهانی است که قرآن ارائه داده و راه رسـیدن به آن را برای هر کس بازنهـاده است. پرسـش و پاسـخ‌های قرآنی ویژه جوانـان، ج۱۱، ص: ۱۸۴

جهانی گرایی قرآن مبتنی بر اخلاق، معنویت و فطرت:

اصولًا برای جهـانی شـدن امری، لزوماً انطبـاق با اصول انسانی و فطری بشـری بایـد از محوری‌ترین ساز و کارهای معمول باشـد. به عنوان مثـال تکیه داشـتن بر پایه‌های اسـتوار عـدالت و پایبنـدی به تمام اصول اخلاقی و ارزش‌های انسانی از جمله مواردی است که ریشه در سرشت و نهاد آدمی دارد و انسانیت انسان در گرو قبول چنین فطریاتی است «۱» که قرآن نیز بطور مؤکد، انسان را به سوی آن فطرت ارجـاع می‌دهـد «۲» و در دنیـای جهـانی شـده کنـونی چنـدان توجهی بـدان نمی‌شود. قوانین به اصـطلاح متمـدن امروزی اهتمـامی جز تعلیق افعـال بر اراده اکثریت نـدارد در حـالی که قرآن روش اجتمـاعی و قوانین جـاری بر آن را براسـاس اخلاق مبتنی نموده و ضمانت اجرایی قوانین را به عهده تربیت اخلاقی قرار داده است.

قرآن ارائه دهنـده یک دین و ایـدئولوژی جامع الأطرافی است که در هر عصـری برای زنـدگی بشـریت لازم و ضـروری است که بر خواسته‌های مشروع آن پاسخ مثبت می‌دهد و در سایه نظام عادلانه‌ای که ارائه می‌دهد بشریت می‌تواند در امنیت کامل بسر برد.

خصوصـیات عـالمگیر آیـات و تعـالیم قرآنی به خـاطر توجه به جنبه‌هـای معـادی و معاشـی بشـریت، در همه زمان‌ها و مکان‌ها قابل اجراست و چون آن نوع جهانی سازی واقعی که قرآن ارائه می‌دهد یک جهانی سازی

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۸۵

توحیدی، عقیدتی و معنوی است که جهان را به مثابه امت واحد اسـلامی «۱» در نظر می‌گیرد، لزوماً در ایـدئولوژی خود به فراسوی مرزهـا و قومیت‌ها و زبان‌ها و ... توجه دارد؛ این جهان اندیشـی بر مـدار عقلانیت، عـدل، حقیقت و معنویت و آنچه منطبق با فطرت پـاک آدمی است می‌چرخـد لـذا قـابلیت فراوانی را در این راسـتا داراست. از این رو جهـان اندیشـی قرآن بر خلاـف جهـانی شـدن مصـطلح به طور واضح، طی یک فراخوان کلی در سراسـر مبانی خود زمینه را مساعد می‌سازد تا همه دنیا با تشـخیص و اراده خود و بدون هیچگونه اجبار و اکراهی به مجموعه بپیوندند. «۲»

نتیجه گیری

در بحث پیرامون جهانی شدن که از پر چالش‌ترین مباحث امروزی است، اصلی‌ترین سوالی که به ذهن می‌رسد این است که جهانی شدن واقعی چیست؟ و ویژگی‌های اصـلی آن کدام است؟ و اساساً ملاک‌هایی که یک ایدئولوژی را در سـطوح مختلف (از سطوح مشاهده‌ای و رفتاری گرفته تا لایه‌های زیرین نظری و معرفتی) جهان شمول می‌سازد؟

گفته شـد، زمـانی از جهانی شـدن واقعی می‌توان سـخن به میان آورد که برای انسان ذات و جوهری و حقوق و غایتی قائل باشـیم و تنها در صورتی می‌توان اینگونه اندیشید که برای انسان خالقی را تصور کنیم؛ «۳» در

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۸۶

واقع بدون یک انسان شناسی و جهان شناسی واقعی بنیان‌های معرفت‌شناسی نیز سست خواهد بود و بنابراین در بحث عام‌گرایی و جهانی شدن نیز ممکن است ملاک‌هایی که هسته مرکزی این تفکر را تشکیل می‌دهد مغفول ماند؛ همچنان که در جهانی شدن مصطلح و از نوع غربی آن محور اصلی براساس اومانیسم و انسان مداری است که جایی برای خدا و ارزش‌های واقعی انسان در نظر گرفته نمی‌شود. حتی دین و خدا در دیدگاه اومانیست‌ها تعبیری این دنیایی می‌گیرد که وهن دین و حلقه ارتباط انسان و شیطان را در پی دارد، اما در جهان گرایی که قرآن بر آن اعتنا دارد، تدین اولین مرحله انسانیت است. در تفکر اومانیستی حتی علم با هویت و شیوه سکولاری هدف غایی است و سیطره بر جهان خارج نیز از این رهگذر میسر است. در این اندیشه، دین گرایی مرحله آخر انسانیت و افول آن است در حالی که در فرهنگ و تفکر قرآن، نازل‌ترین مرتبه معرفت دانش مفهومی حسی است و قله آن علم الهی است که نظام تکوین زیرنشین آن است. «۱»

فقدان ملاک‌های واقعی و بنیادین همچون تفکر دینی و توحیدی، انطباق با فطرت، عدالت عقلانیت و ... در جهانی شدن رایج، راه را برای پیوستن به آن ناهموار می‌سازد. لکن اگر با توجه به شرایط فراهم آمده امروزی، فرض را بر ضرورت پیوستن به این پروژه یا پدیده غول آسا

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۸۷

بگذاریم، با قابلیت‌ها و پتانسیل فراوانی که مسلمانان از آموزه‌های ناب قرآنی بهره گرفته‌اند، نباید این پیوستن از نوع غربی باشد بلکه با حرکتی فعالانه و نفوذ در دایره فرهنگی، سیاسی، اجتماعی جهان، می‌بایست آن را به سمت و سوی اصلاح‌گرایانه و توحیدی سوق دهند.

جهانی سازی مهدوی:

با بیان ملاک‌هایی که در تعالیم روحبخش اسلام در جهت یکپارچگی جهان و نگرش عام و واحد در تحت یک جهان شناسی دینی- وحیانی بر شمردیم، قرابت فزونتری با جامعه‌ای جهانی در لوای حکومتی کل اندیش که ردای عدالت خواهی را بر دوش افکنده «۱» و خیر اندیشانه در پی اصلاح درون ساخت‌ها و نیز سازه‌ها و مظاهر بیرونی جوامع است احساس خواهد شد. پیشوایان و وارثان این حکومت، مستضعفان صالحی هستند که خداوند بر آنها منت نهاده و حکومتشان را بر زمین پا برجا می‌سازد، «۲» آنان که بندگان صالح پروردگارند با وعده خداوند بر استخلافشان در زمین، دین و آئین کامل و پسندیده‌ای را پا برجا و ریشه‌دار خواهند ساخت «۳» که براساس آن زمین را به زینت عدل آراسته و به تاریخ سراسر ظلم و جور جهان پایان داده و همه رفتارها در یک نظام اجتماعی بر پایه مساوات، برادری و برابری انطباق خواهد یافت.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۸۸

در آن روزگار تمام خیرات بر مردم چهره می‌نماید، اختلاف‌ها از میان رخت بر خواهد بست «۱» و یک دین به همه حاکم می‌گردد. «۲»

اما سوالی که پیرامون جهانی گرایی مهدوی مطرح است این است که نواندیشی دینی، حکومت مصلح و استقرار حکومت و هدایت جوامع به سوی صلاح و رستگاری براساس کدام الگوست؟ و چه تفاوت‌هایی با جهانی شدن در تمدن غربی دارد؟

نظر به خاتمیت دین مبین اسلام و لزوم جامعیتی که احکام و آموزه‌های آن داراست، در این شریعت به اصل امارت، حکومت و سیاست توجهی کامل شده، لکن از طرفی نیز همواره بر فضائل اخلاقی و صداقت در استواری آن تاکید می‌شود، در این آئین، حکومت هر چه بیشتر سر بر شانه معنویت، صداقت و فضائل اخلاقی داشته باشد استوارتر و فراگیرتر خواهد بود و براساس روایات معصومین (ع)، معنویت، با مهدویت سیمای غبار گرفته خود را آراسته‌تر خواهد ساخت. در انقلاب مصلح جهانی که به تمام معنی کانون معنویت است و بر خلاف نظام جهانی کنونی که هویت تابعی از میزان بی‌نظمی یا نظام یافتگی این جهانی است، هویت‌ها در

مسیری صحیح هدایت می‌شود و مردم در حقیقت بدنبال هویتی ناب خواهند بود. در این حکومت استقرار خلافت بر طبق الگوی نبوت ظهور

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۸۹

می‌یابد تا آنچه در کلام امیرالمومنین (ع) «۱» و آیات متعدد قرآن آمده «۲» به وقوع بپیوندد.

در این سیاست و برنامه حاکمیت واحد که همگی بر مبنای تعالیم والای قرآن است، همه آرمان‌های اصیل که آرزوی همه پیامبران و اولیاء و مصلحان واقعی بوده، تحقق می‌یابد و تمام تضادها، منفعت‌طلبی‌ها و خودخواهی‌هایی که به سبب آن‌ها قرن‌ها آتش فتنه و ستیز در میان ملل بر افروخته و سبب استعمار و استثمار بسیاری از ملت‌ها و نیز طغیان‌گری و ستم پیشگی عده‌ای دیگر شده است از جوامع رخت خواهد بست. با از میان رفتن سلطه سلطه‌طلبان، طبقه‌بندی‌های کنونی نفی خواهد شد و همه برنامه‌ریزی‌ها و سرمایه‌ها و مدیریت‌ها حد الامکان بطور عادلانه و برابر در تمام نواحی و مناطق زمین تقسیم می‌گردد. عقب ماندگی‌های فرهنگی و فقر معنوی توده‌های انسانی ریشه‌کن می‌شود و با هدایت و تربیت منجی، روابط صمیمی و انسان دوستانه که حقوق بشر به معنای واقعی در آن لحاظ می‌شود در میان نوع بشر برقرار خواهد شد.

چون هدف از خلقت انسان رشد و تکامل معرفت و شناخت اوست لزوماً باید روزی این هدف تحقیق یابد و روزگار دانش‌های راستین و پیروزی خرد بر مجهولات فرا رسد، از این رو در دوران ظهور که روزگار تحقق همه آرمان‌های انسانی و الهی است، شناخت انسان به تکامل نهایی

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۹۰

می‌رسد «۱» و در ابعاد گوناگون دانایی از جهان‌شناسی، انسان‌شناسی و خداشناسی عروج لازم را می‌یابد و آموزگار بزرگ اسرار و رموز، درس آموزان مدرس بشریت را به سرچشمه جوشان علوم حقیقی خواهد رساند. «۲» در رستاخیز ظهور آن امام رحمت و عشق و عبودیت، بندها و دام‌ها از سر راه برداشته می‌شود و زر، زور و تزویر که عوامل سلطه بر فکر و فرهنگ و اقتصاد و سیاست جهان و کشورها است به وادی نابودی سپرده می‌شود و با هدایت آن امام، انسان، انسانیت کامل خویش را باز می‌یابد.

بر عکس آن ذهنیت نادرستی که برخی برای عصر ظهور ترسیم نموده‌اند، در عصر ظهور ویژگی‌هایی را که یک دین جهانی باید دارا باشد- از قبیل آمیختگی آن با رحمت و عطوفت، سهل الوصول بودن، ثابت و استوار بودن، مقبولیت داشتن عمومی- همه در پرتو آن ظهور تجلی خواهد یافت. در آن حکومت که دولت عشق و فرزانگی به تمام معنا است، وصول به احکام اسلام واقعی و یافتن مبانی مستحکم آن در عین آسان بودن، از ارکانی ثابت برخوردار است که هرگز به سستی نمی‌گراید و تا آنجا پیش می‌رود که کسی بر آن چیرگی نیابد و امانی برای آویختگان به آن و آرامی برای وارد شدگان بر شریعه آن خواهد بود. «۳»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۹۱

مقایسه مختصات جهانی سازی مهدوی با جهانی شدن:

۱. مهم‌ترین وجوه ناسازگاری این است که تمدن غربی بر انسان محوری (اومانیسم) استوار است و اندیشه اسلامی و مهدویت بر خدا محوری؛ «۱»

۲. تمدن غربی بر تفکیک حوزه‌های دین و سیاست (سکولاریسم) پا می‌فشرد ولی در اندیشه مهدوی دین و سیاست در هم تنیده‌اند؛ «۲»

۳. دغدغه تمدن امروزی غرب و با گمان ایده آرمانی جهانی شدن، آزادی بی‌بند و بار انسان است ولی دغدغه اساسی دین و جهان اندیشی قرآن و مهدویت آزادی معقول و فضیلت و سعادت انسان است؛

۴. جهانی شدن و جهانی سازی بر علوم و فنون افسار گسیخته استوار است و مهدویت و اندیشه اسلامی بر علم هدفمند، عقل غایت

مدار و وحی.

۵. سیطره، استثمار و استعمار در جهانی شدن و تمدن غرب نکته کانونی گفتمان‌ها است ولی مهدویت اسلامی بر عدل و رهایی همه انسان‌ها و نزدیک کردن مردم به فطرت اصلی استوار است.

۶. جهانی شدن مصطلح بر مبنای تسامح اخلاقی بازسازی شده و

چندان پروای عقاید مذهبی و دینی و عبادت- که فلسفه آفرینش است «۳»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۹۲

- ندارد و در خدمت نظام ارزشی لذت پرستی و توأم با افول زدایی از فرهنگ‌ها، قداست زدایی، همانندسازی و استیلاء یک فرهنگ خاص بدون توجه به تمایزها و تفاوت‌های فرهنگی تاریخی و اجتماعی است اما در جهان‌گرایی مهدوی حقوق همه ملل و مذاهب و گروه‌ها به نحو عادلانه مورد مطالبه قرار می‌گیرد.

۷. در فرهنگ و تمدن جهانی شده غرب چون تیغ عدالت به خاطر حرفه‌ای شدن آن کُند شده و می‌توان با چند تکنیک قانونی و لابی و مسائل پشت پرده، حقی را باطل یا باطلی را حق جلوه داد، درزمان حضور و ظهور امام عصر (عج) به خاطر نوع نگاه داوری آن حضرت و تسلط و سیطره او بر قضایا، عدالت به تمام معنای واقعی خود اجرا خواهد شد.

سخن پایانی:

مسلماً زمینه مساعد برای حکومتی در گستره گیتی، نه به توسط اعجاز صورت می‌پذیرد بلکه فراهم آوری بسترهای مناسب برای چنین حکومتی وابسته به کنش صحیح پیروان امام منجی است که به تعبیر شهید مطهری در «انتظاری بزرگ» خلاصه می‌شود، «۱» انتظاری که سازنده، نگهدارنده و تحرک آفرین است.

انتظار، جوهر اصلی حرکت و عمل انسان‌ها را محقق می‌سازد که در همه ادوار زندگی آنان جریان دارد. بهترین شیوه‌های پیوند، همسویی و

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۹۳

همدلی با منتظر، در حالت انتظار نهفته است که امام در تمام مراحل زندگی منتظرین حضور یافته و آنان آرمان‌های او را همواره در نظر خواهند داشت.

مهمترین عنصری که در انتظار نقش اساسی دارد عنصر صبر است که بدون آن انتظار بی‌معنا است. در حقیقت جوهره بنیادی و روح اصلی انتظار صبر است. صبر نه به معنای سکوت و انفعال و عدم تحرک بلکه بدان معنا که با تحمل ناملایمت‌ها و تلاش در جهت مساعد ساختن هرگونه زمینه لازم برای به سر رسیدن انتظار و تحقق دولت جهانی امام منجی، فراهم شود.

منتظر راستین با پر توان سازی استعدادهای درونی- دینی خود، علاوه بر آن که خویش، قدم در جهت تدارک این زمینه‌ها بر می‌دارد، از نفوذ کژ اندیشه‌هایی که ممکن است افرادی را دچار یأس ساخته و شکیبایی را از ایشان بستاند جلوگیری کند و ایمان به حتمیت وعده‌های الهی و پیروزی دین خدا و عزت مومنان و هزیمت دشمنان و تحقق جامعه عدالت بنیاد مهدوی (عج) را در دل آنان زنده نگهدارد. «۱»

اساساً انتظار دارای محتوایی تعهدآور، اصلاح‌گر و حرکت آفرین است که در تفکر شیعه ارجمندترین نوع عبادت و بندگی خداست. «۲» و ارزیابی شخصیت منتظر، نمایانگر جامعه‌ای پر تحرک و تلاشگر است که برای تشکیل حکومت جهانی عدالت و ایمان همواره در تلاش و تکاپوست و

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۹۴

ارزش‌ها و آرمان ها را از حوزه ذهن به کرانه عمل کشانده و اصلاح خود، دیگران و جامعه‌اش را در تارک برنامه‌های اساسی‌اش

آویخته است. «۱» و بدون اینگونه انتظار فعالانه و پویا، تفکر داشتن حکومتی جهانی که بر میزان عدل و قسط و معنویت و اخلاق در جراین باشد، سودایی است گران.

به امید طلعت مهر فروزان حقیقت و عدالت در سپهر وجود. پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۱۹۵

آثار و برکات حکومت مهدوی

پرسش:

تشکیل حکومت جهانی توسط حضرت مهدی چه آثاری دارد؟

پاسخ:

ظهور و تشکیل حکومت توسط حضرت مهدی (عج) دارای امتیازات و ویژگی‌های ممتازی است که باید عصر ظهور را عصر طلائی دوران بشریت به حساب آورد. چرا که در زمان ظهور حضرت و به برکت حکومتی که آن سرور تشکیل می‌دهد ایده‌آل و مترقی‌ترین نوع زندگی بشری بر روی کره خاکی محقق خواهد شد و می‌توان آن دوران را بهشت روی زمین نامید. دورانی که از زمان حضرت آدم تاکنون نه تنها انبیاء و اولیاء الهی بلکه تمام مستضعفان و مظلومان و ستمدیدگان انتظار تحقق چنین دورانی را کشیده‌اند و آرزوی زندگی در سایه حکومت عدل گستر آن امام عزیز را داشته‌اند چنان چه قرآن مجید وعده آن را به مؤمنین داده است و

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۱۹۶

فرموده: «وعدالله الذین امنوا و عملو الصالحات» «۱»

دیدگاه قرآن و اهل بیت راجع به آینده بشر دیدگاهی مثبت و خوش بینانه است که بشر در چهارچوب قوانین و حکومت عدل الهی به عبودیت خدا در سطوح گوناگون فردی و اجتماعی خواهد پرداخت و فلسفه تاریخ براساس سیر صعودی و رسیدن جهان به کمال و آینده‌ای امیدوار کننده و روشن استوار گشته است و از تعابیر روایات پیرامون دولت حضرت مهدی مثل دولت جهانی و دولت عدالت و دولت کریمه و دولت صالحان و دولت حق و دولت مستضعفان و دولت امنیت به خوبی این امید و خوش بینی به آینده را تقویت می‌کند.

حضرت مهدی (عج) از سلاله پاک پیامبر اکرم (ص) و تحقق بخش سیره آن حضرت در تمام صحنه گیتی می‌باشد. پیامبر می‌فرمایند: مردی از اهل بیت من قیام کند و به سنّت و روش من عمل کند و خداوند برای وی روزی فرستد و زمین آن چه دارد بیرون می‌ریزد و او زمین را پر از عدل و داد می‌کند چنان چه پر از ظلم و ستم شده باشد «۲» امید و آرزوی ما آن است که زنده باشیم و آن دولت کریمه و تحقق سیره پیامبر را نظاره‌گر باشیم.

در این مجال به صورت گذرا به بعضی از مهم‌ترین آثار و برکات حکومت جهانی آن حضرت اشاره می‌کنیم.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج ۱۱، ص: ۱۹۷

۱. تحقق عدالت به صورت کامل

یکی از بالاترین آرزوهای بشر از آغاز تاکنون تحقق عدالت و رسیدن به حق به صاحب آن است اما متأسفانه این آرزوی به حق انسان روی زمین به واسطه سلطه و بیدادگری ظالمان هنوز به صورت کامل تحقق پیدا نکرده است و خداوند وعده تحقق آن را در حکومت جهانی سرتاسر عدالت حضرت بقیه الله الاعظم (عج) قرار داده است و شاید هیچ ویژگی به اندازه تحقق عدالت و قسط در خصوصیات و آثار حکومت آن حضرت درخشش نداشته باشد تا جائی که هرگاه نام مبارک حضرت برده می‌شود انسان تا خود آگاه به یاد حکومت جهانی عدل گستر او می‌افتد و از آن حضرت به عنوان مظهر و تجلّی کامل عدالت یاد می‌شود.

از امام صادق (ع) حکایت شـده که می‌فرماینـد: والله لیدخلن علیهم عدله جوف بیوتهم کما یدخل الحر و البرد؛ به خدا قسم هر آینه داخل می‌شود بر ایشان عـدل آن حضـرت در باطن خانه‌هایشان چنان چه سـرما و گرما داخل می‌شود «۱» و در روایتی دیگر از امـام باقر (ع) حکایت شـده که می‌فرماینـد: یملا الارض عـدلًا و قسـطاً و نوراً کما ملئت ظلماً و جوراً و شـراً؛ پر می کند زمین را از عدل و داد و نـور همـان طـوری که پر شـده بود از ظلم و جور و شـر «۲» و در سایه این عـدالت هیـچ انسانی در قیـد بنـدگی و بردگی باقی نمی‌ماند و حقوق به یغما رفته انسان‌ها به آن‌ها باز می گردد «۳»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۹۸

و بنـدهای پیـدا و ناپیـدای بنـدگی از سـر و گردن انسان‌هـا بـاز می گردد و زمینه اسـتثمار انسـان از انسـان به کلی برچیـده می‌شود و کارگزاران ظلم و بیـداد مورد بازخواست قرار می گیرنـد و قاضـیان و حاکمان بدرفتار از مسئولیت خود عزل می‌شوند و زمین از هر نوع خیـانت و نـادرستی پاک می گردد «۱» و مردم آرزو می کننـد ای کاش مردگانشان در بین زنـدگان بودنـد و از عـدالت بهره‌مند می شدند. «۲»

۲. تحقق معنویت و دین در سرتاسر جهان

در حکومت حضـرت مهـدی مردم به شـکل بی‌سابقه‌ای به معنویت روی می‌آورنـد و در همه جا آوای اسـلام طنین انـداز می‌شود و وعـده‌الهی که فرمود: و لیمکنن لهم دینهم الـذی الرتض لهم و لیبـدلنهم من بعـد خوفهم امثا یعبـدوننی و لایشـرکون بی شـیأ؛ محقق می‌شود. (سوره نور آیه ۵۵)

مردم از آموزش قرآن و نماز جماعت و نماز جمعه اسـتقبال چشـمگیری می کننـد و مساجـد برطرف کننـده نیاز آنان نخواهـد بود تا جائی که در یک مسجد دوازده بار نماز جماعت خوانده شود. «۳»

امـام صـادق (ع) می‌فرماینـد: خانه‌هـای کوفه به رودخـانه کربلا و حیره متصل می‌شود به گونه‌ای که فرد نمازگـذار روز جمعه برای شرکت در نماز

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۱۹۹

جمعه سوار بر مرکبی تیز رو می‌شود ولی بـدان نمی‌رسـد. «۱» پیامبر اکرم می‌فرمایند خداوند مهدی (ع) را می‌فرسـتد و به وسـیله او عظمت را به دین باز می گرداند ... در آن روزگار کسی بر کره خاکی نیست چر آن که لا اله الّا الله به زبان دارد. «۲»

۳. تکمیل دانش در سایه حکومت حضرت

روایـات جهـان را در عصــر حضــرت حجّت جهـانی مـترقی و متمـدّن و در اوج پیشـرفت علمی معرفی نمـوده است امـام بـاقر (ع) می‌فرماینـد: وقتی قائم ظهور فرماید بر سر بندگان دست می کشد و به سـبب آن عقل آنان کامل می گردد «۳» و از طرف دیگر امام صـادق (ع) می‌فرماینـد علـم و دانش بیسـت و هفـت حرف اسـت و همـه آن چه پیـامبران آورده‌انـد تنهـا دو حرف آن است و مردم تاکنون جز با آن دو حرف آشـنائی ندارنـد و هنگامی که قائم ما قیام کند بیست و پنج حرف دیگر را بیرون آورده آن را میان مردم نشر و گسترش می‌دهد. «۴» که از این حدیث معلوم می‌شود در زمان حضرت تقریباً علم ۱۲ برابر حد کنونی خواهد شد. و چون این ترقی و پیشـرفت علم در سایه تکمیل عقل انسان‌ها صورت می گیرد، بشـر در عین ترقی و رسیدن به بالاترین رشد علمی و صنعتی به همان اندازه به تعالی اخلاقی و کمال معنوی انسانی نزدیک خواهد شد.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۰۰

۴. اقتصاد سالم در سایه حاکم عادل:

به برکت حکومت عدل حضـرت مهدی زمین و آسمان برکاتش را بر بندگان ظاهر می‌سازد، رودخانه‌ها پر آب و زمین‌ها حاصلخیز می گردد «۱» و کشـاورزی شـکوفا می‌شود «۲» و بیابان‌هـائی ماننـد اطراف مکه و مـدینه که هرگز سـبزی را به خـود ندیـده است به

نخلستان‌های آباد تبدیل می‌گردد. «۳» و فقر و تنگدستی رخت بر می‌بندد و آبادانی همه جا به چشم می‌خورد موجب رواج بازرگانی و تجارت می‌شود. پیامبر اکرم می‌فرمایند: زمین پاره‌ای جگرش را بیرون می‌ریزد. راوی پرسید پاره‌های جگر زمین چیست؟ حضرت فرمودند طلا و نقره. «۴»

حضرت علی (ع) می‌فرمایند: تمام گنج‌های عالم برای آن حضرت آشکار می‌گردد. «۵» و به فرموده پیامبر امت اسلام در زمان حضرت مهدی آن چنان متنعم می‌شوند که هرگز چنین بهره‌مند نشده‌اند. «۶» تا جائی که طبق حدیث زمانی بر مردم پیش می‌آید که انسان صدقات از طلا و نقره با خود برمی‌دارد تا آن را در راه خدا انفاق کند ولی نیازمندی را پیدا نمی‌کند که این صدقه را قبول کند.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۰۱

۵. امنیت و آسایش و خشنودی همگانی

یکی دیگر از آثار و برکات حکومت جهانی آن حضرت این است که دشمنی از دلها زدوده می‌شود، حتی درندگان و چهار پایان با یکدیگر سازش می‌کنند، یک زن طبقی بر سر گذارده از عراق تا شام تنها سفر می‌کند همه جا قدم بر سرزمین سبز و خرم می‌گذارد در حالی که درنده‌ای او را نمی‌آزارد و دچار ترس و وحشت نمی‌شود. طبق روایت نقل شده از امام باقر (ع) راه‌های اصلی توسعه پیدا می‌کند. بالکن‌هایی را که به خارج جاده‌ها آمده و از دیگران سلب آسایش نموده و ناودان‌هائی را که به کوچه‌ها می‌ریزد از بین می‌برد. «۱»

همگان از حکومت سرتاسر عدالت آن سرور خشنود می‌شوند حتی ساکنان آسمان و پرندگان هوا و درندگان صحرا و ماهیان دریا. «۲»

بارالها: ما را نیز از این دولت کریمه و نعمت‌ها و بهشت روی زمین در جوار مولایمان مهدی (ع) متنعم بفرما. (آمین).

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۰۳

روش مبارزه مهدی (عج)

پرسش:

امام زمان، به چه صورت مبارزه می‌کنند؟

پاسخ:

با توجه به روایات، خداوند متعال هنگام ظهور امام زمان (عج) امدادهای غیبی را به کمک آن حضرت خواهد فرستاد که از آن جمله است:

۱. جذب تمام مسلمین:

یکی از تأییدات الهی در مورد حضرت آن است که به عنایت الهی از راهی قیام خود را شروع خواهد کرد که مورد اتفاق تمام مسلمین است. از جمله آنکه:

الف. ظهور خود را از مسجد الحرام شروع خواهد کرد که مورد اتفاق تمام مسلمانان است.

ب. خطابه‌ای که در مسجد الحرام هنگام ظهورش می‌خواند به امور

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۰۴

مشترک بین مسلمانان اشاره دارد.

ج. قیام خود را با همان شعارهای رسول الله (ص) شروع می‌کند.

۲. ایجاد رعب و وحشت:

یکی از راه‌های نفوذ بر دشمن که درعلوم نظامی از آن بهره می‌برنـد ایجاد ترس و خوف و رعب در قلوب دشـمنان است، تا از این راه تسلیم گردند. نعمانی به سند خود از امام صادق (ع) حکایت می‌کند: «أمر الله عزوجل أن لاستعجل به حتی یؤیده الله ثلاثه أخباد الملائکه، و المومنین و الرعب»؛ «۱»

«خداوند عزوجل امر نمود تا به آن عجله نکنی تا اینکه او مهدی (عج) را به سه لشکر تأیید نماید. ملائکه، مومنین و وحشت»

۳. تأیید از جانب ملائکه:

از جمله تاییـدات الهی نسبت به حضـرت مهدی (عج) فرسـتادن ملائکه برای یاری حضـرت می‌باشد. گنجی شافعی به سـند خود از علی بن ابی‌طالب (ع) در حـدیثی در رابطه با مهـدی (عج) نقل کرده که فرمود: «خداوند او را با سه هزار فرشـته یاری خواهد کرد.» «۲»

۴. عنصر ناگهانی و غفلت دشمنان:

مطابق روایات، حضـرت هنگامی ظهور می‌کننـد که دشـمنان، همه از ظهور او غافلند. و در دانش نظامی این مطلب به خوبی روشـن است که

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۰۵

چقدر عنصـر غفلت و ناگهانی، در پیروزی بر دشمن تأثیر دارد امام زمان (عج) در توقیعی که به شیخ مفید (ره) فرستاد فرمود: «پس همانـا امر مـا به طور ناگهانی است ...». «۱» البته از این روایت، عنصـر ناگهانی، در غوه‌ی ظهور بـدست می‌آیـد ولی بعیـد نیست که برای دشمنان غافلگیر کننده باشد.

برای روشن شدن این بحث لازم است به چند پرسش دیگر در این باره پاسخ دهیم:

پرسش اول: در روایات آمده که یاران حضرت ۳۱۳ نفر می‌باشد، در اینجا پرسشی مطرح می‌شود که غلبه‌ی بر جهان با یاران اندک چگونه ممکن است؟

پاسخ: اگر چه در روایات به یاران محدود حضرت یعنی ۳۱۳ نفر اشاره شده است، ولی پیروزی آنان بر مستکبران به رهبری حضرت مهدی (عج) از جهاتی دور از انتظار نیست زیرا:

۱. در روایات به یاران دیگری درحـدود ده هزار نفر نیز اشاره شـده که بـدون تحقق آنها حضـرت مهـدی (عج) ظهور نخواهد کرد. پس ۳۱۳ نفر سرداران سپاه حضرت هستند.

۲. هر چنـد که غلبه‌ی حضـرت بر جهـان ممکن است از طریق اعجـاز باشـد، ولی از طریق علل و اسـباب عادی و ظاهری نیز حصول چنین فتح و پیروزی امری دور از انتظار نخواهد بود، زیرا حضرت در موقعی ظهور

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۰۶

خواهنـد کرد که اوضـاع و احوال اجتمـاعی، اخلاـقی و سیاسـی کاملًا مساعـد است. در آن هنگـام ملت‌ها به خاطر سـرخوردگی از نظام‌های مختلف و قتل و غارت‌ها به تنگ آمده‌اند و لذا در انتظار چنین حکومتی به سـر می‌برند، و مردم به مجرد شنیدن خبر ظهور به آن حضرت و حکومتش می‌گروند و ایشان تنها با گروه خاصی درگیر خواهند شد.

۳. از آنجا که جهان به ماننـد دهکـده‌ای کوچک شـده و هر چه از عمر آن بگـذرد این ارتباط تنگ‌تر خواهـد شـد لـذا با به دسـت گرفتن نقطه‌های کلیدی و با استعانت از خداوند متعال، حکومت جهانی حضرت تحقق خواهد یافت.

پرسـش دوم: در برخی روایات حکایت شـده که امام زمان (عـج) با شمشـیر قیام خواهـد کرد «۱» و چگـونه ممکن است یـک نفر با شمشیر در مقابل تسلیحات کشتار جمعی جدید و مخرب که می‌تواند کل کره زمین را چندین بار نابود کند بایستد و مقابله کند؟

پاسخ: ۱. چه اشکالی دارد که شخصی با شمشیر ولی همراه با اعجاز الهی که حضرت را مساعدت می‌کند با دشمنان خود به مقابله بپردازد؟ که در آن صورت اسلحه‌های مدرن به قدرت الهی از کار می‌افتد.

۲. ممکن است واژه‌ی شمشیر در اینجا کدی باشد برای معرفی تسلیحات، یعنی امام زمان با دشمنانش وارد جنگ می‌شود و مقصود از شمشیر، قوت و اسلحه است زیرا مسلمانان در آن عصر یعنی قبل از هزار

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۰۷

سال اسلحه‌ای به جز شمشیر نداشته و به ذهن آنها چنین تسلیحاتی خطور نمی‌کرده است، لذا از «اسلحه» به شمشیر تعبیر شده است. بنابراین:

امام زمان (عج) نیز با قدرت و اعجاز الهی و یا از راه تسلط بر تسلیحات موجود بر ضد مخالفان و ظالمان استفاده می‌کند. و از طرفی می‌توان گفت:

امام زمان (عج) با تسلط بر مراکز تصمیم‌گیری و از کار انداختن وسایل جنگی آنها که با هسته‌های مرکزی ارتباط دارد، تمام آنها را از راه اعجاز یا از طریق عادی از کار می‌اندازد و بر آنها غلبه می‌کند.

۳. مطابق برخی روایات، شمشیرهای اصحاب حضرت از آهن است، ولی نه مثل این آهن‌هایی که در دسترس ما قرار دارد، بلکه به گونه‌ای است که اگر یکی از آنان با شمشیر خود به کوه بزند، آن را دو نیم می‌کند و به تعبیر دیگر، وسیله‌ی دفاعی آنان به گونه است که اسلحه‌ی دشمن هرگز بر آنها کارگر نیست. «۱»

لذا ممکن است اسلحه‌ای را که حضرت و یارانش به کار می‌برند از وسایلی باشد که بتواند همه‌ی دستگاه‌های دشمنان را از کار بیندازد ولی در مقابل، هیچ دستگاهی بر آن کارگر نباشد، همان گونه که در این زمان برخی اسلحه‌های جدید را مشاهده می‌کنیم.

۴. رمز پیروزی امام زمان (عج) و سیطره‌ی آن حضرت بر جهان یکی از

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۰۸

راه «اقبال عمومی مردم» به سوی ایشان است و دیگر از راه «ترس و رعبی» است که خداوند در قلوب مخالفان و ظالمان قرار می‌دهد تا تمام تسلیحات خود را بر زمین گذارده، فرار کرده یا تسلیم می‌شوند، خصوصاً آنکه در ابتدای ظهور، وقتی مقداری از معجزات حضرت را مشاهده کردند می‌فهمند که امداد الهی است و نمی‌توان با مشیت الهی مقابله کرد، بدین جهت تسلیم حضرت می‌شوند و گروه اندکی نیز که به مخالفت و مقابله می‌پردازند شکست می‌خورند.

۵. معلوم نیست که در زمان ظهور حضرت مهدی (عج) این تسلیحات خطرناک در اختیار بشر باقی مانده باشد؛ زیرا ممکن است در اثر حوادث و آشوب‌ها و جنگ‌های جهانی که پیش از ظهور آن حضرت اتفاق می‌افتد این تسلیحات نابود شود.

۶. جنگ‌ها و کشتارهای بی‌رحمانه، نتیجه‌ی گمراهی و جهل و بی‌خردی بشر است. حال اگر در عصر ظهور، «عقل» مردم «کامل» شود، بر فرضی که سلاح‌های خطرناک در اختیار داشته باشند آن را بر ضد یکدیگر به کار نمی‌گیرند؛ و نیروهایی که آن سلاح را در اختیار دارند پی به حقانیت حضرت برده و همچنین با ایجاد رعب و وحشت که در دلشان قرارمی‌گیرد از به کار بردن آن بر ضد حضرت خودداری می‌کنند.

۷. در پایان به دو ویژگی که در جنگ با شمشیر نهفته است اشاره می‌کنیم:

۱. در جنگ با شمشیر می‌توان در کشتارها گزینشی عمل کرد به خلاف تسلیحات کشتار جمعی که عالم و جاهل و مقصر و بی‌تقصیر و

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۰۹

گناهکار و بی‌گناه را همه و همه را با هم از بین می‌برد، که این از مرام و روش اولیای الهی به دور است.

۲. چنانچه در منابع فقه اسلامی آمده است در احکام جهاد دستور داریم که تا آنجا که ممکن است به محیط زیست آسیب نرسد، لذا جنگ با شمشیر در راستای این حکم شرعی می‌باشد به خلاف جنگ با ادوات نظامی مرسوم فعلی.

لذا با توجه به این دو ویژگی بعید نیست که به قدرت الهی امام زمان، توانایی تسلیحاتی آنها ساقط شود و همه با ابزاری مانند شمشیر وارد جنگ شوند.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۱۱

وظیفه مردم در زمان ظهور

پرسش:

وظیفه ما در زمان ظهور (حضرت حجّت) چیست؟

پاسخ:

اساسی‌ترین ویژگی زمان ظهور که آن را از زمان غیبت ممتاز می‌سازد حضور امام به طور علنی و آشکار در بین مردم است به طوری که دسترسی به او امکان‌پذیر است. بنابراین اصلی‌ترین وظیفه در زمان ظهور شناخت امام عصر (عج) و ولایت‌پذیری از آن حضرت آگاهی از دستورات او و در نهایت عمل به آن دستورات می‌باشد و اگر در یکی از شئون زندگی فردی یا اجتماعی، دنیایی یا آخرتی، چه مادی و چه معنوی با مشکلی مواجه شویم از امام معصوم کسب وظیفه می‌کنیم. از این رو:

۱. شناخت امام حاضر؛

۲. ولایت‌پذیری؛

۳. آگاهی از دستورات ایشان؛

۴. عمل به آن دستورات؛

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۱۲

۵. کسب وظیفه از امام در گذران زندگی روزمره.

شاخصه‌های اصلی وظایف یک انسان در زمان ظهور امام معصوم می‌باشد.

برای آشنایی بیشتر مروری می‌کنیم به مهمترین ویژگی‌های یاران و اصحاب حضرت مهدی (عج) که در روایات معصومین حکایت شده است:

۱. یقین:

از امام صادق (ع) درباره یاوران حضرت مهدی حکایت شده: مردانی که گویا دل‌هایشان پاره‌های آهن است. غبار تردید در ذات مقدس خدا، خاطرشان را نمی‌آلاید ... از ناخشنودی پروردگارشان هراس دارند برای شهادت دعا می‌کنند و آرزومند شهید شدن در راه خدا هستند. «۱»

۲. روحیه شهادت طلبی

این ویژگی از روایت فوق و روایات دیگر به دست می‌آید.

۳. بصیرت و آگاهی:

یاران مهدی (عج) در بصیرت، درایت و خردمندی سرآمدند؛ در فتنه‌هائی که زیرکان در آن می‌مانند هوشیارانه راه می‌جویند و حق را از باطل باز می‌شناسند.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۱۳

۴. عبادت و بندگی:

از امام باقر (ع) نقل شده: گویا قائم و یارانش را در نجف اشرف می‌نگرم توشه‌هایشان به پایان رسیده و لباس‌هایشان مندرس گشته است. جای سجده بر پیشانی‌شان نمایان است، شیران روزند و راهبان شب. «۱»

۵. حافظان حدود الهی:

از حضرت علی (ع) حکایت شده: یاران با این شرایط با امام‌شان بیعت می‌کنند: دست پاك و پاکدامن می‌باشند، زبان به دشنام نگشایند، و خون کسی را به ناحق نریزند، بر مرکب‌های ممتاز سوار نشوند و لباس‌های فاخر نپوشند ... ساده زندگی کنند و در راه خدا به شایستگی جهاد کنند، امام نیز متعهد می‌شود به سان همراهان زندگی کند. «۲»

۶. شجاعت:

از امام باقر (ع) حکایت شده: گویا آنان را می‌نگرم ... که دل‌هایی چون پولاد دارند در هر سو تا مسافت یک ماه، ترس از آنها بر دل‌های دشمنان سایه می‌افکند در سوارکاری و تیراندازی بی‌نظیرند در رزمگاه نشان شجاعان بر تن دارند و ... «۳»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۱۴

۷. فرمانبری:

از پیامبر نیز حکایت شده: تلاش‌گر و کوشا در پیروی از او هستند. «۱»

۸. ایثار و مواسات:

همچنین دل‌های یاران حضرت به هم پیوند دارد، و یار و غمخوار یکدیگر هستند. گویا یک پدر و مادر آنان را پرورش داده است و دل‌های آنان از محبت و خیرخواهی به یکدیگر آکنده است. «۲»

۹. زهد و ساده‌زیستی:

زهد زینت کارگزاران مهدی است. نمی‌توانند تن به آسایش و شاد کامی سپارند و از احوال مردمان غافل شوند و نام مصلح جهان بر خویش نهند، زیرا آن که با عشرت طلبان همسو می‌شود و دل در گرو آز و طمع دارد، نمی‌تواند مروّج دین و کارگزاری شایسته برای حکومت عدل و داد باشد. «۳»

۱۰. نصرت و یاری:

از وظایف مومنان، نصرت و یاری کردن آن حضرت است که در حقیقت نصرت خداوند متعال است، یاری کردن امام عصر (عج) این است

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۱۵

که مؤمن نسبت به آن چه خواست آن حضرت است اقدام نماید. و نصرت در زمان ظهور با جهاد کردن در کنار امام و صبر و شکیبائی بر سختی‌ها و بذل مال و جان به دست می‌آید. «۱»

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۱۷

خاتمه: کتاب‌شناسی مهدویت

اشاره

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۱۹

کتابشناسی مهدویت

تعدادی از مهمترین کتابهای مهدویت را برایم بیان کنید؟

اشاره

پرسش:

تعدادی از مهمترین کتابهای مهدویت را برایم بیان کنید؟ پاسخ:

برای ارائه کتابشناسی متناسب با سنین مختلف و نیازهای متفاوت، لازم است که به کتابشناسی ویژه‌ی انواع سنین و استعدادهای متفاوت بپردازیم.

الف:کتابشناسی برای کودکان

۱. امام زمان من کیه، شاعر: علی عباسی، نقاش: الهه ریحانی، منتظران ظهور، مشهد، ۱/ ۱۰/ ۱۳۸۱

موضوع: اشعار مهدویت برای کودکان در زمینه انتظار

۲. او کیست، محمد کاظم مزینانی، نقش: مریم ذاکرنژاد، نبأ تهران، ۱۳۸۱.

موضوع: انتظار و شناخت امام زمان (ع)

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۲۰

۳. بعد از آن صدای آسمانی، مصطفی رحمان دوست، نقاش: محمدحسین صلواتیان، بوستان کتاب قم، ۱۳۸۱.

موضوع: داستان‌هایی در زمینه مهدویت

۴. پیام شادی، فریده گل محمدی آرمان، دارالنشر اسلامی، قم، ۱۳۷۸.

موضوع: انتظار

۵. چشم‌های منتظر، محمد علوی، نقاش: امینی، نبأ، تهران، ۱۳۸۱.

موضوع: داستان‌هایی برای کودکان در زمینه انتظار

۶. زیباترین دیدنی، عباس کلهر، نقاش: محمدحسین صلواتیان، بوستان کتاب قم، قم، ۱۳۸۱.

موضوع: قطعه‌های ادبی در زمینه مهدویت.

۷. سر راهش گل بکاریم، مجتبی آموزگار، نقاش: شیلا خزانه‌داری، زیتون، تهران، ۱۳۸۱.

موضوع: ادبیات انتظار

۸. طلوع خورشید، زهره مسجدجامعی، نقاش: سیما همرنگ یوسفی، سیمای فرهنگ، تهران، ۱۳۷۸.

موضوع: ادبیات انتظار

۹. فصل‌ها، چشم به راه، عبدالحسین فخاری، نقاش: رضا غازی‌راد، زیتون، تهران، ۱۳۷۹.

موضوع: ادبیات انتظار.

۱۰. قصه زمین، عبدالحسین طالعی، مهرآوران، تهران، ۱۳۷۸.

موضوع: انتظار به زبان ساده.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۲۱

۱۱. یک بهار هزار شکوفه، رضا فیروز، نقاش: محمد گوگانی، مرکز فرهنگی انتشاراتی رایحه، تهران، ۱۳۸۰.

موضوع: داستان‌هایی در زمینه مهدویت

۱۲. در آغاز راه، احمد قندی، دیار، تهران، ۱۳۸۰.

موضوع: ادبیات انتظار.

۱۳. یا دیار مهربان، حسین درگاهی، توانگران، تهران، ۱۳۸۱.

موضوع: انتظار.

۱۴. راز دل با امام، احمد قندی، دیار، تهران، ۱۳۸۰.

موضوع: ادبیات انتظار. «۱»

ب: کتابشناسی برای نوجوانان

۱. آخرین امام، حمید قلندری بردسیری، آفریند، تهران، ۱۳۷۹.

موضوع: ولادت، زندگی و ظهور به همراه ....

۲ .۵۹ نکته درباره امام زمان (ع)، سید علی حسینی و تقی متقی، شیعه، قم، ۱۳۸۲.

موضوع: مهدویت در پرتو احادیث.

۳ .۱۰۰ پرسش و پاسخ پیرامون امام زمان (عج)، علی رضا رجالی

تهرانی، نبوغ، قم، ۱۳۷۷.

موضوع: پرسش و پاسخ مختلف.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۲۲

۴. آشتی با امام زمان (عج)، محمد شجاعی، نشر محیی، تهران، ۱۳۸۲.

موضوع: رابطه معنوی با حضرت مهدی (ع)

۵

ج: کتابشناسی برای جوانان

۱. آثار اعتقاد به امام زمان (ع)، هادی قندهاری، منیر، تهران، ۱۳۷۷.

موضوع: آثار اعتقادی مهدویت.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۲۵

۲. آفتاب عدالت، ابراهیم امینی، ترجمه: نثار احمد زین پوری، انصاریان، قم، ۱۳۸۲.

موضوع: شناخت امام زمان (ع).

۳. آیا به یاد امام زمان (عج) هستید، محمد تقی صرفی، دفتر نشر برگزیده، قم، ۱۳۷۸.

موضوع: ارتباط معنوی با امام زمان (عج).

۴. آینده جهان، جلال برنجیان، طور، تهران، ۱۳۸۰.

موضوع: حوادث آخرالزمان.

۵. آینده جهان، محسن همتی، نشر نذیر، تهران، ۱۳۷۹.

موضوع: ویژگی‌های دوران حکومت امام زمان (ع).

۶. آیین انتظار، علی اکبر تلافی، نبأ، تهران، ۱۳۸۱.

موضوع: انتظار.

۷. آینه‌ی موعود، علی دژکام، دفتر نشر معارف، قم، ۱۳۸۲.

موضوع: معرفی و بررسی پانصد کتاب درباره امام زمان (ع).

۸. اتفاق در مهدی موعود (عج)، علی اکبر قریشی، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم، ۱۳۷۷.

موضوع: طرح دیدگاه‌های مختلف در مورد امام زمان (ع).

۹. ارتباط معنوی با حضرت مهدی (عج)، حسین گنجی، حضرت بقیه الله (عج)، قم، ۱۳۸۱.

موضوع: ارتباط معنوی.

۱۰. الانتظار، سید مرتضی مجتهدی سیستانی، مترجم: زاملی، محبین، قم، ۱۳۸۰.

موضوع: انتظار.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۲۶

۱۱. امام زمان (عج) و ایرانیان، محسن همتی، نشر نذیر، تهران، ۱۳۸۰.

موضوع: امام زمان (ع) و ایرانیان.

۱۲. امام مهدی و منتظران، محمدحسین صفاخواه، کتابچی، تهران، ۱۳۷۶.

موضوع: نکاتی پیرامون آفاق مهدویت.

۱۳. انتظار در آینه‌ی شعر، محمد صفری، سنبله، مشهد، ۱۳۸۱.

موضوع: ولادت و ستایش امام زمان (ع) در آینه‌ی شعر.

۱۴. باور داشت مهدویت، لطف الله صافی گلپایگانی، حضرت معصومه (س)، قم، ۱۳۷۵.

موضوع: شناخت امام زمان (ع).

۱۵. بامداد بشریت، محمدجواد مروجی طبسی، ناشر: مؤلف، قم، ۱۳۸۰.

موضوع: مجموعه‌ی پرسش و پاسخ پیرامون امام زمان (ع).

۱۶. جوانان، یاوران مهدی (ع)، محمدباقر پورامینی، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، تهران، ۱۳۸۱.

موضوع: جوانان و امام زمان (ع) در دوران ظهور.

۱۷. حکومت شیعه در جهان، سید هاشم حسینی، نوین پژوهش، تهران، ۱۳۸۰.

موضوع: حکومت امام زمان (ع) (ویژگی‌ها).

۱۸. خورشید مغرب، محمدرضا حکیمی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۷۷.

موضوع: غیبت، انتظار، تکلیف.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۲۷

۱۹. در طلب خورشید، کمیته علمی دبیرخانه دائمی اجلاس دو سالانه بررسی ابعاد وجودی، دبیرخانه اجلاس، تهران، ۱۳۸۱.

موضوع: مهدویت و انتظار.

۲۰. ده انتقاد و پاسخ پیرامون غیبت امام مهدی (عج)، محمد بن محمد مفید، ترجمه: محمدباقر خالصی، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۷.

موضوع: پرسش و پاسخ پیرامون غیبت.

۲۱. راز مکان زندگی امام زمان (عج)، محسن همتی، نشر نذیر، تهران، ۱۳۸۰.

موضوع: شناخت امام عصر (عج).

۲۲. راز نیایش منتظران، محمدتقی اصفهانی، مکیال، تهران، ۱۳۸۰.

موضوع: انتظار.

۲۳. راه مهدی (عج)، ناصر خسروشاهی، بوستان کتاب قم، قم، ۱۳۸۱.

موضوع: نقد و تفسیر در زمینه مهدویت.

۲۴. رخسار آفتاب، مجتبی غیوری، مهدیه، قم، ۱۳۸۰.

موضوع: تحلیلی جامع در باب زندگانی حضرت حجت (عج).

۲۵. سرانجام صالحان، نادر فضلی، مرکز فرهنگی انتشاراتی منیر، تهران، ۱۳۸۱.

موضوع: مهدویت، قرآن- قصه‌ها.

۲۶. سپیده امید، سید حسین اسحاقی، بوستان کتاب قم، قم، ۱۳۸۰.

موضوع: کاوشی در مهدویت.

۲۷. غیبت و مهدویت در تشیع امامیه، جاسم حسین ساشادینا، ترجمه: محمود رضا افتخار زاده، ناشر: محمدرضا افتخار زاده، قم، ۱۳۷۲.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۲۸

موضوع: شناخت غیبت و مهدویت.

۲۸. قصص الظهور، یا داستان‌هایی از ظهور مهدی آل محمد (ع)، قاسم میر خلف زاده، مهدی یار، قم، ۱۳۷۹.

موضوع: داستان‌هایی پیرامون ظهور.

۲۹. مجموعه سخنان، توقیعات و ادعیه حضرت بقیه الله (ع)، محمد خادمی شیرازی، مؤسسه انتشارات رسالت، قم، ۱۳۷۷.

موضوع:

۳۰. ملاقات جوانان با صاحب الزمان (ع)، عبدالرضا خرمی، مهدی یار، قم، ۱۳۷۹.

موضوع: ملاقات جوانان با امام عصر (ع).

۳۱. مهدی (ع) کیست؟ ابوطالب تجلیل، ترجمه: جلیل تجلیل، سروش، تهران، ۱۳۸۱.

موضوع: احادیث پیامبر (ص) و یکایک ائمه طاهرین در معرفی امام مهدی (ع).

۳۲. نشانه‌های آخرالزمان، حسین حسینی بابلکناری، تپش، قم، ۱۳۸۱.

موضوع: نشانه‌های آخرالزمان.

۳۳. نشانی از امام غایب (ع): بازنگری و تحلیل توقیعات، محمدمهدی رکنی یزدی، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، مشهد، ۱۳۸۱.

موضوع: بررسی توقیعات امام زمان (ع)

د: کتابشناسی برای پژوهشگران

۱. نگین آفرینش، مؤلفان: حائری، یوسفیان، بالا دشتیان، بنیاد

فرهنگی مهدی موعود (ع)، مرکز تخصصی مهدویت، قم، ۱۳۸۴.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۲۹

موضوع: مبانی اعتقادی مهدویت، ضرورت آشنایی با مهدویت، غیبت و ....

۲. نینوا و انتظار تأملی نو، جمعی از محققان مرکز تخصصی مهدویت، بنیاد فرهنگی مهدی موعود (ع)، اصفهان، ۱۳۸۳.

موضوع: انتظار.

۳. انتظار بایدها و نبایدها، ابراهیم شفیعی سروستانی، موسسه فرهنگی موعود و مرکز پژوهش‌های اسلام صدا و سیما، قم، ۱۳۸۳.

موضوع: انتظار.

۴. امام مهدی (عج) در قرآن، حائری، سعدی، یوسفیان، جزوی آموزشی بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (ع)، اصفهان، ۱۳۸۴.

موضوع: امام مهدی در قرآن کریم.

۵. امام مهدی (ع) در آینه ادیان و مکاتب، مهدی حائری پور، جزوه‌ی آموزشی بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (ع)، اصفهان، ۱۳۸۴.

موضوع: امام مهدی (ع) از دیدگاه ادیان و مکاتب.

۶. بابیت، گروه فرهنگی انصار المهدی (ع)، قم جزوه آموزشی بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (ع)، اصفهان، ۱۳۸۴.

موضوع: بابیت.

۷. دولت مهدی (ع)، سیرت مهدی (ع)، مصطفی دلشاد تهرانی، موسسه نشر و تحقیقات ذکر، تهران، ۱۳۷۴.

موضوع: ویژگی‌های حکومت امام زمان (ع).

۸. راز طول عمر امام زمان (ع) از دیدگاه علم و ادیان، علی اکبر مهدی پور، انتشارات طاووس بهشت، ۱۳۷۸.

موضوع: راز طول عمر امام زمان (ع) از دیدگاه علم و ادیان.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۳۰

۹. دادگستر جهان، ابراهیم امینی، انتشارات شفق، قم، ۱۳۷۷.

موضوع: مباحث مختلف مهدویت.

۱۰. حضرت مهدی (ع) در بشارت‌های آسمانی، محمد فقیه نیا، بنیاد پژوهش‌های فرهنگی نورالاصفیاء، قم، ۱۳۷۹.

موضوع: حضرت مهدی (ع) در بشارت‌های آسمانی.

۱۱. تاریخ غیبت کبری، سید محمد صدر، ترجمه دکتر سید حسن افتخار زاده، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۱.

موضوع: بررسی غیبت از لحاظ تاریخی.

۱۲. پیشگویی‌ها و آخرالزمان، مجموعه مقالات: اسماعیل شفیعی سروستانی، مجید شاه حسینی، حسن بلخاری و ...، موعود عصر تهران، تهران، ۱۳۸۲.

موضوع: پیشگویی‌ها و آخرالزمان.

۱۳. حکومت جهانی مهدی (ع)، آیه الله مکارم شیرازی، انتشارات نسل جوان، قم، ۱۳۸۰.

موضوع: حکومت امام زمان (ع).

۱۴. شش ماه پایانی، تقویم حوادث پیش از ظهور، مجتبی الساده، ترجمه محمود مطهری نیا، موعود عصر، تهران، ۱۳۸۳.

موضوع: حوادث پیش از ظهور.

۱۵. سفیانی از ظهور تا افول، نصرالله آیتی، انتشارات ثانی عشر، قم، ۱۳۸۴.

موضوع: سفیانی.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۳۱

۱۶. عصر ظهور، علی کورانی، ترجمه عباس جلالی، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، ۱۳۷۵.

موضوع: مباحث مختلف مهدویت.

۱۷. معارف مهدوی، مرکز مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی حوزه علمیه قم، دبیرخانه دائمی اجلاس حضرت مهدی (عج)، قم، ۱۳۸۵.

موضوع: انتظار موعود در ادیان، امام مهدی در قرآن، غیبت، نیابت و ....

۱۸. فصلنامه تخصص انتظار، مرکز تخصصی مهدویت، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (ع)، اصفهان، ۱۳۸۳.

موضوع: مباحث مختلف مهدویت.

۱۹. موعود شناسی و پاسخ به شبهات، علی اصغر رضوانی، انتشارات مسجد مقدس جمکران، قم، ۱۳۸۴.

موضوع: پاسخ به شبهات.

۲۰. عصاره خلقت، برگرفته از آثار آیه الله جوادی آملی، مرکز نشر اسراء، قم، ۱۳۷۹.

موضوع: مباحث مختلف مهدویت.

۲۱. ظهور حضرت مهدی (ع) از دیدگاه اسلام، مذاهب و ملل جهان، سید اسدالله هاشمی شهیدی، انتشارات مسجد مقدس جمکران، قم، ۱۳۸۱.

موضوع: ظهور امام زمان (ع) از دیدگاه مذاهب مختلف.

۲۲. سفیران امام، عباس راسخی نجفی، انتشارات محب، تهران، ۱۳۷۵.

موضوع: سفیران.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۳۲

۲۳. اثبات مهدویت از دیدگاه قرآن، علی صفایی کاشانی، مفید، تهران، ۱۳۷۶.

موضوع: اثبات مهدویت از دیدگاه قرآن.

۲۴. اصاله المهدویه فی الاسلام فی نظر اهل السنه و الجماعه، مهدی فقیه ایمانی، ترجمه: محمدرضا مهری، معارف الاسلامیه، قم، ۱۳۷۸.

موضوع: مهدویت از نظر اهل تسنن.

۲۵. الغیبه الصغری و السفراء الاربعه، فاضل مالکی، سنبه، مشهد، ۱۳۸۲.

موضوع: غیبت و نواب اربعه.

۲۶. القرآن والحجه: مشترکات قرآن و حجه زمان (عج)، رضا توحیدی، سیمای آفتاب، قم، ۱۳۸۲.

موضوع: مشترکات قرآن و امام زمان (ع).

۲۷. بشارات قرآن در شأن حضرت مهدی (ع)، علی اکبر شعفی، آشنا، تهران، ۱۳۸۲.

موضوع: بشارت‌های قرآن در مورد امام زمان (ع).

۲۸. پژوهشی پیرامون غریب غیبت در قرآن؛ به ضمیمه غریب غیبت در آیینه کلام غریب غدیر، محمدحسین صفاخواه، ابرون، تهران، ۱۳۸۲.

موضوع: غیبت و قرآن، غدیر و غیبت.

۲۹. تاریخ عصر غیبت، مسعود پور سید آقایی و دیگران، حضور، قم، ۱۳۷۹.

موضوع: نگاهی تحلیلی به عصر غیبت امام دوازدهم (عج).

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۳۳

۳۰. تمدن در عصر ظهور مهدی (عج)، عباس مدرسی، مترجم: لطیف راشدی، حضور، قم، ۱۳۸۲.

موضوع: ویژگی‌های حکومت مهدوی.

۳۱. جامعه موعود، محمد مهدی بهداروند، مرکز نشر صبح میثاق، قم، ۱۳۸۲.

موضوع: ویژگی‌های جامعه مهدوی.

۳۲. موسوعه الامام المهدی (عج)، مهدی فقیه ایمانی، مکتبه الامام امیرالمؤمنین (ع)، اصفهان، ۱۴۰۱ ه‍- ق.

موضوع: احادیث و سخنان امام مهدی (ع).

۳۳. الموسوعه فی احادیث المهدی الضعیفه و الموضوعه، عبدالحلیم عبدالعظیم البستوی، المکتبه المکیه و بیروت، دار ابن حزم، ۱۴۲۰ ق.

موضوع: احادیث جعلی و ضعیف در مورد امام مهدی (ع).

۳۴. کتابنامه حضرت مهدی (ع) (۲ جلد)، علی اکبر مهدی پور، ناشر: مؤلف، قم، ۱۳۷۵.

موضوع: معرفی بیش از ۲۰۰۰ عنوان کتاب به زبان‌های مختلف.

۳۵. مرجع مهدویت، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، همان، تهران، ۱۳۸۲.

موضوع: کتابشناسی مهدویت به صورت گسترده.

۳۶. ذهنیت مستشرقین (پژوهسی در اصالت اندیشه مهدویت و نقد گفتار شرق شناسان، عبدالحسین فخاری، آفاق، تهران، ۱۳۷۹).

موضوع: نقد گفتار شرق شناسان در باب اصالت مهدویت.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۳۴

۳۷. سیمای مهدویت در قرآن، محمدجواد مولوی نیا، امام عصر (عج)، قم، ۱۳۸۱.

موضوع: جنبه‌های قرآنی مهدویت.

۳۸. نجم الثاقب، حسین بن محمد تقی نوری، مسجد مقدس جمکران، قم، ۱۳۸۱.

موضوع: احوال امام غائب (عج).

ه: کتاب‌شناسی امام مهدی (عج) و قرآن

۱. المحجه فیما نزل فی القائم الحجه، سید هاشم بحرانی (۱۱۰۷ ق)، ترجمه/ سیمای حضرت مهدی (عج) در قرآن، مهدی حائری قزوینی، تهران، ۱۳۷۴، آفاق.

*** ۱۲۰ آیه را به ترتیب نزول جمع کرده و روایات آنها***

۲. امام مهدی از دیدگاه قرآن و عترت و علائم بعد از ظهور، محمدباقر مجلسی (۱۰۳۷)، قم، قلم، ترجمه علی دوانی.

*** گزیده کتاب مهدی موعود (جلد ۱۳ بحار) است***

۳. ملاحم القرآن، ابراهیم انصاری زنجانی، ۱۴۰۰ ق، عربی، چاپ مولف.

*** پیش گویی‌های قرآن در مورد نشانه‌های ظهور و روایات ...***

۴. طریق الی المهدی (عج) المنتظر، سعید ایوب، بیروت/ الغدیر، ۱۹۹۸ م، عربی.

*** آینده و ظهور مهدی و اخبار غیبی قرآن در این مورد***

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۳۵

۵. المهدی فی القرآن (موعود قرآن)، سید صادق حسینی شیرازی، موسسه امام مهدی (عج)، تهران، ۱۳۶۰ ه-. فارسی و عربی.

*** ۱۹۰ آیه در مورد امام عصر (عج) از منابع اهل سنت***

۶. سوره و العصر، حضر امام زمان (عج) است، عباس راسخی نجفی، قیام قم/ ۱۳۷۲ فارسی.

۷. المهدی الموعود فی القرآن الکریم، محمدحسین رضوی، دارالهادی، ۲۰۰۱ عربی.

۸. حکومت جهانی حضرت مهدی (عج) از دیدگاه قرآن و عترت، محمود شریعت‌زاده خراسانی، ۱۳۷۹، فارسی، دارالصادقین.

*** مجموعه آیات قرآن درباره مهدی (عج) با روایات آمده است***

۹. مصلح مقتدر الهی کیست؟، سید علی اکبر شعفی، ۱۳۴۲، اصفهان.

۱۰. پور پنهان در افق قرآن حضرت مهدی (عج)، جعفر شیخ الاسلامی، تهران، یکان، ۱۳۷۸ ش.

۱۱. غریب غیبت در قرآن، محمدحسین صفاخواه، تهران، آمه.

۱۲. اثبات مهدویت از دیدگاه قرآن، علی صفئی کاشانی، ۱۳۷۶، تهران، مفید.

۱۳. قاطع البیان فی الایات المووله بصاحب الزمان (عج)، فضل الله عابدی خراسانی، دارالمرتضی، ۱۴۰۴ ق.

*** ۲۰۲ آیه را تاویل و تطبیق کرده است***

۱۴. القرآن یتحدث عن الامام المهدی (عج)، مهدی حسن علاء الدین، دارالاسلامیه، بیروت.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۳۶

۱۵. ثوره المواطئن للمهدی (عج)، مهدی حمد فتلاوی، ۱۹۹۳ م، دارالبلاغه، بیروت.

*** بشارت‌های قرآنی و نبوی در مورد انقلاب مهدی (عج)***

۱۶. مهدی (عج) در قرآن، رضا فیروز، ۱۳۷۸، تهران، رایحه.

۱۷. مهدویت از نظرقرآن و عترت، خیرالله مردانی، تهران، آیین جعفری، ۱۴۰۱.

۱۸. چهل حدیث در پرتو چهل آیه در فضایل حضرت ولی عصر (عج)، مسجد جمکران، تهران، وزارت ارشاد، ۱۳۷۸.

*** چهل آیه و روایات مربوطه***

۱۹. سیمای مهدویت در قرآن، محمدجواد مولوی نیا، قم، امام عصر (عج)، ۱۳۸۱.

۲۰. الایات الباهره فی بقیه العتره الطاهره او تفسیر آیات القرآن فی المهدی صاحب الزمان (عج)، تهران، بعثت، ۱۴۰۲ ق، سید داود میرصابری.

۲۱. سیمای امام زمان (عج) در آیینه قرآن، علی اکبر مهدی‌پور.

*** ۱۴۰ آیه را جمع کرده است***

۲۲. موسوعه المصطفی و العتره (۱۶) المهدی المنتظر، حسین شاکری، نشر الهادی، ۱۴۲۰.

*** ۱۴۴ آیه را با روایات آورده است***

۲۳. الامام المهدی فی القرآن و السنه، سعید ابومعاشر، ۱۴۲۲ ق،

آستان قدس.

*** کل آیات طبق سوره‌ها تا آخر قرآن مع روایات***

۲۴. معجم احادیث الامام المهدی (عج)، موسسه المعارف الاسلامیه، الجزء الخامس، الآیات المفسر.

*** تحت اشراف شیخ علی الکورانی، ۱۴۱۱ ق، ۲۶۰ آیه را جمع کرده است***

۲۵. مهدی در قرآن، محمد عابدین زاده، بنیاد تهران.

*** ۴۰ آیه***

۲۶. سیمای نورانی امام زمان (عج) در قرآن و نهج البلاغه، عباس کمساری.

۲۷. سیمای حضرت مهدی (عج) در قرآن، سید جواد رضوی، چاپ موعود.

و: کتابشناسی دائره‌المعارف‌ها و مجموعه مقالات مهدویت

۱. دانشنامه ایران و اسلام، نویسندگان، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، چاپ اول، تهران، ۱۳۳۴.

۲. دانشنامه جهان اسلام، زیر نظر سید مصطفی میرسلیم، دایره المعارف اسلامی، تهران، بی‌تا.

۳. دائره المعارف اسلام (۱۰ جلد)، نویسندگان، ایران، هلند، بریل، چاپ اول، ۱۹۹۹ م.

۴. دائره المعارف بزرگ اسلامی، زیر نظر کاظم موسوی بجنوردی، مرکز دائره المعارف بزرگ اسلامی، تهران، چاپ اول.

۵. دائره المعارف تشیع، زیر نظر بهاءالدین خرمشاهی و دیگران، بنیاد اسلامی طاهر، تهران، ۱۳۶۶.

۶. دائره المعارف دنیای جدید اسلام آکسفورد (۴ جلد)، زیر نظر جان

اسپوزیتو، دانشگاه آکسفورد، آکسفورد، ۱۹۹۵، چاپ اول.

۷. الموسوعه العربیه العالمیه (۳۰ جلد)، نویسندگان، مؤسسه اعمال الموسوعه العربیه العامه، ریاض ۱۹۹۹ م.

۸. دائره المعارف القرن العشرین (۱۰ جلد)، محمد فرید وجدی، دارالمعرفه، بیروت، چاپ ۳، بی تا.

۹. دائره المعارف الشیعیه العامه (۱۸ جلد)، محمد حسین اعلمی حائری، اعلمی، بیروت، ۱۹۹۳ م، چاپ دوم.

۱۰. کتاب دائره المعارف و هو قاموس عام لکل فن و مطلب (۱۱ جلد)، پترس بستانی، دارالمعرفه، بی‌تا.

۱۱. معارف و معاریف، دائره المعارف جامع اسلامی (۱۰ جلد)، سید مصطفی حسینی دشتی، آرایه، تهران، ۱۳۷۹.

۱۲. دایره المعارف آمریکانا.

۱۳. دائره المعارف بریتانیکا.

۱۴. دائره المعارف گراندلاروس (۲۳ جلدی)

۱۵. دائره المعارف مستشرقان، عبدالرحمن بدوی، صالح طباطبایی، روزنه، تهران، ۱۳۷۷.

ز: معرفی نرم افزار و سایت‌های مهدویت

۱. نرم افزار موعود، مرکز تحقیقات رایانه‌ای حوزه علمیه اصفهان، تحت اشراف آیه الله مظاهری (مدظله العالی).

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۳۹

موضوع: کتاب خانه تخصصی حضرت مهدی (ع) شامل متن ۳۱۳ جلد کتاب و ۳۱۳ مقاله و معرفی ۴۰۰۰ عنوان کتاب، مقاله و پایان نامه پیرامون حضرت مهدی (عج) و ....

۲. نرم افزار رایحه عشق، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج) فارس.

موضوع: کتابخانه، مقالات، پرسمان، نوای دل، نگارخانه، لینکستان.

۳. نرم افزار عترت امام مهدی (عج)، مؤسسه تحقیقاتی امام رضا (ع).

موضوع: زندگینامه، ولادت، غیبت، مهدویت، قرآن و مهدی (عج) و کتابشناسی یک هزار جلد کتاب فارسی.

۴. لوح فشرده شامل فیلم سخنرانی، کلیپ، مداحی، مجموعه احادیث و تصاویر پیرامون مهدویت، مدرسه عقائد و کتابخانه تخصصی حضرت ولی عصر (عج).

۵. سلسله نرم افزارهای موعود، مؤسسه گنجینه معرفت.

الف. مهدویت سخنرانی مراجع و خطبا ۱۱۰ ساعت.

ب. صاحب الامر ۷۰۰ جلد کتاب فارسی و ترجمه نویسندگان معاصر پیرامون حضرت مهدی (عج).

ح. بحارالانوار مجلدات ۵۳- ۵۲- ۵۱ در مورد مهدویت.

د. حدیث نما- متون فارسی کتب روایی (غیبت نعمانی و شیخ طوسی، الملاحم و الفتن سید بن طاووس و ...).

ه-. نرم افزار الفضایل، ترجمه البیان فی اخبار المهدی آخرالزمان، خواجه کلان قندوزی و برخی دیگر از فضایل ائمه و امامت و ولایت.

و. موعود ۱.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۴۰

ط. مولودی ۷- ۱ و .....

۶. چهارده معصوم (ع)، میثاق نوین.

شامل: مطالبی پیرامون ائمه (ع) از جمله امام مهدی (عج).

۷. نرم افزار مرحوم صدوق (ره)، پدید آورنده: حدیث نما.

۸. نرم افزار دایره المعارف جامع اسلامی، پدید آورنده: دجا.

۹. کتابشناسی و چکیده کتب و منابع مهدویت، مؤسسه پارسا و مؤسسه موعود.

شامل: کتابشناسی، چکیده و تصویر کتب مهدویت.

۱۰. اینک آخرالزمان wen espylacopA، پدید آورنده: سینمای آمریکا. «۱»

شامل: ۱۵۳ دقیقه فیلم ۳۵ میلی متری در مورد وقایع آخرالزمان.

۱۱. آرماگدون

۱۲. نجات بخشی

۱۳. جمکرانیه

۱۴. نستراد اموس

۱۵. پیشگویی‌های پیامبر اسلام (ص)، آدرس: yro. ayeritaM

شامل: بحث و گفتگو و پرسش و پاسخ در مورد جایگاه امام مهدی (عج)، مسیح، میترا کالکی، و تار، دجال و ... در پیشگویی‌های

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۴۱

حضرت محمد (ص). «۱»

۱۶. almawood.net

۱۷. movood .org

۱۸. imammahdi s.com

۱۹. monjee.org

۲۰. imam almahdi.com

۲۱. almahdi ۴ v.com

۲۲. almowood.net

۲۳. al.mahdi.org

۲۴. ejlas nahdi.com

۲۵. monatzar .net

۲۶. shamsevelayat.com

۲۷. m mahdi.com

۲۸. imammahdi s.com

۲۹. alqaem.net

۳۰. mahdi news.com

۳۱. rayehe .ir

۳۲. almontadbar.net

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۴۲

۳۳. moslih .Org

۳۴. abasaleh .Com .

ح:شرق شناسان و مسئله مهدویت

کلیه آثاری را که شرق شناسان در زمینه مهدویت انجام داده‌اند، ذیل پنج محور می‌توان گرد آوری نمود که عبارتند از:

۱. کتاب‌های مستقل در زمینه مهدویت

۲. نوشتن مقاله و پرداخت به مسأله مهدویت در بخشی از کتاب، مجله یا دائره المعارف.

۳. سایت‌ها و بلاگ‌هایی که توسط شرق شناسان و پژوهشگران غربی در زمینه مهدویت ایجاد شده است.

۴. فعالیت‌های علمی و تحقیقی بنیادها و مؤسسان پژوهشی در زمینه مهدویت.

۵. پایان نامه‌ها، رساله‌ها، پروژه‌ها و تحقیقاتی که به وسیله پژوهشگران دانشگاهی و اندیشمندان غربی در مجامع علمی غربی در زمینه مهدویت نوشته شده است. «۱»

ما در این مختصر به برخی از موارد مربوط به بند ۱ و ۲ می‌پردازیم.

۱. تاریخ فلسفه اسلامی، هانری کربن، اسدالله مبشر، انتشارات امیرکبیر، چاپ سوم، تهران، ۱۳۶۱.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۴۳

۲. العقیده و الشریعه فی الاسلام، ایگناتس گلدتسیهر، محمد یوسف

موسی و همکاران، دارالکتب الحدیثه، مصر، ۱۹۵۹. «۱»

۳. تاریخ شیعه و علل سقوط بنی امیه، فان فلوتن، سید مرتضی هاشمی حائری، چاپ تهران، بی‌جا، بی‌تا.

۴. مهدی ازصدر اسلام تا قرن سیزدهم، دار مستتر، محسن جهانسوز، کتاب فروشی ادب، تهران، ۱۳۱۷.

۵. فلسفه ایرانی و فلسفه تطبیقی هانری کربن،

Ayear Among the Persianhs,by Edward G,brown ,london .۶ , ۱۸۹۳.

«۲»

p,۸vol,۱۹۶۴, new yerk,Edinbovgn ,latest edit, Edited by gomes Hasting , Encyclopedia. ۳۳۶.

,.of religioun and ethics, Margolivgth .S.D.۷

«۳» ۸. دائره المعارف جهان نوین اسلام (عنوان: مهدی)، رابرت اس. کرام،

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۴۴

بهروز جنـدقی، مجله انتظار بنیاد فرهنگی حضـرت مهدی موعود (عج)، قم، سال چهارم، شـماره یازدهم و دوازدهم (بهار و تابسـتان ۱۳۸۳)، ص ۱۹۹.

۹. دائره المعارف اسلام چاپ کمبریج (ذیل کلمه مهدی)، دبلیو مادلاتگ، بهروز جندقی، مجله انتظار، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود، قم، سال سوم، شماره دهم (زمستان ۱۳۸۲، ص ۱۲۹- ۱۲۵).

۱۰. سه سال در ایران، کنت دو گوبینو، ذبیح الله منصوری، انتشارات فرخی، تهران، بی‌تا.

۱۱. مذهب و سیاست در مسیحیت و اسلام، همیلتون گیب، مهدی قائنی، دارالفکر، قم، ۱۳۵۱.

۱۲. درآمدی بر اسلام، آند ماری شیمل، عبدالرحیم گواهی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۷۵.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۴۵

فهرست منابع(دو جلد ۱۱و۱۲)

۱. معارف مهدوی، گردآوری: مرکز مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی حوزه علمیه قم، ناشر: دبیرخانه دائمی اجلاس حضرت مهدی (ع)، قم، چاپ اول، بهار، ۱۳۸۵.

۲. ادیان و مهدویت، محمد بهشتی، انتشارات امیر، تهران ۱۳۴۴ ه-. ش (چاپ دوم).

۳. خورشید مغرب، محمدرضا حکیمی، نشر فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۶۰ ه-. ش.

۴. آشنایی با ادیان بزرگ، حسین توفیقی، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، تهران، ۱۳۹.

۵. مهدی تجسم امید و نجات، عزیزالله حیدری، انتشارات مسجد مقدس جمکران، قم، ۱۳۸۰.

۶. خدمات متقابل اسلامی و ایران، داوود الهامی، مکتب الاسلام، بی جا، ۱۳۷۳.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۴۶

۷. گات‌ها، ابراهیم پورداود، انجمن زرتشتیان ایران، بمبئی، ۱۹۳۸.

۸. مجله موعود، ش ۱۷، مقاله هزاره گرایی در مسیحیت، حسین توفیقی، مؤسسه فرهنگی موعود.

۹. نرم افزار رایحه عشق، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج) فارس، بخش مقالات، مقاله اتفاق مذاهب در موضوع موعود.

۱۰. مجله هفت آسمان، ش ۱۲ و ۱۳ مقاله گونه‌شناسی موعود در ادیان مختلف.

۱۱. آرشیو دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم، بخش بانک اطلاعات.

۱۲. کتابنامه حضرت مهدی (ع)، علی اکبر مهدی پور، ناشر: مؤلف، قم، ۱۳۷۵.

۱۳. مرجع مهدویت، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، مؤلف، تهران، ۱۳۸۲.

۱۴. مهدویت از دیدگاه دین پژوهان غربی، سید رضی موسوی گیلانی، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، قم، ۱۳۸۵، چاپ اول.

۱۵. مؤسسه فرهنگی انتظار نور moC. eejnoM

۱۶. تفسیر قرآن مهر (سوره توبه)، محمدعلی رضایی اصفهانی و جمعی از پژوهشگران قرآنی، انتشارات پژوهشهای تفسیر و علوم قرآن، ۱۳۸۵ ش، قم.

۱۷. بحارالانوار الجامعه لدرراخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، علامه مجلسی، (مجلسی دوم) محمد باقر، مؤسسه الوفاء بیروت، لبنان، بی‌نو ۱۴۰۴ قمری.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۴۷

۱۸. بحارالانوار الجامعه لدرراخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، علامه مجلسی، (مجلسی دوم) محمد باقر، مؤسسه الوفاء بیروت، لبنان، بی‌نو ۱۴۰۴ قمری.

۱۹. کمال الدین و تمام النعمه، شیخ صدوق ابوجعفر، محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی، انتشارات دارالکتب الاسلامیه قم، دوم، ۱۳۹۵ قمری.

۲۰. مستطرفات السرائر، ابن ادریس حلی، ابوعبدالله محمد بن احمد بن ادریس عجلی حلی، موسسه انتظارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه قم، دوم، ۱۴۱۱ قمری.

۲۱. دستغیب، شهید عبد الحسین، ۱۳۶۱ ش، گناهان کبیره، کانون ابلاغ اندیشه‌های اسلامی، بی جا، دو جلدی.

۲۲. دلائل الامامه، ابن جریر طبری آملی مازندرانی، ابوجعفر محمد بن جریر، دارالذخائر للمطبوعات، قم، کتاب حاضر از نسخه نشر حیدریه نجف به سال ۱۳۸۳ قمری است.

۲۳. الارشاد فی معرفه حجج الله علی العباد، شیخ مفید، محمد بن محمد بن نعمان، کنگره جهانی هزاره مفید قم، دوم، ۱۴۱۳ ه. ق.

۲۴. عیون اخبار الرضا، صدوق (محمد بن علی ابن بابویه)، قم،

مشهدی، ۱۳۶۳ ش.

پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۴۸

۲۵. المیزان فی تفسیر القرآن، سید محمد حسین طباطبائی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۹ ش، چاپ سوم.

۲۶. معجم رجال الحدیث، سید ابوالقاسم خوئی.

۲۷. الصوارم المهرقه فی نقد الصواعق المحرقه، شوشتری، قاضی نور الله، انتشارت چاپخانه نهضت، تهران، بی‌نو، ۱۳۷۶ قمری.

۲۸. البیان فی تفسیر القرآن، خوئی، آیه الله سید ابو القاسم، المطبعه العلمیه، قم، ۱۳۹۴ ق.

۲۹. الاحتجاج، طبرسی، احمد بن علی، نشر مرتضی، مشهد، ۱۴۰۳ قمری (نسخه حاضر از چاپ ۱۴۰۱ قمری مؤسسه جواد، بیروت عکسی برداری شده است).

۳۰. بصائر الدرجات الکبری فی فضائل آل محمد (ص)، صفار، محمد بن حسن بن فروخ، انتشارات کتابخانه آیه‌الله مرعشی نجفی، دوم، ۱۴۰۴ قمری.

۳۱. المحاسن، برقی، احمد بن ابی عبدالله، دارالکتب الاسلامیه، دوم، ۱۳۳۰، هجری شمسی (۱۳۷۱ قمری).
۳۲. طوسی، خواجه نصیر الدین و علامه حلّی، ۱۴۰۷ ق، کشف المراد
فی شرح تجرید الاعتقاد، دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین، قم.
پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۴۹
۳۳. المفردات فی غریب القرآن، الراغب الاصفهانی، تهران، المکتبه المرتضویه، ۱۳۳۲ ش، ۵۵۴ ص.
۳۴. مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ابوعلی الفضل بن الحسن الطبرسی (امین الاسلام)، تهران، المکتبه الاسلامیه، چاپ پنجم، ۱۳۹۵ ق، ده جلدی.
۳۵. تفسیر قرطبی، (الجامع لاحکام القرآن) محمد بن احمد قرطبی، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۱۶ ق.
۳۶. تفسیر نمونه، مکارم شیرازی، آیه الله ناصر، دار الکتب الاسلامیه، تهران چاپ بیست و ششم (۲۷ ج)، ۱۳۷۳ ش.
۳۷. نورالثقلین، عبدعلی بن جمعه حویزی عروسی، قم، المطبعه العلمیه، الطبعه الثانیه، ۱۳۸۳ ق، پنج جلدی.
۳۹. تفسیر فی ظلال القرآن، سید قطب، بیروت داراحیاء الثراث العربی، الطبعه الخامسه، ۱۳۸۶ ق
۴۰. انجمن کتاب مقدس ایران، ۱۹۳۲ م، کتاب مقدس، تهران، (شامل، تورات، انجیل و ملحقات آنها).
۴۱. ری شهری، محمد محمدی، ۱۳۶۷، میزان الحکمه، دفتر تبلیغات اسلامی، قم، چاپ سوم، ده جلد.
۴۲. اسباب النزول، ابوالحسن علی بن احمد الواحدی النیشابوری،
پرسش و پاسخ‌های قرآنی ویژه جوانان، ج۱۱، ص: ۲۵۰
المکتبه العصریه، بیروت، ۱۴۲۵ ق
۴۳. تفسیر کبیر (مفاتیح الغیب)، رازی، فخرالدین، ۱۴۱۱ ق، دار الکتب العلمیه، بیروت، ۳۲ جلد.
۴۴. الدرّ المنثور فی تفسیر الماتور، جلال الدین عبدالرحمن ابن ابی‌بکر السیوطی، دارالفکر، بیروت، ۱۴۱۴ ق.
۴۵. شرح نهج‌البلاغه، عبدالحمید بن هبه اللَّه، ابن ابی‌الحدید، طهران، انتشارات کتاب آوند دانش، ۱۳۷۹ ش.
۴۶. اعلام الوری بأعلم المهدی، امین الاسلام طبرسی (صاحب مجمع البیان)، ابوعلی فضل بن حسن انتشارات دارلکتب الاسلامیه، قم، سوم، بی تا.
۴۷. انجمن کتاب مقدس ایران، ۱۹۳۲ م، کتاب مقدس، تهران، (شامل، تورات، انجیل و ملحقات آنها).
۴۸. الجعفریات (الاشعثیات)، محمد بن محمد بن اشعث، مکتبه النینوی الحدیثه، تهران، بی‌نو، بی‌تا.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحیم
جاهِدُوا بِأَمْوالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ فی سَبیلِ اللَّهِ ذلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)
با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند
بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹
بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلبیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه

الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف :دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السّلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :

الف)چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب)تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن سهمراه

ج)تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما ، انیمیشن ، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و...

د)ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه)تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و)راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز)طراحی سیستم های حسابداری ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و...

ح)همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط)برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی)برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضوری و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت : ۲۳۷۳ شناسه ملی : ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل

و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشاالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳ ، شماره کارت :۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳و شماره حساب شبا : -IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱ ۵۳-۰۶۰۹به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان – خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کَرَم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بِدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
اصفهان
WWW
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹